

Algemeen ambtsbericht Jemen

Datum Augustus 2022

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Afdeling Ambtsberichten (DAF/AB)

Inhoudsopgave

Colofon	2	
Inhoudsopgave	3	
Inleiding	5	
1	Politieke en veiligheidssituatie	6
1.1	Politieke ontwikkelingen	6
1.1.1	Algemeen	6
1.1.2	Terugtrekking troepen Verenigde Arabische Emiraten	6
1.1.3	Spanningen binnen de coalitie	7
1.1.4	Vredesbesprekingen tussen internationale coalitie en Houthi-beweging	8
1.1.5	Resoluties van de VN-Veiligheidsraad	13
1.1.6	Group of Independent Eminent International and Regional Experts on Yemen	14
1.2	Veiligheidssituatie	15
1.2.1	Algemeen	15
1.2.2	Controlegebieden	17
1.2.3	Gebied onder controle van de internationaal erkende regering	17
1.2.4	Gebied onder controle van de Houthi-beweging	20
1.2.5	Gebied onder controle van de Southern Transitional Council	21
1.2.6	Al Qaida op het Arabische Schiereiland	22
1.2.7	Islamitische Staat in Jemen	23
1.2.8	Veiligheidssituatie rond luchthavens, zeehavens en grensposten	24
1.2.9	Betrokkenheid bij gewelddaden	27
1.2.10	Gedwongen rekrutering	30
1.2.11	Basisvoorzieningen	32
1.3	Bewegingsvrijheid	35
2	Identiteit, nationaliteit en documenten	37
2.1	Identificatieplicht en identificerende documenten	37
2.1.1	Identificatieplicht	37
2.1.2	Verkrijging documenten door vrouwen	39
2.1.3	Specifieke groepen	40
2.1.4	Documenten afgegeven in gebied onder controle van de Houthi-beweging	40
2.1.5	Documentfraude	41
2.2	Nationaliteit	41
2.2.1	Verkrijging nationaliteit van rechtswege	41
2.2.2	Toetreding via naturalisatie	42
2.2.3	Verlies van nationaliteit	43
2.2.4	Herkrijgen van nationaliteit	44
2.2.5	Meervoudige nationaliteit	44
3	Mensenrechten	45
3.1	Positie van specifieke groepen	45
3.1.1	Etnische minderheden	45
3.1.2	Religieuze minderheden	47
3.1.3	Dienstplichtweigeraars en deserteurs	49
3.1.4	Leden van oppositiepartijen en politieke activisten	50
3.1.5	LHBTI	51
3.1.6	Vrouwen	54
3.1.7	FGM	59

3.1.8	Bloed- en erekwesties	60
3.1.9	Alleenstaande minderjarigen	61
3.2	Naleving en schendingen	63
3.2.1	Vrijheid van meningsuiting	63
3.2.2	Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging	66
3.3	Toezicht en rechtsbescherming	67
3.3.1	Aangifte en bescherming	67
3.3.2	Wetgeving	68
3.3.3	Rechtsgang.....	69
3.3.4	Arrestaties, bewaring en detentie	71
3.3.5	Doodstraf	72
3.3.6	Mishandeling en foltering.....	73
3.3.7	Verdwijningen en ontvoeringen	74
3.3.8	Buitengerechtelijke executies en moorden	74
3.3.9	Bestrafing van daders	75
4	Vluchtelingen en ontheemden	76
4.1	Ontheemden	76
4.2	Vluchtelingen uit Jemen	77
4.3	Vluchtelingen naar Jemen	77
5	Terugkeer	79
6	Bijlagen	81
6.1	Lijst van gebruikte afkortingen	81
6.2	Geraadpleegde bronnen	82
6.3	Kaart van Jemen	95

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de vragen en aandachtspunten in de *Terms of Reference* (ToR) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. De ToR voor dit ambtsbericht is vastgesteld op 26 januari 2022. Deze ToR is samen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de rijksoverheid.

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Jemen beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielaanvragen van personen die uit Jemen komen, en voor de besluitvorming over terugkeer van afgewezen Jemenitische asielzoekers. De verslagperiode beslaat de periode van juli 2019 tot en met juli 2022. Het ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode. Het is geen beleidsstuk en geeft niet de visie van de regering of het beleid jegens een land of regio weer, noch bevat het conclusies ten aanzien van het vreemdelingenbeleid.

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is onder meer informatie gebruikt van niet-gouvernementele organisaties (ngo's), vakliteratuur, berichtgeving in de media en relevante overheidsinstanties. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij anders vermeld of in het geval van algemeen onbetwiste feiten. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de bijlagen bij dit ambtsbericht.

Een deel van de gebruikte informatie is ingewonnen tijdens een onderzoeksmissie naar Amman in Jordanië die plaatsvond in mei 2022. In dit ambtsbericht is gebruikgemaakt van informatie van tijdens deze missie gehouden interviews met relevante en deskundige bronnen ter plaatse. Daarnaast is informatie gebruikt die onder andere verkregen is via de diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland voor Jemen en afkomstig is uit gesprekken en correspondentie buiten de dienstreis om. Die informatie is voornamelijk gebruikt ter ondersteuning van en aanvulling op passages die zijn gebaseerd op openbare informatie. De bronnen zijn in het voetnotenapparaat aangemerkt als 'vertrouwelijke bron' en voorzien van een datum.

Hoofdstuk 1 behandelt de politieke context en ontwikkelingen en zet de veiligheidssituatie in Jemen uiteen. Hoofdstuk 2 gaat in op Jemenitische documenten en de nationaliteitswetgeving. Hoofdstuk 3 beschrijft naleving en schendingen van de mensenrechten op het gebied van wet- en regelgeving, vrijheid van meningsuiting en mediavrijheid, bewegingsvrijheid, rechtsgang, arrestaties, bewaring en detenties, mishandeling en marteling en gedwongen verdwijningen. Hoofdstuk 4 beschrijft de positie van vluchtelingen en ontheemden. Hoofdstuk 5 behandelt de eventuele risico's voor Jemenitische staatsburgers die (gedwongen) terugkeren naar Jemen.

1 Politieke en veiligheidssituatie

1.1 Politieke ontwikkelingen

1.1.1 Algemeen¹

Jemen is sinds 2014 verwickeld in een gewapend conflict tussen verschillende partijen. De voornaamste strijdende partijen zijn de internationaal erkende regering van Jemen en de Houthis-beweging.² De internationaal erkende regering controleert sinds 2015 met name gebieden in het zuiden en westen van het land. De Houthis-beweging controleert met name gebieden in het noorden en oosten. Een internationale coalitie onder leiding van Saoedi-Arabië³ steunt de internationaal erkende regering van Jemen op het strijdtoneel. De Houthis-beweging ontvangt volgens internationale waarnemers steun van Iran. Het conflict had eind 2021 naar schatting van de Verenigde Naties (VN) tot 377.000 doden geleid.⁴

De politieke ontwikkelingen in en ten aanzien van Jemen stonden in de verslagperiode in het teken van aanhoudende pogingen van de VN en andere internationale actoren om de strijdende partijen via consultaties nader tot elkaar te brengen. Deze pogingen speelden zich af tegen de achtergrond van een steeds verder escalerend gewapend conflict en de daardoor ontstane humanitaire crisis. Die crisis werd tijdens de verslagperiode door de VN als de ernstigste in de wereld aangeduid. Het uitgangspunt van de inspanningen van de VN was om tot een politiek akkoord te komen met instemming van alle betrokken partijen. De inspanningen werden in 2019, 2020 en 2021 gehinderd door aanhoudende schermutselingen in de provincie Al Hudayda, door een militair offensief van de Houthis-rebellen in de provincies Marib, Al Bayda en Shabwa, en door een militaire en politieke strijd binnen de anti-Houthis-coalitie van de regering van president Abdrabbuh Mansur Hadi en de Zuidelijke Overgangsraad (*Southern Transitional Council*, hierna: STC). Op 1 april 2022 kwamen de strijdende partijen uiteindelijk een bestand overeen. Dit hield grotendeels stand tot het einde van de verslagperiode.

1.1.2 Terugtrekking troepen Verenigde Arabische Emiraten

In juni 2019 begonnen de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) met een geleidelijke terugtrekking van hun troepen uit Jemen. Zij kondigden de stap aan als onderdeel van een verschuiving van een *military first*-strategie naar een *peace first*-strategie om de doelen van het Stockholm-akkoord⁵ te ondersteunen.⁶ Volgens verschillende

¹ Voor een uitgebreide beschrijving van de aanloop naar het conflict in Jemen en de politieke ontwikkelingen tot en met juni 2019 wordt verwezen naar de twee vorige ambtsberichten over de situatie in Jemen: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, pagina's 5-7, 7 juli 2016; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, pagina's 7-14, 11 juli 2019.

² Ook tussen 2004 en 2010 hebben de Jemenitische regering en de Houthis-rebellen zes kleinere gewapende conflicten uitgevochten (Council on Foreign Relations, *Yemen's tragedy: war, stalemate and suffering*, www.cfr.org, last updated 8 april 2022).

³ De internationale coalitie onder leiding van Saoedi-Arabië en met als overige partners: de VAE, Bahrein, Koeweit, Egypte, Jordanië, Soedan en Marokko.

⁴ UN Development Programme (UNDP), *Assessing the impact of war in Yemen: Pathways for recovery*, pagina 12, 23 november 2021.

⁵ Zie paragraaf 1.1.4.

⁶ Reuters, *UAE drawdown in Yemen was agreed with Saudi Arabia: official*, 8 juli 2019; Gulf News, *Redeployment of UAE troops in Yemen both strategic, tactical: Official*, 8 juli 2019; The Guardian, *Yemen: UAE confirms withdrawal from port city of Hodeidah*, 9 juli 2019; Foreign Policy, *Why the United Arab Emirates is abandoning Saudi Arabia in Yemen*, 1 augustus 2019.

analisten kon het besluit tot terugtrekking mede worden gezien als reactie op de aanzwellende kritiek op het optreden van de internationale coalitie, waarbinnen de VAE sinds 2015 tot de militair en diplomatiek actiefste partners behoorden.⁷

In oktober 2019 hadden de VAE vrijwel al hun troepen uit Jemen teruggetrokken. Alleen op enkele strategische locaties aan de Rode Zeekust en de Golf van Aden hielden zij nog een beperkte militaire aanwezigheid.⁸ Hoewel de VAE het grootste deel van hun troepen terugtrokken, bleven ze deel uitmaken van de internationale anti-Houthi-coalitie. Zij bleven invloed uitoefenen op de politieke en militaire gebeurtenissen in Jemen, vooral door het trainen van strijders, door het geven van logistieke en financiële steun, en door controle uit te oefenen over verschillende lokale milities. De actiefste van deze milities waren de veiligheidstroepen van de STC (de *Security Belt Forces*, hierna: SBF) en de *Giants Brigades* onder leiding van Tareq Saleh.⁹

1.1.3 *Spanningen binnen de coalitie*

De terugtrekking van de troepen van de VAE vergrootte de al aanwezige spanningen binnen de anti-Houthi-coalitie van Jemenitische regeringstroepen, lokale milities en de internationale gevechtsmacht onder leiding van Saoedi-Arabië. De meest zichtbare tegenstelling was die tussen de zuidelijke afscheidingsbeweging STC en de regering van Hadi. Nadat de STC in augustus 2019 na een korte strijd de controle in de tijdelijke hoofdstad Aden¹⁰ had overgenomen van regeringstroepen, nodigde Saoedi-Arabië de regering van Hadi en de STC uit voor onderhandelingen in Jeddah.¹¹

1.1.3.1 Het Akkoord van Riyad

De gesprekken tussen de regering en de STC mondten uit in de ondertekening van het Akkoord van Riyad op 5 november 2019. Het akkoord diende twee doelen: een direct einde maken aan de strijd in en rond Aden, en een herijking van de relatie tussen de door Saoedi-Arabië gesteunde regering van Hadi en de door de VAE gesteunde STC.¹² De belangrijkste politieke bepaling van het akkoord was de formatie van een nieuw technocratisch kabinet met 24 ministers. De ministersposten moesten gelijk verdeeld worden tussen vertegenwoordigers uit het noorden en uit het zuiden, en de regering moest weer zitting nemen in Aden. Op veiligheidsgebied schreef het akkoord voor dat de strijdende partijen zich terugtrokken naar de posities die zij hadden ingenomen voor de opleving van de strijd in augustus 2019.

⁷ Foreign Policy, *Why the United Arab Emirates is abandoning Saudi Arabia in Yemen*, 1 augustus 2019; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: War's elusive end*, pagina's 25-27, 30 januari 2020; Chatham House, *Risk perception and appetite in UAE foreign and national security policy*, pagina's 31-34, juli 2020; Congressional Research Service (CRS), *Yemen: Civil war and regional intervention*, pagina 4, updated 8 december 2020.

⁸ Al-Monitor, *The UAE still has military ambitions in Yemen despite 'withdrawal'*, 5 november 2019; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: War's elusive end*, pagina's 25-27, 30 januari 2020; CRS, *Yemen: Civil war and regional intervention*, pagina 4, updated 8 december 2020.

⁹ Al-Monitor, *The UAE still has military ambitions in Yemen despite 'withdrawal'*, 5 november 2019; Middle East Institute, *The UAE may have withdrawn from Yemen, but its influence remains strong*, 25 februari 2020; UN Human Rights Council, *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014; Report of the Group of Eminent International and Regional Experts on Yemen (A/HRC/45/6)*, 28 september 2020; European Centre for Democracy and Human Rights (ECDHR), *The United Arab Emirates: human rights violations in the Yemen conflict*, 15 oktober 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *The battle of all Yemenis against the Houthi coup - a Q&A with Tareq Saleh*, 19 mei 2021; Middle East Eye, *Yemen: who are the UAE-backed Giants Brigades?*, 12 januari 2022.

¹⁰ Toen de Houthi-beweging in 2015 de Jemenitische hoofdstad Sana'a innam, verplaatste de internationaal erkende regering haar hoofdstad naar Aden.

¹¹ ACAPS, *Yemen; Aden: collapse of ceasefire; anticipatory briefing note*, 16 augustus 2019; UN Security Council Report, *Yemen briefing and consultations*, 19 augustus 2019.

¹² Een Engelse vertaling van het Akkoord van Riyad is vindbaar op: www.peaceagreements.org/viewmasterdocument/2235.

Daarnaast moesten alle aan de STC gelieerde militaire en veiligheidstroepen worden geïncorporeerd in bestaande eenheden onder het ministerie van Defensie en het ministerie van Binnenlandse Zaken. Het akkoord gaf daarmee de STC een formele plaats binnen de internationaal erkende regering van president Hadi, in de verwachting dat de interne machtsstrijd die de anti-Houthi-coalitie verzwakte zou afnemen.¹³

1.1.3.2

Implementatie van het Akkoord van Riyad

Het Akkoord van Riyad wist de spanningen tussen de regering van Hadi en de STC niet te verminderen. Zowel de regering als de STC accepteerde het akkoord weliswaar formeel, maar vertraagde of blokkeerde de implementatie ervan.¹⁴ Het gebrek aan voortgang in de implementatie van het akkoord leidde op verschillende momenten in 2020 en 2021 tot een opleving van de vijandelijkheden tussen de partijen.¹⁵ Op 25 april 2020 kondigde de STC zelfbestuur aan voor de zuidelijke provincies van Jemen.¹⁶ Na hernieuwde consultaties kwamen de partijen op 29 juli 2020 tot een nieuwe overeenkomst.¹⁷ De STC herriep daarop zijn besluit tot zelfbestuur in de zuidelijke provincies. Ook stelde de regering de STC-bestuurder Ahmed Lamlas aan als gouverneur van Aden. Ahmed al-Hamedi, die ook aan de STC gelieerd was, werd aangesteld als hoofd veiligheid van Aden.¹⁸ In december 2020 vormden de regering van Hadi en de STC een eenheidsregering.¹⁹ Ma'een Abdulmalek werd herbenoemd tot minister-president. Vijf van de vierentwintig ministersposten in het nieuwe kabinet werden ingenomen door STC-politici.²⁰

1.1.4

Vredesbesprekingen tussen internationale coalitie en Houthi-beweging

Tegelijkertijd met de oplopende spanningen binnen de anti-Houthi-coalitie, escaleerde ook het overkoepelende conflict tussen deze internationale regeringsgezinde coalitie en de zaiditisch-sjiitische Houthi-beweging *Ansar Allah* (Partizanen van God) die de controle had over de hoofdstad Sana'a en het noordwesten en westen van Jemen.

¹³ UN Security Council report, *December 2019 Monthly forecast, Yemen*, 27 november 2019; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: War's elusive end*, pagina's 32-33, 30 januari 2020; Al Jazeera, *Yemen's Riyadh agreement: an overview*, 29 juli 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Riyadh agreement one year on*, 13 november 2020.

¹⁴ Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: War's elusive end*, pagina's 33-34, 30 januari 2020; The Washington Institute, *Riyadh Agreement redux: political gains still dogged by implementation concerns*, 30 juli 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Riyadh agreement one year on*, 13 november 2020.

¹⁵ Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: A grave road ahead*, pagina's 19-20, mei 2020; The Washington Institute, *Riyadh Agreement redux: political gains still dogged by implementation concerns*, 30 juli 2020; The Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Regional overview: Middle East, 19-25 June 2021*, 30 juni 2021; UN Security Council report, *August 2021 Monthly forecast, Yemen*, 30 juli 2021; ACLED, *Mid-year update: 10 conflicts to worry about in 2021*, pagina 24, augustus 2021; UN Human Rights Council, *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014; Report of the Group of Eminent International and Regional Experts on Yemen (A/HRC/48/20)*, 13 september 2021; Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS), *Jemen veiligheidssituatie*, pagina 11, 19 oktober 2021.

¹⁶ Southern Transitional Council, *Council news: Southern Transitional Council presidency holds emergency meeting and issues important statement*, 25 april 2020.

¹⁷ BBC News, *Yemen conflict: Southern separatists give up self-rule*, 29 juli 2020; The Washington Institute, *Riyadh Agreement redux: political gains still dogged by implementation concerns*, 30 juli 2020; Al-Monitor, *Can new mechanism advance stalled Riyadh Agreement in southern Yemen?*, 19 augustus 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Riyadh agreement one year on*, 13 november 2020.

¹⁸ The Washington Institute, *Riyadh Agreement redux: political gains still dogged by implementation concerns*, 30 juli 2020; UN Security Council Report, *Yemen: closed video conference*, 17 augustus 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *Islah wary of Hadi reconciliation with the STC*, 17 december 2020.

¹⁹ Die eenheidsregering regeerde aan het einde van de verslagperiode nog.

²⁰ Sana'a Center for Strategic Studies, *Islah wary of Hadi reconciliation with the STC*, 17 december 2020; Reuters, *Yemen's president, separatists announce new power-sharing government*, 18 december 2020; Al-Monitor, *Yemeni government, southern separatists agree to government formation*, 18 december 2020.

De blijvende inzet van de vredesbesprekingen was de implementatie van het Stockholm-akkoord van december 2018. In dit akkoord waren afspraken vastgelegd over een staakt-het-vuren in de provincie Al Hudayda en de terugtrekking van troepen van de twee machtsblokken rond de stad Al Hudayda, met inbegrip van de havens van Saleef en Ras Issa.²¹ Daarnaast legde het akkoord afspraken vast over gevangenenruil en over de-escalatie van het geweld rond de stad Taiz.²² Het gedeelte van het Stockholm-akkoord waarin het staakt-het-vuren en de terugtrekking van troepen rond Al Hudayda werd vastgelegd, stond onder toezicht van de *United Nations Mission to support the Hudaydah Agreement* (UNMHA) en het daaraan verbonden *Redeployment Coordination Committee* (RCC).²³ Het mandaat van de UNMHA was politiek van aard, de missie had geen handhavingsbevoegdheden. De VN Veiligheidsraad verlengde tijdens de verslagperiode vier keer het mandaat van de UNMHA. Het recentst werd op 13 juli 2022 het mandaat verlengd tot 14 juli 2023.²⁴

1.1.4.1 Ontwikkelingen in 2019 en 2020

De strijdende partijen boekten in de tweede helft van 2019 geen voortgang met de terugtrekking van troepen rond Al Hudayda. Ook aan andere fronten in Jemen bleven de gevechten doorgaan.²⁵ Saoedi-Arabië bleef met enige regelmaat luchtaanvallen uitvoeren op Houthi-posities in Al Hudayda. Ook bleven de Houthi-rebellen drone-aanvallen uitvoeren op doelen in Saoedi-Arabië.²⁶ De aanhoudende wederzijdse vijandelijkheden leidden tot een nieuwe gespreksronde tussen de twee partijen.²⁷ Die resulteerde erin dat de coalitie en de Houthi-rebellen in oktober 2019 onder toezicht van het RCC op verschillende plaatsen in Al Hudayda gezamenlijke observatieposten opzetten. Het doel daarvan was om toezicht te houden op de naleving van het staakt-het-vuren.²⁸ VN-waarnemers constateerden in de maanden daarna dat het initiatief tot een verdere afname van de vijandigheden rond Al Hudayda leidde. Ook nam het aantal luchtaanvallen van Houthi-troepen op doelen in Saoedi-Arabië af. Al Hudayda bleef in die periode wel de regio in Jemen waar de meeste burgerdoden vielen, met name als gevolg van raketaanvallen, geweervuur tijdens schermutselingen en achtergelaten explosieven.²⁹ Met de terugtrekking van

²¹ Dit gedeelte van het akkoord wordt aangeduid als het *Hudaydah Agreement* (hierna: het Hudayda Akkoord).

²² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, pagina's 11-12, 11 juli 2019. De drie onderdelen van het Akkoord van Stockholm zijn te raadplegen op: osesgy.unmissions.org/stockholm-agreement.

²³ De strijdende partijen hadden zitting in het RCC, dat diende als forum voor informatie-uitwisseling en de opbouw van onderling vertrouwen.

²⁴ UN Security Council, *Resolution 2481*, 15 juli 2019; UN Security Council, *Resolution 2505*, 13 januari 2020; UN Security Council, *Resolution 2534*, 14 juli 2020; UN Security Council, *Resolution 2586*, 14 juli 2021; UN Security Council, *Resolution 2643*, 13 juli 2022.

²⁵ Middle East Eye, *Yemen's warring sides meet on Hodeidah for first time in five months*, 14 juli 2019; ACAPS, *CrisisInSight: Yemen crisis impact overview, January – May 2019*, juni 2019; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: War's elusive end*, pagina 14, 30 januari 2020.

²⁶ Het Parool, *Saudische olieproductie hard getroffen na drone-aanval*, 15 september 2019; The Guardian, *Saudi-led forces launch airstrikes on Yemeni city of Hodeidah*, 20 september 2019; United Nations News, *UN chief urges restraint following reported Saudi-led assault in Yemen*, 21 september 2019.

²⁷ The Guardian, *UN Yemen envoy welcomes Houthi offer to halt attacks on Saudi Arabia*, 22 september 2019; Middle East Institute, *After Aramco: will halting Houthi attacks on Saudi Arabia end Yemen's war?*, 1 oktober 2019; The Independent, *As Saudi Arabia grows desperate, this could be the beginning of the end of the war in Yemen*, 9 november 2019.

²⁸ UN Secretary-General, *Note to correspondents: Redeployment Coordination Committee (RCC) joint press statement – The sixth joint RCC meeting*, 9 september 2019; UN Security Council, *8619th meeting; The situation in the middle east (S/PV.8619)*, 16 september 2019; UN Secretary-General, *Note to correspondents: Statement by the Chair of the Redeployment Coordination Committee, Lt. Gen. (Ret.) Abhijit Guha*, 22 oktober 2019; Middle East Eye, *Houthi's and Yemen's government set up joint observation posts in Hodeidah*, 24 oktober 2019; Office of the Special Envoy of the Secretary-General for Yemen (OSESGY), *A year after the Stockholm agreement: where are we now?*, december 2019.

²⁹ Norwegian Refugee Council, *One year since Stockholm Agreement, Hodeidah still most dangerous place in Yemen for civilians*, 12 december 2019; UN - Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *Thematic report: the Al Hudaydah ceasefire, one year on*, januari 2020; UN Security Council, *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2020/70)*, pagina 2, 27 januari 2020.

troepen rond de stad werd in 2019 geen vooruitgang geboekt. Ook op het onderdeel van het akkoord dat de-escalatie van het geweld in Taiz beoogde, was eind 2019 geen significante vooruitgang geboekt.³⁰

Na enkele maanden relatieve rust escaleerde het gewapende conflict in de eerste helft van 2020. Dit ondermijnde de pogingen van de toenmalige VN-gezant Martin Griffiths om de vredesbesprekingen tussen de strijdende partijen voort te zetten. De Houthi-rebellen openden verschillende nieuwe fronten ter voorbereiding op een offensief op de provincie Marib.³¹ Ook rond Al Hudayda laaide het conflict weer op. Na enkele incidenten bij gezamenlijke observatieposten zegde de regering van Hadi haar medewerking aan het RCC op. De Jemenitische minister van Buitenlandse Zaken Mohammed al-Hadrami stelde dat het Hudayda-akkoord onhoudbaar was.³² Op 16 april 2020 verklaarde VN-gezant Griffiths dat er rond Al Hudayda dagelijks schendingen van het staakt-het-vuren waren, en dat het RCC feitelijk niet meer functioneerde.³³

In het voorjaar van 2020 namen ook de onderlinge aanvallen tussen de Houthi-rebellen en Saoedi-Arabië weer in hevigheid toe. De twee partijen voerden over en weer raket- en luchtaanvallen uit. De focus van VN-gezant Griffiths verschoof in de loop van 2020 van de situatie in Al Hudayda naar de situatie in Marib, waar het Houthi-offensief bleef aanhouden. Op 14 september 2020 lichtte Griffiths de VN-Veilighedsraad in over een escalatie van gevechten in en rond die provincie. Een aanval op de stad Marib, zo waarschuwde Griffiths, zou 'verschrikkelijke humanitaire consequenties' hebben.³⁴

Rond Al Hudayda vonden in oktober 2020 de hevigste gevechten sinds het Stockholm-akkoord van 2018 plaats. Ook het offensief in Marib duurde aan het einde van 2020 voort. Daarnaast vonden op andere fronten onverminderd gevechten plaats.³⁵ In het kader van het tweede gedeelte van het Stockholm-akkoord, de overeenkomst over gevangenenruil, was er in 2019 en 2020 onder toezicht van de VN-gezant en het Internationale Comité van het Rode Kruis (*International Committee of the Red Cross - ICRC*) enige vooruitgang. Zo lieten de Houthi-rebellen en Saoedi-Arabië in september 2019, november 2019 en september 2020 honderden krijgsgevangenen vrij.³⁶

³⁰ OSESGY, *A year after the Stockholm agreement: where are we now?*, december 2019; Middle East Institute, *Yemen's Stockholm Agreement one year on: imaginary progress?*, 22 januari 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: War's elusive end*, pagina 20, 30 januari 2020.

³¹ UN Security Council report, *March 2020 Monthly forecast, Yemen*, 28 februari 2020; UN Security Council Report, *Yemen briefing and consultations*, 11 maart 2020; UN Security Council, *8745th meeting; The situation in the middle east (S/PV.8745)*, 12 maart 2020; International Crisis Group, *Crisis Group Middle East Briefing no 74: Preventing a deadly showdown in northern Yemen*, 17 maart 2020; UN Security Council report, *April 2020 Monthly forecast, Yemen*, 31 maart 2020.

³² UN Security Council, *8745th meeting; The situation in the middle east (S/PV.8745)*, pagina 2, 12 maart 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: War and pandemic*, pagina 31, april 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: A grave road ahead*, pagina 32, mei 2020.

³³ OSESGY, *Briefing to the UN Security Council UN Special Envoy for Yemen – Mr. Martin Griffiths*, 16 april 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: A grave road ahead*, pagina 32, mei 2020.

³⁴ The Guardian, *Houthis launch air attacks on Saudi capital*, 30 maart 2020; Reuters, *Air strikes hit Houthi-held Yemeni capital Sanaa: witnesses*, 30 maart 2020; UN Security Council report, *May 2020 Monthly forecast, Yemen*, 30 april 2020; ACLED, *Regional overview: Middle East, 17-30 May 2020*, 30 mei 2020; UN Security Council report, *July 2020 Monthly forecast, Yemen*, 30 juni 2020; UN Security Council Report, *Yemen briefing and consultations*, 14 september 2020; UN Security Council report, *September 2020 Monthly forecast, Yemen*, 31 augustus 2020.

³⁵ UN Security Council report, *November 2020 Monthly forecast, Yemen*, 31 oktober 2020; UN Security Council report, *December 2020 Monthly forecast, Yemen*, 30 november 2020; UN Security Council report, *January 2021 Monthly forecast, Yemen*, 30 december 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: Houthis at the gate of Marib*, maart 2021.

³⁶ International Committee of the Red Cross (ICRC), *Yemen: 290 detainees released with facilitation of the ICRC*, 30 september 2019; Saudi Press Agency, *Joint Forces Command of the coalition to restore legitimacy in Yemen: an initiative by the Joint Forces Command of the Coalition to release 200 prisoners of Houthi militia, start flights in*

1.1.4.2 Ontwikkelingen in 2021

Na de inauguratie van de Amerikaanse president Biden in februari 2021 intensiveren internationale actoren hun diplomatieke inspanningen om tot een wapenstilstand in Jemen te komen.³⁷ Gelijktijdig voerden de Houthi-troepen hun offensief in Marib verder op. Om de druk op Marib te verlichten, verhevigden de coalitietroepen de strijd in andere gebieden, waaronder de provincies Taiz, Al Hudayda en Hajja. Saoedi-Arabië intensifieerde de luchtaanvallen op Sana'a en andere Houthi-gebieden.³⁸ In zijn laatste verslag aan de VN-Veiligheidsraad op 15 juni 2021 constateerde VN-gezant Griffiths dat de strijdende partijen in Jemen niet nader tot elkaar waren gekomen.³⁹

In juni en juli 2021 hervatten de Houthi-rebellen hun raket- en drone-aanvallen op de stad Marib. Hun opmars werd net buiten de stad opgehouden door coalitietroepen, met behulp van Saoedische luchtaanvallen. In augustus 2021 boekten de Houthi's wel terreinwinst in de provincies Al Bayda en Shabwa, die beide grenzen aan de provincie Marib.⁴⁰ Khaled Khiari, ondersecretaris-generaal voor het Midden-Oosten van de VN, meldde op 23 augustus 2021 aan de VN-Veiligheidsraad dat de vredesbesprekingen waren vastgelopen.⁴¹

De secretaris-generaal van de VN stelde op 6 augustus 2021 de Zweedse diplomaat Hans Grundberg aan als de nieuwe speciale VN-gezant voor Jemen.⁴² In oktober 2021 reisde Grundberg naar Jemen voor ontmoetingen met premier Ma'een Abdulmalek, een vertegenwoordiging van de STC en andere politieke en maatschappelijke actoren in het zuiden van Jemen. Ook organiseerde hij besprekingen met delegaties van Saoedi-Arabië, Oman, de Europese Unie, de Verenigde Staten en de VN-Veiligheidsraad.⁴³

In november 2021 trokken de coalitietroepen zich terug uit het gebied rondom de haven van Al Hudayda. Het gebied rond de haven werd ingenomen door de Houthi-rebellen. De frontlinie verplaatste zich naar de rurale gebieden elders in de provincie Al Hudayda.⁴⁴ Het offensief van de Houthi-rebellen in Marib en het aangrenzende

cooperation with WHO to transport patients from Sana'a, 26 november 2019; BBC News, Yemen civil war: 128 detainees sent home from Saudi Arabia, 28 november 2019; OSESGY, A year after the Stockholm agreement: where are we now?, december 2019; Middle East Institute, Yemen's Stockholm Agreement one year on: imaginary progress?, 22 januari 2020; Al Jazeera, Yemen gov't, Houthis agree to exchange over 1,000 prisoners, 27 september 2020; OSESGY, Joint press statement by the UN office of the Special Envoy for Yemen and the International Committee of the Red Cross on the fourth meeting of the supervisory committee, 27 september 2020; UN Security Council report, November 2020 Monthly forecast, Yemen, 30 oktober 2020.

³⁷ UN Security Council report, February 2021 Monthly forecast, Yemen, 29 januari 2021; Reuters, Biden ends U.S. support for Saudi Arabia in Yemen, says war 'has to end', 4 februari 2021; The Washington Post, The U.S. is changing tack on the Saudi-led war in Yemen. That's the easy part, 5 februari 2021; BBC News, Yemen war: Joe Biden ends support for operations in foreign policy reset, 5 februari 2021; UN Security Council report, March 2021 Monthly forecast, Yemen, 26 februari 2021; Reuters, U.S. Yemen envoy Lenderking back in Saudi Arabia for consultations – State Dept, 3 maart 2021; Al Arabiya, Top US diplomat for Yemen heading back to Middle East for third trip in two months, 25 maart 2021; UN Security Council report, April 2021 Monthly forecast, Yemen, 31 maart 2021.

³⁸ UN Security Council report, March 2021 Monthly forecast, Yemen, 26 februari 2021; UN Security Council report, April 2021 Monthly forecast, Yemen, 31 maart 2021.

³⁹ UN Security Council, 8797th meeting; The situation in the middle east (S/PV.8797), pagina 2, 15 juni 2021.

⁴⁰ UN Security Council report, July 2021 Monthly forecast, Yemen, 30 juni 2021; International Crisis Group, Crisis Group Middle East Briefing no 84: After al-Bayda, the beginning of the endgame for Northern Yemen?, 14 oktober 2021.

⁴¹ UN Security Council, 8840th meeting; The situation in the middle east (S/PV.8840), 23 augustus 2021.

⁴² UN Secretary-General, Appointments: Secretary-General appoints Hans Grundberg of Sweden Special Envoy for Yemen, 6 augustus 2021.

⁴³ UN Security Council Report, Yemen briefing and consultations, 13 oktober 2021.

⁴⁴ Reuters, Coalition forces say they have withdrawn from around Yemen's Hodeidah port, 12 november 2021; Al Jazeera, Yemen's Houthis re-enter Hodeidah after gov't-allied forces leave, 14 november 2021; UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), Situation update no. 2: Humanitarian impact in Al Hodeidah and Red Sea coast, 22 november 2021; UN Security Council report, December 2021 Monthly forecast, Yemen, 30 november 2021.

Shabwa hield eind 2021 aan. Ook aan de nieuwe frontlinie in de provincie Al Hudayda gingen de gevechten door. Volgens de VN werd er daarnaast nog aan vijftig andere frontlinies gevochten. VN-gezant Grundberg sloot het jaar tijdens zijn briefing voor de VN-Veiligheidsraad op 14 december 2021 af met de constatering dat het conflict in Jemen ondanks de diplomatieke inspanningen in de tweede helft van 2021 wederom was geëscaleerd.⁴⁵

1.1.4.3 Het bestand van april 2022

In januari 2022 intensiverden de gevechtshandelingen zich wederom. De door de VAE gesteunde Giants Brigades wonnen terrein terug op de Houthi-rebellen in de provincies Shabwa en Marib. De Houthi-rebellen reageerden met drone-aanvallen op de VAE, waarna de internationale coalitie luchtaanvallen uitvoerde op Houthi-gebied.⁴⁶

De verdere escalatie van het gewapende conflict leidde tot nieuwe onderhandelingsrondes. In Amman belegde VN-gezant Grundberg overleg tussen de verschillende politieke actoren. In Riyad leidde de Samenwerkingsraad van de Arabische Golfstaten (*Gulf Cooperation Council* - GCC) afzonderlijke besprekingen.

Op 1 april 2022 kondigde Grundberg aan dat de inspanningen hadden geleid tot een bestand. Dit werd van kracht op 2 april 2022 en was twee maanden geldig. De partijen bij het conflict kwamen overeen dat gedurende het bestand alle offensieve militaire acties werden opgeschort, dat achttien brandstofscheperen in de haven van Al Hudayda werden toegelaten, en dat de commerciële luchtvaart vanuit Sana'a werd hervat. Daarnaast spraken de partijen af dat ze op korte termijn verder zouden overleggen over de heropening van wegen rond de stad Taiz.⁴⁷

Op 7 april 2022 legden president Abdrabbuh Mansur Hadi en vicepresident Ali Mohsen, die door verschillende bij de onderhandelingen betrokken partijen als belemmering in het vredesproces werden ervaren, hun functies neer. Zij droegen hun bevoegdheden over aan een presidentiële raad, die acht leden telde en onder leiding stond van Rashad al-Alimi. Op 19 april 2022 werden de leden van de raad in Aden geïnaugureerd. Na de ceremonie vond de eerste zitting in Aden van het Jemenitische parlement sinds het begin van het gewapende conflict plaats.⁴⁸

In de eerste twee maanden van het bestand beschuldigden de strijdende partijen elkaar regelmatig van schendingen van het bestand. Met name in en rond Marib vonden op kleine schaal nog schermutselingen plaats. Het *Armed Conflict Location and Event Data Project* (hierna: ACLED) constateerde dat het aantal raket- en artilleriebeschietingen bij frontlinies niet afnam. Het totale aantal gewapende

⁴⁵ OSESGY, *Briefing to UN Security Council by the Special Envoy for Yemen, Hans Grundberg*, 14 december 2021; UN Security Council report, *January 2022 Monthly forecast, Yemen*, 28 december 2021.

⁴⁶ Al-Monitor, *Bloody week in Yemen on border of government and Houthi territory*, 23 september 2021; Swissinfo, *Yemen's Houthis launch missile at coalition camp in Shabwa, say sources*, 30 december 2021; Associated Press, *Yemeni government says southern province retaken from rebels*, 11 januari 2022; Middle East Institute, *The Houthis' retaliation for Shabwa*, 19 januari 2022; UN Security Council report, *February 2022 Monthly forecast, Yemen*, 31 januari 2022.

⁴⁷ OSESGY, *UN Special Envoy Grundberg initiates consultations on his framework*, 7 maart 2022; UN Security Council report, *April 2022 Monthly forecast, Yemen*, 31 maart 2022; OSESGY, *Press statement by the UN Special Envoy for Yemen Hans Grundberg on a two-month truce*, 1 april 2022; UN Security Council report, *May 2022 Monthly forecast, Yemen*, 29 april 2022; International Crisis Group, *Toward open roads in Yemen's Taiz*, 19 mei 2022.

⁴⁸ Volkskrant, *Jemenitische president treedt af en draagt macht over aan raad*, 7 april 2022; Al Jazeera, *Yemen inaugurates new presidential council*, 19 april 2022; UN Security Council Report, *Yemen briefing and consultations*, 13 april 2022; Vertrouwelijke bron, 20 april 2022.

confrontaties en burgerslachtoffers nam echter drastisch af, en de door Saoedi-Arabië geleide coalitie voerde geen luchtaanvallen op Jemenitisch grondgebied uit.⁴⁹

Op 16 mei 2022 vertrok voor het eerst in bijna zes jaar een commerciële vlucht vanaf de luchthaven van Sana'a. De bestemming was Amman in Jordanië. Aan boord van de vlucht, die werd uitgevoerd door de nationale luchtvaartmaatschappij *Yemenia*, waren onder andere patiënten die voor een medische behandeling naar Jordanië gingen.⁵⁰ Later werden ook vluchten naar Caïro hervat. Daarnaast legden voor het einde van de verslagperiode 26 brandstofscheepen aan in de haven van Hodayda.⁵¹

In juli 2022 benoemde Al-Alimi vier nieuwe ministers in het kabinet. Alle vier waren afkomstig uit het zuiden, en goedgekeurd door de STC.⁵²

Op 2 juni 2022 werd het bestand met twee maanden verlengd.⁵³ Hoewel volgens cijfers van ACLED het aantal artilleriebeschietingen bij frontlinies ook in juni en juli 2022 niet significant daalde,⁵⁴ hield het bestand verder tot het einde van de verslagperiode grotendeels stand.

1.1.5

Resoluties van de VN-Veiligheidsraad

De VN-Veiligheidsraad legde in zijn resolutie van 26 februari 2014 (resolutie 2140) financiële sancties en reisrestricties op aan leidinggevende personen binnen de Houthi-beweging.⁵⁵ In de resolutie van 14 april 2015 (resolutie 2216) legde de Veiligheidsraad ook een verbod op het leveren van wapens aan diezelfde personen op.⁵⁶ Tijdens de verslagperiode verlengde de Veiligheidsraad de sancties en het wapenembargo in resoluties van 25 februari 2020,⁵⁷ 25 februari 2021⁵⁸ en 28 februari 2022.⁵⁹ Het aantal personen aan wie sancties werden opgelegd, werd in die resoluties uitgebreid. Vanaf 28 februari 2022 gold het wapenembargo voor de gehele Houthi-beweging.⁶⁰

⁴⁹ ACLED, *Yemen truce monitor*, acleddata.com/middle-east/yemen/yemen-truce-monitor, geraadpleegd op 27 mei 2022; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: Changing of the guard, April 2022*, 3 mei 2022; Middle East Eye, *Yemenis dream of peace and open roads as truce continues to hold*, 24 mei 2022; ACLED, *The UN-mediated truce in Yemen: impacts of the first two months*, 14 juni 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022.

⁵⁰ BBC Monitoring, Briefing: Sanaa airport to reopen amid efforts to consolidate Yemen truce, 21 april 2022; Al Jazeera, *First commercial flight in 6 years leaves Yemen's capital Sanaa*, 16 mei 2022; AP News, *1st commercial flight in years takes off from Yemen's Sanaa*, 16 mei 2022.

⁵¹ BBC Monitoring, *Yemeni port continues to receive oil shipments as part of truce*, 18 mei 2022; UN Security Council, *Encouraged by truce extension in Yemen, special envoy highlights goal of expanded accord leading to durable ceasefire, as he briefs security council*, 15 augustus 2022; *Timeline on the progress of the truce implementation*, osesgy.unmissions.org, geraadpleegd op 22 augustus 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

⁵² Reuters, *Yemen's Aden-based government appoints new defence, oil ministers*, 28 juli 2022; Swissinfo, *Yemen swears in new governors for Hadramaut, Socotra*, 1 augustus 2022; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: Government instability overshadows truce*, 12 augustus 2022.

⁵³ OSESGY, *Press statement by the UN Special Envoy for Yemen Hans Grundberg on the renewal of the UN-mediated truce*, 2 juni 2022.

⁵⁴ ACLED, *Yemen truce monitor*, acleddata.com/middle-east/yemen/yemen-truce-monitor, geraadpleegd op 22 augustus 2022.

⁵⁵ UN Security Council, *Resolution 2140 (2014)*; Adopted by the Security Council at its 7119th meeting, on 26 February 2014 (S/RES/2140), 26 februari 2014.

⁵⁶ UN Security Council, *Resolution 2216 (2015)*; Adopted by the Security Council at its 7426th meeting, on 14 April 2015 (S/RES/2216), 14 april 2015.

⁵⁷ UN Security Council, *Resolution 2511 (2020)*; Adopted by the Security Council at its 8732nd meeting, on 25 February 2020 (S/RES/2511), 25 februari 2020.

⁵⁸ UN Security Council, *Resolution 2564 (2021)*; Adopted by the Security Council on 25 February 2021 (S/RES/2564), 25 februari 2021.

⁵⁹ UN Security Council, *Resolution 2624 (2022)*; Adopted by the Security Council at its 8981st meeting, on 28 February 2022 (S/RES/2624), 28 februari 2022.

⁶⁰ UN Security Council, *Resolution 2624 (2022)*; Adopted by the Security Council at its 8981st meeting, on 28 February 2022 (S/RES/2624), paragraaf 5, 28 februari 2022.

In alle hierboven genoemde resoluties veroordeelde de VN-Veiligheidsraad het conflict in Jemen. De Veiligheidsraad veroordeelde expliciet de aanhoudende mensenrechtenschendingen en schendingen van het internationaal humanitair recht, waaronder seksueel geweld door de Houthi-rebellen, de rekrutering van kindsoldaten, de gevechtscalatie in en rond Marib, de aanvallen van Houthi-rebellen op Saoedi-Arabië en de VAE, de aanvallen op burger- en commerciële schepen, en de aanhoudende wapenleveranties die in strijd waren met resolutie 2216.

1.1.6

Group of Independent Eminent International and Regional Experts on Yemen

Op 27 september 2017 verzocht de VN-Mensenrechtenraad de Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens om een groep van onafhankelijke internationale en regionale Jemenexperts in te stellen. Deze groep, de *Group of Independent Eminent International and Regional Experts on Yemen* (hierna: GEE), kreeg het mandaat om de situatie in Jemen te monitoren, hierover te rapporteren en aanbevelingen te doen, in het bijzonder ten aanzien van mensenrechtenschendingen begaan door alle strijdende partijen. Binnen dit mandaat viel tevens het identificeren van de plegers van mensenrechtenschendingen.⁶¹

De GEE bracht tijdens de verslagperiode in augustus 2019,⁶² september 2020⁶³ en september 2021⁶⁴ een jaarrapport uit over de mensenrechtensituatie in Jemen. Volgens de in die rapporten neergelegde bevindingen maakten alle bij het conflict in Jemen betrokken partijen zich schuldig aan oorlogsmisdrijven en mensenrechtenschendingen (zie ook paragraaf 1.2.9).

De VN-Mensenrechtenraad verlengde in september 2019⁶⁵ en in oktober 2020⁶⁶ het mandaat van de GEE, telkens voor de periode van een jaar. Dit gebeurde ondanks weerstand hiertegen van de coalitielanden onder leiding van de Arabische Groep.⁶⁷ In aanloop naar een nieuwe stemming in 2021 zette de Arabische Groep zich in voor verwerping van de mede door Nederland ingediende resolutie om het mandaat van de GEE te verlengen.⁶⁸ Op 7 oktober 2021 vond de stemming plaats: de resolutie werd verworpen. Internationale media beschreven de beëindiging van het mandaat als een nederlaag voor de westerse landen die het onderzoek naar mensenrechtenschendingen wilden laten voortduren.⁶⁹ De GEE zelf riep in zijn

⁶¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, pagina's 8-9, 11 juli 2019.

⁶² UN Human Rights Council, *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014; Report of the Group of Eminent International and Regional Experts as submitted to the United Nations High Commissioner for Human Rights (A/HRC/42/17)*, 9 augustus 2019 (hierna: UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, 9 augustus 2019).

⁶³ UN Human Rights Council, *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014; Report of the Group of Eminent International and Regional Experts on Yemen (A/HRC/45/6)*, 28 september 2020 (hierna: UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, 28 september 2020).

⁶⁴ UN Human Rights Council, *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014; Report of the Group of Eminent International and Regional Experts on Yemen (A/HRC/48/20)*, 13 september 2021 (hierna: UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, 13 september 2021).

⁶⁵ UN Human Rights Council, *Resolution adopted by the Human Rights Council on 26 September 2019 (A/HRC/RES/42/2)*, 2 oktober 2019.

⁶⁶ UN Human Rights Council, *Resolution adopted by the Human Rights Council on 6 October 2020 (A/HRC/RES/45/15)*, 12 oktober 2020.

⁶⁷ De groep van landen uit de regio waarbinnen afstemming over inhoudelijke en strategische onderwerpen plaatsvindt, bestaande uit: Algerije, Bahrein, Comoren, Djibouti, Egypte, Irak, Jordanië, Koeweit, Libanon, Libië, Mauritanië, Marokko, Oman, Palestijnse gebieden, Qatar, Saoedi-Arabië, Syrië, Tunesië, de VAE en Jemen.

⁶⁸ Human Rights Watch (hierna: HRW), *UN rights body should stand with Yemeni people*, 5 oktober 2021; Reuters, *Saudi lobbying jeopardises UN Yemen war crimes probe, activists say*, 6 oktober 2021; Vertrouwelijke bron, 26 november 2021.

⁶⁹ Al Jazeera, *'A major setback': UN ends Yemen war crimes probe*, 7 oktober 2021; Reuters, *U.N. ends Yemen war crimes probe in defeat for Western states*, 8 oktober 2021.

laatste gepubliceerde verklaring de internationale gemeenschap op om onderzoek te blijven doen naar mensenrechtenschendingen in Jemen, en om de partijen te blijven steunen bij het opzetten en versterken van verantwoordingsmechanismen.⁷⁰

1.2 Veiligheidssituatie

1.2.1 Algemeen

De veiligheidssituatie in Jemen was tijdens de huidige verslagperiode, net als tijdens de vorige periode,⁷¹ slecht. De situatie werd gekenmerkt door gevechten langs verschillende frontlinies in vooral de noordelijke, westelijke en centrale provincies van het land. In nagenoeg alle provincies in Jemen vonden gedurende de verslagperiode gevechten plaats. De provincies die het meest door gevechten getroffen werden, waren Marib, Shabwa, Al Bayda, Sa'da, Al Jawf, Al Hudayda en Taiz. De voornaamste strijdende partijen waren de Houthis-rebellen, regeringseenheden (gesteund door de internationale coalitie onder aanvoering van Saoedi-Arabië) en troepen van de STC. Daarnaast mengden Al Qaida op het Arabische Schiereiland (AQAS), Islamitische Staat in Jemen (IS), en verschillende lokale milities zich in de strijd.⁷² Het oostelijke deel van Jemen was, evenals in de voorgaande verslagperiode, het minst onderhevig aan gevechten. Vanaf het voorjaar van 2020 spitste de gewapende strijd zich toe op de controle over de provincie Marib. In 2021 escaleerde het gewapende conflict verder. Eind 2021 lag in 50 van de circa 300 districten van Jemen een actieve frontlinie, in vergelijking met 45 districten eind 2020 en 35 districten eind 2019.⁷³ Na het bestand van april 2022 nam tot het einde van de verslagperiode het aantal schermutselingen sterk af. In de provincie Marib werden op kleine schaal nog militaire acties gerapporteerd.⁷⁴

Het aantal burgerslachtoffers dat in Jemen als direct gevolg van de gewapende strijd viel, nam tijdens de huidige verslagperiode af in vergelijking met de voorgaande. Volgens door het *Civilian Impact Monitoring Project (CIMP)*⁷⁵ gepubliceerde data vielen in 2019 meer dan 3000 burgerslachtoffers, een daling van 34 procent in vergelijking met 2018. Daaronder waren ongeveer 1100 dodelijke slachtoffers.⁷⁶ In 2020 vielen volgens het CIMP ongeveer 2000 burgerslachtoffers, waarvan 750 dodelijk.⁷⁷ In 2021 registreerde het CIMP meer dan 2500 burgerslachtoffers, waarvan bijna 800 dodelijk.⁷⁸ Eind 2021 en begin 2022 was juist weer een scherpe stijging in het aantal burgerslachtoffers te zien.⁷⁹ In het eerste kwartaal van 2022 registreerde het CIMP het hoogste aantal burgerslachtoffers in één kwartaal in drie

⁷⁰ UN Human Rights Council, *Statement by Group of Experts on Yemen on HRC rejection of resolution to renew their mandate*, 8 oktober 2021.

⁷¹ Het vorige ambtsbericht besloeg de periode van juli 2016 tot en met juni 2019.

⁷² ACLED, *Curated data: Middle East*, acleddata.com/curated-data-files/, geraadpleegd op 21 januari 2022.

⁷³ UNOCHA, *Global humanitarian overview 2022*, pagina 115, 2 december 2021; HRW, *World report 2022 – Yemen*, 13 januari 2022.

⁷⁴ Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: Changing of the guard*, 3 mei 2022; Middle East Eye, *Yemenis dream of peace and open roads as truce continues to hold*, 24 mei 2022; International Crisis Group, *Crisis Watch: Tracking conflict worldwide: Middle East & North Africa: Yemen, April 2022*, www.crisisgroup.org/crisiswatch, geraadpleegd op 28 mei 2022; ACLED, *Yemen truce monitor*, acleddata.com/middle-east/yemen/yemen-truce-monitor, geraadpleegd op 28 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022.

⁷⁵ Het *Civilian Impact Monitoring Project (CIMP)* is een onderdeel van het *Protection Cluster Yemen* van de Verenigde Naties.

⁷⁶ CIMP, *2019 Annual report*, pagina's 1 en 5, februari 2020.

⁷⁷ CIMP, *2020 Annual report*, pagina's 2 en 5, februari 2021.

⁷⁸ CIMP, *2021 Annual report*, pagina's 2 en 5, februari 2022.

⁷⁹ CIMP, *Quarterly report Q4: October – December 2021*; CIMP, *Quarterly report Q1 2022: January – March 2022*.

jaar: meer dan 1000 slachtoffers, waaronder ongeveer 350 dodelijk.⁸⁰ Na het bestand van april 2022 daalde het aantal burgerslachtoffers aanzienlijk. In het tweede kwartaal van 2022 registreerde het CIMP ongeveer 450 slachtoffers, waaronder 150 dodelijk.⁸¹ Artillerie- en mortierbeschietingen op woongebieden veroorzaakten de meeste burgerslachtoffers. Een kwart van hen was minderjarig. De grootste aantallen burgerslachtoffers vielen in de provincies Al Hudayda, Taiz en Marib.

Een groot aantal burgerslachtoffers viel daarnaast door indirecte gevolgen van het gewapende conflict, waaronder uitbraken van epidemieën, COVID-19, overstromingen, voedseltekorten, een economische crisis en een gebrek aan medische voorzieningen. Deze combinatie maakte het leven voor veel Jemenieten 'ondraaglijk', zo rapporteerde de GEE in 2021.⁸² Het *United Nations Development Programme* (UNDP) schatte eind 2021 dat het conflict tot 377.000 doden had geleid, waarvan 60 procent door indirecte gevolgen van het conflict.⁸³

De door Saoedi-Arabië geleide internationale coalitie bleef ook tijdens de huidige verslagperiode luchtaanvallen uitvoeren op door de Houthis-beweging gecontroleerde gebieden van Jemen. De GEE rapporteerde in september 2021 luchtaanvallen te hebben onderzocht die waren uitgevoerd op onder meer markten, ziekenhuizen, huwelijks- en begrafenisbijeenkomsten, bussen met daarin kinderen, vissers op zee, migranten, burgers op straat en burgers in hun eigen huizen. Volgens de GEE kwamen hierbij sinds het begin van het conflict ongeveer negenduizend burgers om en raakten er bijna tienduizend gewond.⁸⁴ Uit cijfers van het CIMP blijkt dat in de huidige verslagperiode het aantal burgerslachtoffers als gevolg van luchtaanvallen daalde, van ongeveer 2500 in 2018 naar ongeveer 800 in 2019 en ongeveer 200 per jaar in 2020 en 2021.⁸⁵ Ook uit gegevens gepubliceerd door de onafhankelijke monitoringsorganisatie *Yemen Data Project* blijkt dat de coalitie tijdens de huidige verslagperiode minder luchtaanvallen uitvoerde dan tijdens de vorige.⁸⁶ Voor zover bekend voerde de internationale coalitie na de afkondiging van het bestand van april 2022 geen luchtaanvallen meer uit.

Volgens de drie jaarlijkse rapporten die de GEE tijdens de verslagperiode publiceerde, maakten alle bij het conflict in Jemen betrokken partijen zich schuldig aan mensenrechtenschendingen. Zo vond de GEE sterke aanwijzingen dat zowel de overheden van Jemen, Saoedi-Arabië en de VAE als de STC en de Houthis-rebellen verantwoordelijk waren voor onder meer willekeurige beroving van het leven, gedwongen verdwijningen, willekeurige gevangenneming, verkrachting en andere vormen van seksueel en gendergerelateerd geweld, schending van het recht op een eerlijk proces, mishandeling, marteling, rekrutering van kindsoldaten en ernstige schendingen van de fundamentele vrijheden en van economische, sociale en culturele rechten (zie verder paragraaf 1.2.9).

Ook oordeelde de GEE dat er sterke aanwijzingen waren dat alle partijen bij het conflict zich schuldig maakten aan oorlogsmisdrijven. Zo zou Saoedi-Arabië luchtaanvallen hebben uitgevoerd waarbij de beginselen van onderscheid (tussen strijders en burgers), proportionaliteit en voorzorg geschonden werden. Zowel de

⁸⁰ CIMP, *Quarterly report Q1 2022: January – March 2022*.

⁸¹ CIMP, *Quarterly report Q2 2022: April – June 2022*.

⁸² UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina 4, 13 september 2021.

⁸³ UNDP, *Assessing the impact of war in Yemen: Pathways for recovery*, pagina 12, 23 november 2021.

⁸⁴ UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 4-5, 13 september 2021.

⁸⁵ UNOCHA, *Yemen; Civilian casualties fall for a second year, but increasing in the fourth quarter of 2020*, 14 februari 2021; CIMP, *2020 Annual report*, februari 2021; CIMP, *2021 Annual report*, februari 2022.

⁸⁶ Yemen Data Project, *Air raids timeline per month*, yemendataproject.org, geraadpleegd op 28 mei 2022.

overheden van Jemen, Saoedi-Arabië en de VAE als de Houthi-rebellen maakten zich volgens de GEE daarnaast schuldig aan oorlogsmisdrijven zoals de moord op burgers, mishandeling, marteling, seksueel geweld, wandaden tegen de persoonlijke waardigheid, het uitvoeren van niet-onderscheidende aanvallen, schending van het recht op een eerlijk proces en rekrutering van kindsoldaten. De GEE hield de Houthi-rebellen tevens verantwoordelijk voor het gebruik van internationaalrechtelijk verboden landmijnen.⁸⁷

1.2.2 *Controlegebieden*

Tijdens de verslagperiode controleerden diverse gewapende groepen verschillende delen van Jemen. In dit ambtsbericht wordt hierna een onderscheid gemaakt tussen de twee meest voornamelijk controlegebieden, namelijk het gebied dat onder controle stond van de Houthi-beweging en het gebied dat onder controle stond van de internationaal erkende regering. Binnen dat laatste gebied stond een deelgebied de facto onder controle van de STC. Deze behoorde weliswaar tot de internationaal erkende regering, maar voerde op veel vlakken een eigen beleid. Aangetekend dient te worden dat de Houthi-beweging een sterke greep had op het gebied dat onder haar bewind viel. De internationaal erkende regering oefende daarentegen in het gebied dat onder haar bewind viel, minder feitelijk gezag uit. In delen van dat gebied was de feitelijke macht in handen van plaatselijke milities of bevolkingsgroepen, die de internationaal erkende regering steunden maar op punten een eigen beleid voerden.

Vanwege de vele actieve frontlinies verschoven invloedgebieden van de verschillende groeperingen tijdens de verslagperiode regelmatig, met name in de zuidwestelijke provincies Al Hudayda en Taiz, alsmede in Marib en de aangrenzende provincies Al Jawf en Al Bayda. Aan het einde van de verslagperiode controleerde de internationaal erkende regering delen van de noordelijke provincie Al Jawf, delen van de centrale provincie Marib en vrijwel geheel Hadramaut,⁸⁸ delen van de zuidelijke provincies Taiz, Lahj en Al Dahle, de provincies Shabwa en Abyan, en de oostelijke provincie Al Mahra. De Houthi-beweging controleerde de noordelijke provincies Hajja en Amran, het grootste deel van Sa'da en een deel van Al Jawf, de centrale provincies Al Mahwit, Dhamar, Raymah, Ibb en Sana'a, het grootste deel van Al Bayda en Al Dahle, en grote delen van de zuidwestelijke provincies Al Hudayda en Taiz. De STC controleerde de facto de tijdelijke hoofdstad Aden, een groot deel van de provincie Lahj en het eiland Socotra. Een deel van de Rode Zeekust van de provincie Taiz stond de facto onder controle van de *Joint Resistance Forces* (JRF), die onderdeel van de anti-Houthi-coalitie vormden en werden gesteund door de VAE. Een deel van de kustgebieden van Hadramaut stonden de facto onder het gezag van de *Hadrami Elite Forces*, die ook werden gesteund door de VAE en deel uitmaakten van de anti-Houthi-coalitie.⁸⁹

1.2.3 *Gebied onder controle van de internationaal erkende regering*

In het gebied dat onder controle van de internationaal erkende regering stond, vonden tijdens de verslagperiode zowel gevechten plaats tussen de Houthi-rebellen en de anti-Houthi-coalitie als onderlinge gevechten binnen de anti-Houthi-coalitie.

⁸⁷ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, 9 augustus 2019; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, 13 september 2021.

⁸⁸ Alternatieve schrijfwijze: Hadramaut.

⁸⁹ European Union Institute for Security Studies (ISS), *Beyond Yemen's militiads; Restarting from local legacy*, april 2020; International Crisis Group, *Rethinking peace in Yemen*, 2 juli 2020; ACLED, *The state of Yemen: Q2 2021 – Q3 2021*, oktober 2021; ACAPS analysis hub: *Yemen: Areas of control as at 22 May 2022*, data.humdata.org, geraadpleegd op 3 juni 2022.

Op 7 augustus 2019 initieerden de door de VAE gesteunde en aan de STC gelieerde SBF een aanval op Aden en omgeving, een gebied dat sinds 2015 onder controle van het regeringsleger had gestaan. De gevechten braken uit na de begrafenissen van SBF-commandant Monier al-Yafie, die was omgekomen bij een bombardement dat de STC aan de fundamentalistisch-soennitische *Islah*-partij had toegeschreven. Na een strijd van drie dagen namen de troepen van de STC op 10 augustus 2019 de controle in Aden over van regeringstroepen.⁹⁰ In de aan Aden grenzende provincies Shabwa en Abyan hielden de schermutselingen tussen de STC en Hadi-getrouwe troepen aan. In Abyan vonden de gevechten in 2019 en 2020 vooral plaats aan een frontlinie tussen de kustplaatsen Shoqra en Zinjibar. In december 2020 vormden de regering van Hadi en de STC een eenheidsregering en namen de vijandelijkheden in Abyan af.⁹¹

In de olierijke provincie Shabwa vonden in augustus 2019 gevechten plaats tussen de *Shabwah Elite Forces* en regeringstroepen.⁹² In juni 2021 arresteerden Hadi-getrouwe troepen in de provincie Shabwa STC-sympathisanten die wilden deelnemen aan een politieke bijeenkomst.⁹³

In 2021 voerden de Houthi-rebellen een offensief uit op de provincie Shabwa. Het offensief maakte deel uit van het Houthi-offensief richting de aangrenzende provincie Marib. De aanval op Shabwa begon met mortier- en drone-aanvallen op militaire doelen, maar ook op burgerdoelen en de luchthaven van provinciehoofdstad Ataq. De grondtroepen van de Houthi's wisten drie districten van Shabwa in te nemen. In januari 2022 werden de Houthi-troepen uit Shabwa verdreven door de Giants Brigades, die door de VAE gesteund werden.⁹⁴

De oostelijke provincies Hadramaut en Al Mahra bleven grotendeels gevrijwaard van het gewapende conflict. In Hadramaut waren wel regelmatig protesten, doorgaans gericht tegen de lokale autoriteiten. De autoriteiten sloegen die protesten soms met harde hand neer, waarbij meerdere doden en gewonden vielen.⁹⁵

1.2.3.1 Gevechten in Taiz

De situatie in de provincie Taiz bleef tijdens de huidige periode, net als in de vorige periode, gefragmenteerd. De Houthi-beweging hield de controle over het noorden van de stad Taiz en de belangrijkste wegen in de provincie. De gedeeltelijke

⁹⁰ ACAPS, *Yemen; Aden: collapse of ceasefire; anticipatory briefing note*, 16 augustus 2019; UN Security Council Report, *Yemen briefing and consultations*, 19 augustus 2019.

⁹¹ Reuters, *Yemeni government, separatists start executing Riyadh pact, says coalition*, 10 december 2020; Arab News, *Aden-Abyan road reopened as Yemeni government, separatists finish redeployment process*, 16 december 2020; UN Security Council, *Letter dated 22 January 2021 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2021/79)*, 25 januari 2021.

⁹² Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: A grave road ahead*, pagina's 19-20, mei 2020; The Washington Institute, *Riyadh Agreement redux: political gains still dogged by implementation concerns*, 30 juli 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *Shabwa: Progress despite turmoil in a governorate of competing identities*, 19 november 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *Shabwa's journey to the center of a regional proxy conflict*, 5 juli 2021.

⁹³ UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina 4, 13 september 2021; ACLED, *Mid-year update: 10 conflicts to worry about in 2021*, pagina 24, augustus 2021; UN Security Council report, *August 2021 Monthly forecast, Yemen*, 30 juli 2021.

⁹⁴ Associated Press, *Yemeni government says southern province retaken from rebels*, 11 januari 2022; Middle East Institute, *The Houthis' retaliation for Shabwa*, 19 januari 2022; Al-Monitor, *Bloody week in Yemen on border of government and Houthi territory*, 23 september 2021; Swissinfo, *Yemen's Houthis launch missile at coalition camp in Shabwa, say sources*, 30 december 2021.

⁹⁵ Sana'a Center for Strategic Studies, *Eye on the East*, 14 juli 2021; Yemen Policy Center, *Corruption and instability in Hadramaut are fueling protest and fragmentation*, november 2021; ACAPS, *Yemen: increased civil unrest and worsening humanitarian situation in southern governorates*, 29 november 2021; Euro-Mediterranean Human Rights Monitor (Euro-Med), *Yemen: government and Transitional Council unite in suppressing protesters*, 19 september 2021.

belegging van de stad Taiz hield daardoor aan. De anti-Houthi-coalitie was in Taiz verenigd in de *Taiz Military Axis* en omvatte milities van uiteenlopende signatuur, die in verschillende gebieden de feitelijke macht hadden. Daaronder waren de door de VAE gesteunde JRF en Abu al-Abass militie, en verschillende milities die verbonden waren aan de fundamentalistisch-soennitische Islah-partij.⁹⁶ Met name die partij, die ook wel wordt beschouwd als de Jemenitische tak van de Moslimbroederschap, was dominant aanwezig in Taiz. De partij viel in theorie onder de regeringscoalitie en leverde diverse bijdragen aan de strijd tegen de Houthi-rebellen. In de praktijk stond zij echter dikwijls op gespannen voet met andere deelnemers aan de coalitie, met name de STC.

Begin 2021 escaleerden de vijandelijkheden in Taiz. De Houthi-rebellen begonnen een gecoördineerde aanval op verschillende legerbases in de stad Taiz. Bij een raketaanval op een school die door legereenheden als basis werd gebruikt, kwamen naast vijftien militairen ook drie kinderen om.⁹⁷ Saoedi-Arabië reageerde op de aanval met het opvoeren van de luchtaanvallen op Houthi-doelen.⁹⁸ De Houthi-rebellen wisten de stad Taiz niet in te nemen. Zij verplaatsten legereenheden van Taiz naar Marib om deel te nemen aan het offensief in die provincie. Daarop voerden de regeringstroepen in maart 2021 hun gevechten in Taiz op. Zij wisten gebieden die al lange tijd in handen van de Houthi's waren, te heroveren. De meeste gevechten vonden plaats in de landelijke gebieden buiten de stad Taiz. De Houthi-rebellen wisten in april 2021 de meest strategische plaatsen weer te heroveren.⁹⁹

1.2.3.2 Offensief in Marib

De controle over de provincie Marib was om verschillende redenen van strategisch belang voor de strijdende partijen. Marib was het laatste bolwerk van de internationaal erkende regering in het noorden van Jemen, en huisvestte het Jemenitische ministerie van Defensie. Ook vanwege de nabijheid van Sana'a was behoud van de provincie cruciaal voor de regering. Beide strijdende partijen zagen de strijd om de controle van Marib als essentieel voor het verwezenlijken van hun strategische doelen. Omdat Marib sinds 2015 betrekkelijke rust had gekend, hadden miljoenen binnenlandse ontheemden zich in de provincie gevestigd. De provincie kende grote olie- en gasreserves, en had sinds het begin van het conflict een aanzienlijke economische groei doorgemaakt.¹⁰⁰

De Houthi-rebellen bereidden sinds 2020 een offensief op Marib voor. In februari 2021 voerden zij hun offensief op met directe aanvallen op de stad Marib. Met name plaatselijke milities verdedigden de provincie. In de loop van 2021 wisten de Houthi-rebellen een groot deel van de provincie Marib in te nemen. De stad Marib bleef echter in handen van regeringsgezinde troepen. Dit was vooral het gevolg van hevige luchtaanvallen op Houthi-stellingen door de Saoedische luchtmacht. Tot het einde van de huidige verslagperiode bleef Marib de provincie in Jemen met de hevigste gevechten en de meeste dodelijke slachtoffers.¹⁰¹ Het offensief in Marib leidde tot een grote ontheemdenstroom binnen de provincie. Dit was vooral het

⁹⁶ Sana'a Center for Strategic Studies, *Taiz: a hotbed of irregular militias*, 14 september 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *Social fragmentation and restoration in Taiz*, 24 januari 2022.

⁹⁷ Reuters, *Houthi missile attack kills three children in Yemen's Taiz, residents say*, 14 maart 2021; Middle East Eye, *Yemen: Houthi missile attack kills three children in Taiz*, 14 maart 2021.

⁹⁸ ACLED, *Regional overview: Middle East 31 July – 3 September 2021*, 9 september 2021; ACLED, *Regional overview: Middle East 4-10 September 2021*, 16 september 2021.

⁹⁹ Sana'a Center for Strategic Studies, *A decade after the uprising*, pagina's 17-18, 43-44, april 2021.

¹⁰⁰ UN Security Council Report, *Yemen briefing and consultations*, 11 maart 2020; International Crisis Group, *Crisis Group Middle East Briefing no 74: Preventing a deadly showdown in northern Yemen*, 17 maart 2020.

¹⁰¹ Carnegie Endowment for International Peace, *The battle for Ma'rib: insights and outlook*, 21 mei 2021; The Washington Institute, *The battle for Marib: the challenge of ending a stalemate war*, 9 juli 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 3-4, 13 september 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *Houthi forces close in on Marib city*, pagina's 12-13, 4 november 2021.

gevolg van raket- en mortieraanvallen vanaf Houthi-stellingen op ontheemdenkampen buiten de stad Marib.¹⁰²

Tijdens het offensief in Marib rapporteerden internationale media, waarnemers en ngo's veelvuldig over grote aantallen burgerslachtoffers. Vooral raket- en mortieraanvallen, luchtaanvallen en grondgevechten zouden veel slachtoffers eisen.¹⁰³ Volgens cijfers van het CIMP vielen in 2020 en 2021 respectievelijk 119 en 344 burgerdoden in Marib.¹⁰⁴ Na de afkondiging van het bestand van april 2022 nam het offensief in Marib aanzienlijk af in intensiteit. Wel werden op kleine schaal nog militaire acties gerapporteerd.¹⁰⁵

1.2.4

Gebied onder controle van de Houthi-beweging

De veiligheidssituatie in het gebied dat onder controle van de Houthi-beweging stond, was tijdens de verslagperiode stabiel dan in de overige delen van Jemen. De Houthi's namen bestaande staatsstructuren grotendeels over en voerden een strak geregisseerd, repressief beleid. Zij kregen niet te maken met serieuze interne uitdagingen voor hun politieke gezag. De Houthi's wisten door middel van verschillende militaire overwinningen hun controlegebied uit te breiden.¹⁰⁶

Vanaf augustus 2019 voerden de Houthi-rebellen de strijd tegen het regeringsleger in de provincie Sa'da op. In de loop van 2019 wisten zij meerdere gebieden in de provincie Al Dahle te veroveren op regeringstroepen. Regeringstroepen en troepen van de STC wisten de Houthi-rebellen daarna terug te dringen uit gebieden in het noorden van de provincie, maar de gevechten in verschillende districten hielden aan.¹⁰⁷

Begin 2020 voerden de Houthi-rebellen de strijd op meerdere andere fronten op, waaronder in de provincies Al Jawf en Al Bayda en in het district Nihm, in de provincie Sana'a. Eind januari 2020 namen de Houthi's Nihm in. Het doel van de Houthi-aanvallen op Al Jawf en Al Bayda was de gedeeltelijke omsingeling van de aangrenzende provincie Marib. Op 1 maart 2020 hadden de Houthi's grote delen van Al Jawf ingenomen, waaronder de hoofdstad Al Hazm. De gevechten in Al Jawf en Al Bayda hielden ook in 2021 aan.¹⁰⁸ Met name het offensief in Al Bayda was voor de Houthi-rebellen van groot belang, omdat de controle over deze provincie hun een toegang vanuit het zuiden tot Marib zou bieden. Vanaf het voorjaar van 2020 concentreerden de Houthi's een grote legermacht in dit gebied. Na hevige gevechten tussen de Houthi-rebellen en het regeringsleger wisten de Houthi's in september 2021 Al Bayda in te nemen.¹⁰⁹

¹⁰² UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, 13 september 2021; The Guardian, *Civilian casualties grow as battle for Yemeni city intensifies*, 2 november 2021.

¹⁰³ UNHCR, *Civilians at risk from escalating fighting in Yemen's Marib*, 16 april 2021; The Guardian, *Hopes for Yemen peace deal fade as 'obscene' Marib death toll rises*, 7 mei 2021; The Guardian, *Civilian casualties grow as battle for Yemeni city intensifies*, 2 november 2021; Norwegian Refugee Council, *Yemen: Marib's civilians are under attack and cut off from life-saving aid*, 2 november 2021; HRW, *Yemen; events of 2021*, 13 januari 2022.

¹⁰⁴ CIMP, *2021 Annual report*, pagina 10, februari 2021.

¹⁰⁵ ACLED, *Yemen truce monitor*, acleddata.com/middle-east/yemen/yemen-truce-monitor, geraadpleegd op 27 mei 2022; International Crisis Group, *Crisis Watch: Tracking conflict worldwide: Middle East & North Africa: Yemen, April 2022*, www.crisisgroup.org/crisiswatch, geraadpleegd op 28 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022.

¹⁰⁶ UN Security Council, *Letter dated 25 January 2022 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2022/50)*, pagina 15, 25 januari 2022; Vertrouwelijke bron, 13 januari 2022; Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022.

¹⁰⁷ UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, 28 september 2020; CGVS, *Jemen veiligheidssituatie*, pagina 36, 19 oktober 2021.

¹⁰⁸ UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, 13 september 2021; CGVS, *Jemen veiligheidssituatie*, pagina 36, 19 oktober 2021.

¹⁰⁹ UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, 28 september 2020; International Crisis Group, *Crisis Group Middle East Briefing no 84: After al-Bayda, the beginning of the endgame for Northern Yemen?*, 14 oktober 2021.

Ook in de provincie Hajja bleef het front tussen de Houthi-rebellen en het regeringsleger tijdens de huidige verslagperiode actief. Hier waren het in 2020 en 2021 vooral coalitietroepen die het front heropenden teneinde de druk op Marib te verlichten.¹¹⁰

1.2.4.1 Gevechten in Al Hudayda

In het Stockholm-akkoord van december 2018 was onder meer een staakt-het-vuren in Al Hudayda vastgelegd. Dat leidde in 2019 tot een aanzienlijke daling van het geweld in de provincie. Desondanks vielen in Al Hudayda in 2019 nog steeds de meeste burgerslachtoffers als gevolg van het gewapende conflict. Volgens door het *Assessment Capacities Project (ACAPS)*¹¹¹ gepubliceerde cijfers ging het om zo'n 25 procent van de ongeveer 3000 landelijke burgerslachtoffers in dat jaar.¹¹² Begin 2020 laaide het gewapende conflict in de provincie weer op. Op 16 april 2020 verklaarde VN-gezant Griffiths dat er rond Al Hudayda dagelijks schendingen van het staakt-het-vuren waren.¹¹³ Deze situatie duurde voort tot eind 2020. In de eerste maanden van 2021 namen de vijandelijkheden in Al Hudayda af. In maart 2021 werden ze hervat. Ze duurden tot november 2021, toen de coalitietroepen zich terugtrokken uit grote delen van Al Hudayda. De Houthi-rebellen namen de gebieden in en behielden deze tot het einde van de verslagperiode.

1.2.4.2

Luchtaanvallen op gebied onder controle van de Houthi-beweging
Volgens gegevens die gepubliceerd zijn door het Yemen Data Project, voerde de internationale coalitie onder leiding van Saoedi-Arabië vanaf het begin van het conflict in 2015 meer dan 25.000 luchtaanvallen op Jemen uit. Deze aanvallen, waarvan bijna een derde op burgerdoelen gericht was, leidden tot bijna 10.000 dodelijke burgerslachtoffers. Het merendeel viel tussen 2015 en 2018. Tijdens de verslagperiode vielen in 2019 circa 400 dodelijke burgerslachtoffers als gevolg van luchtaanvallen, en in 2020 circa 130. In de eerste tien maanden van 2021 daalde het aantal luchtaanvallen. Vanaf november 2021 was weer een duidelijke stijging zichtbaar, zowel van het aantal aanvallen als van het aantal burgerslachtoffers. In totaal kwamen in 2021 circa 70 burgers om als gevolg van luchtaanvallen. Deze trend zette zich door in de eerste drie maanden van 2022, toen er circa 155 doden vielen. Vrijwel alle luchtaanvallen werden uitgevoerd op doelen in door de Houthi-beweging gecontroleerd gebied, en op gebieden waar de Houthi's militaire offensieven uitvoerden. De provincie Sa'da werd het frequentst door luchtaanvallen getroffen, gevolgd door de provincies Marib, Hajja, Sana'a en Taiz.¹¹⁴ Voor zover bekend voerde de internationale coalitie na de afkondiging van het bestand van april 2022 geen luchtaanvallen meer uit.

1.2.5

Gebied onder controle van de Southern Transitional Council

In het gebied dat onder controle van de STC stond, vonden in 2019 en 2020 zowel gevechten plaats tussen de anti-Houthi-coalitie en de Houthi-rebellen als onderlinge gevechten binnen de anti-Houthi-coalitie. Zo streden troepen van de SBF en troepen van de *Aden Security Forces*, die beide gelieerd waren aan de STC, om controle over de stad Aden en omliggende gebieden. In de provincie Lahj werd in september 2020

¹¹⁰ UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, 13 september 2021.

¹¹¹ Het *Assessment Capacities Project (ACAPS)* is een onafhankelijk informatieplatform over humanitaire crises.

¹¹² ACAPS, *CrisisInSight: Key humanitarian trends 2019, outlook into 2020*, pagina 5, 13 mei 2020.

¹¹³ OSESGY, *Briefing to the United Nations Security Council UN Special Envoy for Yemen – Mr. Martin Griffiths*, 16 april 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: A grave road ahead*, pagina 32, mei 2020.

¹¹⁴ HRW, *Yemen; events of 2020*, januari 2021; CIMP, *2021 Annual report*, februari 2022; The Washington Post, *Saudi-led airstrikes in Yemen have been called war crimes. Many relied on U.S. support*, 4 juni 2022; Website Yemen Data Project, *Airraids per governate*, yemendataproject.org, geraadpleegd op 29 juni 2022.

gevochten tussen de Houthi-rebellen en regeringstroepen en troepen van de STC.¹¹⁵ Op 29 augustus 2021 voerden de Houthi-rebellen een raket- en drone-aanval uit op een militaire basis in Lahj. Daar bevonden zich strijders van de Giants Brigades. Veertig van hen kwamen om het leven.¹¹⁶

1.2.5.1 Gevechten in Aden

In augustus 2019 nam de STC de controle in Aden over na een korte maar hevige strijd met regeringstroepen. In 2019, 2020 en 2021 bleven in de stad met tussenpozen gevechten plaatsvinden tussen de twee machtsblokken. In maart 2021 bestormden aanhangers van de STC het presidentiële paleis in Aden. Daarna leek de veiligheidssituatie in de stad zich te stabiliseren. De STC hield tijdens de rest van de verslagperiode de controle over Aden in handen. Het aantal controleposten en het aantal militairen waren tegen het einde van 2021 sterk verminderd.¹¹⁷ Om de stabiliteit in de stad verder te verbeteren, richtte de presidentiële raad onder leiding van Rashad al-Alimi in mei 2022 een militair- en veiligheidscomité op. Dit had tot taak eenheid aan te brengen in de commandostructuren van de verschillende in de stad actieve troepen, en veilige zones in te stellen. Zo zouden buitenlandse ambassades zich op termijn weer in Aden kunnen vestigen.¹¹⁸

1.2.6 *Al Qaida op het Arabische Schiereiland*

De groepering Al Qaida op het Arabische Schiereiland (AQAS, ook bekend onder de naam *Ansar Al Sharia*)¹¹⁹ controleerde tijdens de verslagperiode geen gebieden in Jemen. In zijn voormalige invloedsgebieden in het zuiden van Jemen werden de activiteiten van AQAS voornamelijk gehinderd door de inzet van de VAE, die daar strijders voor lokale milities rekruteerden. Deze streken tegen AQAS, en verhinderden tegelijkertijd de rekrutering van nieuwe strijders door de groepering. Ook leed AQAS grote verliezen door gerichte luchtaanvallen van de Verenigde Staten. Tussen juli 2018 en januari 2020 was de groepering in Al Bayda verwickeld in een strijd met de Jemenitische tak van Islamitische Staat, en ook daarbij leed AQAS grote verliezen. Interne strubbelingen verzwakten de groepering verder.¹²⁰

Hoewel de activiteiten van AQAS in Jemen sinds 2017 aanzienlijk verminderd waren, rapporteerde de VN-Veiligheidsraad in juli 2020 dat AQAS nog activiteiten ontplooid in beperkte delen van de provincies Al Bayda, Shabwa, Marib, Abyan, Hadramaut, Aden en Lahj. Gevechtsacties van AQAS concentreerden zich in de provincies Abyan, waar de groepering tegen door de VAE gesteunde troepen vocht, en Al Bayda, waar zij vocht tegen de Houthi-rebellen. De VN schatte het aantal actieve AQAS-strijders in Jemen in 2020 op zeventuizend.¹²¹ In het najaar van 2020 ondernamen de

¹¹⁵ Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: Battle for Marib*, 10 oktober 2020; ACLED, *Aden security*, 11 maart 2021.

¹¹⁶ BBC News, *Yemen war: drone attack on government airbase kills 30 soldiers*, 29 augustus 2021; Al Jazeera, *Yemeni forces again on the backfoot*, 14 september 2021; UK Home Office, *Country policy and information note: security and humanitarian situation, Yemen, December 2021*, 5 januari 2022.

¹¹⁷ Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: Eye on the East*, 14 juli 2021; UN Security Council report, *August 2021 Monthly forecast, Yemen*, 30 juli 2021; ACLED, *Mid-year update: 10 conflicts to worry about in 2021*, pagina 24, augustus 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina 4, 13 september 2021; Vertrouwelijke bron, 28 oktober 2021.

¹¹⁸ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

¹¹⁹ Engelstalige benaming: Al-Qaeda in the Arabian Peninsula (AQAP).

¹²⁰ ACLED, *The wartime transformation of AQAP in Yemen*, 14 december 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *Foreign actors in Yemen: the history, the politics and the future*, pagina 28, 31 januari 2021; Kendall, Elisabeth, *Twenty years after 9/11: The jihadi threat in the Arabian peninsula*, in: CTC Sentinel, pagina's 63-65, september 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *Al-Qaeda's decline in Yemen: an abandonment of ideology amid a crisis of leadership*, 25 september 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *Where is AQAP now?*, 21 oktober 2021.

¹²¹ UN Security Council, *Letter dated 16 July 2020 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (Da'esh)*,

Houthi-rebellen een offensief in de provincie Al Bayda, gericht tegen AQAS en de Jemenitische tak van Islamitische Staat. Zij brachten AQAS grote verliezen toe. Alleen in het zuidoosten van Al Bayda bleef de groepering nog actief. Het leidde tot een versplintering van AQAS. In oktober 2020 voerden veiligheidstroepen een aanval uit op een AQAS-cel in Al Mahra. Verschillende AQAS-strijders werden gedood of gearresteerd.¹²² In juli 2021 rapporteerde de VN-Veiligheidsraad dat AQAS nog actief was in de provincies Shabwa, Abyan en Al Bayda, waar zij vooral strijd leverde met troepen van de STC en andere aan de VAE gelieerde troepen.¹²³ AQAS-strijders leken hun operaties sindsdien met name op de Houthi-rebellen te richten. Het *Sana'a Center for Strategic Studies* (hierna: Sana'a Center) en *CTC Sentinel* rapporteerden in het najaar van 2021 dat het waarschijnlijk was dat AQAS-facties zich hadden aangesloten bij verschillende andere strijdende partijen binnen de anti-Houthi-coalitie.¹²⁴

In 2022 leek sprake te zijn van een heropleving van activiteiten van AQAS. Zo zou de organisatie de verantwoordelijkheid hebben opgeëist voor de ontvoering van vijf VN-functionarissen in de provincie Abyan en voor gewelddadige aanvallen op overheidsfunctionarissen in het zuiden van Jemen in de eerste maanden van 2022. In april 2022 ontsnapten tien AQAS-strijders uit een gevangenis in Hadramaut. In diezelfde maand zette de organisatie volgens Sana'a Center verschillende controleposten op in de zuidelijke provincies.¹²⁵ Dat AQAS daadwerkelijk verantwoordelijk was voor de acties, is niet onafhankelijk verifieerbaar. Volgens een bron bestond het risico dat andere gewapende groeperingen hun dodelijke aanvallen aan AQAS toeschreven.¹²⁶

1.2.7

Islamitische Staat in Jemen

De Jemenitische tak van Islamitische Staat (IS)¹²⁷ wist tijdens de huidige verslagperiode, net als tijdens de vorige periode, geen grote steun te verwerven onder de Jemenitische bevolking. De groep won niet aan invloed. Tussen juli 2018 en januari 2020 was IS in de provincie Al Bayda verwickeld in een strijd met AQAS, waarbij IS grote verliezen leed. In het najaar van 2020 ondernam de Houthi-beweging een offensief in Al Bayda, onder meer gericht tegen IS. Ook hierdoor verloor IS veel mankracht. De operationele capaciteiten van IS werden verder

Al Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities addressed to the President of the Security Council, 23 juli 2020.

¹²² De VN meldde dat daarbij aanvankelijk ook AQAS-leider Khaled Batarfi gearresteerd werd, maar dit bleek later niet het geval te zijn geweest (UN Security Council, *Letter dated 3 February 2021 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (Da'esh), Al Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities addressed to the President of the Security Council*, pagina 8, 3 februari 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *Myth of Batarfi's arrest plays into weakened AQAP narrative*, 18 maart 2021).

¹²³ The National News, *Al Qaeda shows signs of resurgence in Yemen*, 10 april 2021; UN Security Council, *Letter dated 15 July 2021 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (Da'esh), Al Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities addressed to the President of the Security Council*, 21 juli 2021.

¹²⁴ ACLED, *The wartime transformation of AQAP in Yemen*, 14 december 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *Al-Qaeda's decline in Yemen: an abandonment of ideology amid a crisis of leadership*, 25 september 2021; Kendall, Elisabeth, *Twenty years after 9/11: The jihadi threat in the Arabian peninsula*, in: CTC Sentinel, pagina's 63-65, september 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *Where is AQAP now?*, 21 oktober 2021.

¹²⁵ BBC Monitoring, *Online jihadists say al-Qaeda behind UN abductions in Yemen*, 14 februari 2022; BBC Monitoring, *Al-Qaeda in Yemen calls for 'Sunni unity' to battle Houthis*, 15 februari 2022; BBC Monitoring, *Al-Qaeda in Yemen belatedly claims deadly attack on official's convoy*, 21 maart 2022; BBC Monitoring, *Al-Qaeda in Yemen details deadly attack on military commander's convoy*, 23 maart 2022; BBC Monitoring, *Yemen media says al-Qaeda militants stepped up activities in Abyan*, 30 april 2022; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: Changing of the guard*, 3 mei 2022; BBC Monitoring, *Briefing: Yemen media say military officers killed in 'al-Qaeda' attack*, 7 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022.

¹²⁶ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022.

¹²⁷ Engelstalige benaming: *Islamic State in Yemen (ISY) of Islamic State of Iraq and Syria – Yemen Province (ISIS-YP)*.

aangetast door Amerikaanse luchtaanvallen op IS-doelen. Het enige gebied in Jemen waar IS tijdens de verslagperiode een aanwezigheid had, was het district Qifah Rada in de provincie Al Bayda, waar de groepering trainingskampen en wapenopslagplaatsen onderhield. De VN schatte in juli 2021 dat er enkele honderden strijders van IS actief waren in Jemen, met name in de provincies Al Dahle en Al Bayda.¹²⁸

De activiteiten van IS namen tijdens de verslagperiode af. In augustus 2019 eiste de groepering nog wel de verantwoordelijkheid op voor een serie zelfmoordaanslagen in Aden, gericht tegen SBF-troepen en de plaatselijke politie.¹²⁹ Volgens cijfers die zijn gepubliceerd door ACLED, voerde IS daarnaast in 2020 in Al Bayda nog verschillende aanvallen uit op de Houthis-rebellen, met name door het gebruik van geïmproviseerde explosieven. ACLED registreerde in 2021 geen IS-aanvallen in Jemen, en in 2022 één: in juli 2022 eiste de groepering een bomaanslag in Al Bayda op, gericht tegen een konvooi van de Houthis-rebellen.¹³⁰

1.2.8 *Veiligheidssituatie rond luchthavens, zeehavens en grensposten*

Deze paragraaf gaat in op de veiligheidssituatie rond luchthavens, zeehavens en grensposten in Jemen.

1.2.8.1 Luchthavens

Tijdens de verslagperiode was de luchthaven van Aden in bedrijf, met uitzondering van periodes van hevige gevechten of bombardementen. De luchthaven werd gecontroleerd door troepen van de STC. Vanaf 30 december 2020 sloot hij korte tijd na een raketaanval waarbij meer dan twintig doden vielen. De aanslag vond plaats op het moment dat het nieuwe Jemenitische eenheidskabinet per vliegtuig vanuit Saoedi-Arabië arriveerde.¹³¹ De regering van Hadi legde de schuld voor de aanval bij de Houthis's, die de verantwoordelijkheid ontkenden. Onderzoekscollectief Bellingcat concludeerde dat de drie raketten die de luchthaven hadden geraakt, afkomstig waren uit gebied dat door de Houthis-rebellen werd gecontroleerd.¹³² Op 30 oktober 2021 explodeerde er een vrachtwagen bij een van de toegangspoorten tot de luchthaven, waarbij twaalf mensen omkwamen. De aanslag werd niet opgeëist.¹³³

Naast de luchthaven van Aden waren voor zover bekend ook de luchthavens van Seiyoun en Al Mukalla (beide in de provincie Hadramaut) open voor de commerciële luchtvaart, alsmede de luchthaven van het eiland Socotra.

¹²⁸ UN Security Council, *Letter dated 25 June 2021 from the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team in accordance with paragraph (a) of annex I to resolution 2368 (2017) addressed to the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (Da'esh), Al Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities*, 21 juli 2021; UN Security Council, *Letter dated 15 July 2021 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (Da'esh), Al Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities addressed to the President of the Security Council*, 21 juli 2021; Kendall, Elisabeth, *Twenty years after 9/11: The jihadi threat in the Arabian peninsula*, in: CTC Sentinel, september 2021.

¹²⁹ Reuters, *Islamic State claims suicide bomb attack on separatist fighters in Yemen's Aden: Amaq*, 30 augustus 2019; The Defense Post, *ISIS revival in Aden further complicates war in Yemen's South*, 3 september 2019.

¹³⁰ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, acleddata.com. Geselecteerde criteria: Event type: Explosions/Remote violence; Actor: Islamic State (Yemen); Country: Yemen. Geraadpleegd op 22 augustus 2022; BBC Monitoring, *IS claims first attack in Yemen in two years*, 11 juli 2022.

¹³¹ Reuters, *Twenty-two killed in attack on Aden airport after new Yemen cabinet lands*, 30 december 2020; BBC News, *Yemen war: deadly attack at Aden airport as new government arrives*, 31 december 2020.

¹³² Bellingcat, *Rockets over Yemen: inside the Houthis' botched attack on Aden airport*, 9 februari 2021.

¹³³ The Guardian, *Yemen: bomb blast near Aden airport kills at least 12 civilians*, 30 oktober 2021; Al Jazeera, *Explosion near Yemen's Aden airport kills a dozen people*, 30 oktober 2021; BBC News, *Yemen: nine killed in Aden car bomb*, 31 oktober 2021.

De coalitie onder leiding van Saoedi-Arabië blokkeerde in de periode tot april 2022, net als tijdens de vorige verslagperiode, burgerluchtverkeer op de luchthaven van Sana'a. De luchthaven bleef in die periode wel in gebruik voor hulpmissies en -goederen.¹³⁴ De coalitie voerde met enige regelmaat luchtaanvallen uit op de luchthaven van Sana'a, onder meer omdat zij de Houthi-rebellen ervan beschuldigde deze als raketbasis te gebruiken. Op 30 december 2020 bombardeerde de coalitie de luchthaven als vergelding voor de aanval van Houthi-rebellen eerder die dag op de luchthaven van Aden.¹³⁵ Ook in december 2021 sloot de luchthaven van Sana'a enige tijd als gevolg van door de coalitie uitgevoerde luchtaanvallen.¹³⁶

Als onderdeel van het bestandsakkoord werd de luchthaven van Sana'a vanaf april 2022 heropend voor de burgerluchtvaart. In het akkoord was afgesproken dat er twee commerciële vluchten per week zouden plaatsvinden, naar Amman en Caïro. Op 16 mei 2022 vertrok er voor het eerst in bijna zes jaar een commerciële vlucht vanaf de luchthaven van Sana'a naar Amman. Op 1 juni 2022 volgde de eerste vlucht tussen Sana'a en Caïro. Tot het einde van de verslagperiode vonden in totaal 24 commerciële (retour)vluchten tussen Sana'a en Amman of Caïro plaats.¹³⁷

1.2.8.2 Zeehavens

Tijdens het grootste deel van de verslagperiode werden de Rode Zeehavens van Al Hudayda, Saleef en Ras Issa gecontroleerd door de Houthi-beweging. De havens van Al Mokha (aan de Rode Zeekust), Aden en Al Mukalla (aan de Golf van Aden) stonden onder controle van de Jemenitische regering en de internationale coalitie onder aanvoering van Saoedi-Arabië. De havens van Aden en Al Mukalla zijn betrekkelijk klein en verouderd, en waren daardoor niet in staat om alle importgoederen die Jemen nodig had af te handelen.¹³⁸ Het *UN Verification and Inspection Mechanism for Yemen* (UNVIM) was verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van resolutie 2216 op schepen met bestemming Al Hudayda, Saleef en Ras Issa. Desondanks blokkeerden schepen van de internationale coalitie dikwijls brandstofscheepen die in de havens wilden aanleggen. Dat leidde tot grote olietekorten in door de Houthi's gecontroleerd gebied. Internationale waarnemers zagen de situatie in de Rode Zeehavens daarom als een cruciaal element in het oplossen van de humanitaire crisis in Jemen.¹³⁹ Begin januari 2022 legden de Houthi-rebellen beslag op de *Rwabee*, een schip dat onder de vlag van de VAE voor de kust van Al Hudayda voer. Volgens de Houthi's vervoerde het schip militaire voorraden, hetgeen de VAE en de coalitie ontkenden.¹⁴⁰

¹³⁴ Norwegian Refugee Council, *Five reasons why Yemen's Sana'a airport must reopen*, 5 augustus 2021; UN Office of the resident coordinator and humanitarian coordinator for Yemen, *Statement on communications equipment for Sana'a International Airport*, 31 december 2021.

¹³⁵ Reuters, *Saudi-led coalition strikes at Yemen capital after attacks on Aden blamed on Houthis*, 31 december 2020; Al Jazeera, *Saudi Arabia launches air raids in Sanaa after deadly Aden blasts*, 31 december 2020.

¹³⁶ Reuters, *Saudi-led coalition strikes Yemen's Sanaa airport*, 20 december 2021; Norwegian Refugee Council, *Yemen: keep Sana'a airport out of the crossfire*, 21 december 2021; Al Jazeera, *Saudi-led coalition air raids hit Sanaa airport*, 21 december 2021; Al Jazeera, *Houthis announce temporary resumption of UN flights into Sanaa*, 28 december 2021; Middle East Eye, *Yemen: UN urges government to allow entry of new equipment for Sanaa airport*, 1 januari 2022.

¹³⁷ BBC Monitoring, *Briefing: Sanaa airport to reopen amid efforts to consolidate Yemen truce*, 21 april 2022; Al Jazeera, *First commercial flight in 6 years leaves Yemen's capital Sanaa*, 16 mei 2022; AP News, *1st commercial flight in years takes off from Yemen's Sanaa*, 16 mei 2022; The Arab Weekly, *First flight leaves from Sana'a to Cairo as truce expiry looms*, 1 juni 2022; OSESGY, *Timeline on the progress of the truce implementation*, osesgy.unmissions.org, geraadpleegd op 22 augustus 2022.

¹³⁸ UNDP, *Damage & capacity assessment – Port of Aden and port of Mukalla*, 26 april 2021; UNDP, *The faces of Yemen's seaports*, 7 juni 2021.

¹³⁹ Reuters, *Saudi-led coalition clears four fuel ships to dock at Yemen's Hodeidah port – sources*, 24 maart 2021; Reuters, *Under pressure over Yemen blockade, Riyadh seeks US help with defenses*, 27 oktober 2021; International Crisis Group, *Brokering a ceasefire in Yemen's economic conflict*, 20 januari 2022.

¹⁴⁰ Al Jazeera, *Yemen: Houthis seize UAE vessel carrying 'military supplies'*, 3 januari 2022; Reuters, *Houthis seize 'hostile' vessel off Yemen that Saudis say carried medical equipment*, 3 januari 2022; Deutsche Welle, *Yemen: Houthis seize Emirati-flagged vessel*, 3 januari 2022; Al Jazeera, *Yemen's Houthis reject UN call to free UAE-flagged ship*, 16 januari 2022.

Als onderdeel van het bestandsakkoord liet de internationale coalitie vanaf april 2022 brandstofscheepen toe tot de haven van Al Hudayda. Voor het einde van de verslagperiode legden 26 brandstofscheepen aan.¹⁴¹

Tijdens de gehele verslagperiode lag voor de kust van Al Hudayda de olieopslagtanker FSO Safer afgemeerd.¹⁴² In 2015 hadden de Houthis beslag gelegd op de tanker, die was gevuld met naar schatting tweehonderdmiljoen liter olie. Door het gewapende conflict is er sinds 2015 geen onderhoud meer uitgevoerd aan de verouderde tanker. Hoewel de VN sinds 2015 met de Houthis-beweging, de Jemenitische regering en Saoedi-Arabië onderhandelt over de afvoer van de olie, kwam het in de huidige verslagperiode niet tot een definitieve oplossing. Omdat het schip roest en structurele gebreken vertoont, vrezen experts een milieu- en humanitaire ramp als de olie uit het schip zal lekken.¹⁴³ Mede op Nederlands initiatief werden pogingen ondernomen om de betrokken partijen tot overeenstemming te brengen over de berging van de FSO Safer. Deze leidden op 5 maart 2022 tot een overeenkomst tussen de Houthis-beweging en de Jemenitische regering. Die voorzag in het verwijderen van de olie uit de opslagtanker, en de plaatsing van een vervangende opslaginstallatie. Aan het einde van de verslagperiode was de internationale fondsenwerving voor de totstandkoming van de plannen nog niet afgerond.¹⁴⁴

1.2.8.3 Grensposten

De enige landgrensovergang tussen Jemen en Saoedi-Arabië die tijdens het grootste deel van de verslagperiode geopend was, was die bij Al Wadiyah in de provincie Hadramaut.¹⁴⁵ Deze grensovergang werd gecontroleerd door de Jemenitische autoriteiten en de internationale coalitie. Verschillende andere overgangen tussen de twee landen, zoals Harad, Aleb en Al Buqa, liggen in de door de Houthis-beweging gecontroleerde provincies Hajja en Sa'da. Bij deze grensovergangen vonden regelmatig gevechten plaats tussen de Houthis-rebellen en de coalitie, waardoor ze niet in gebruik bleven.¹⁴⁶

Er zijn twee grensovergangen tussen Jemen en Oman: Shahan en Hawf, beide in de provincie Al Mahra. Ook deze werden tijdens de verslagperiode gecontroleerd door de Jemenitische autoriteiten en de internationale coalitie.¹⁴⁷ Het *Panel of Experts*

¹⁴¹ BBC Monitoring, *Yemeni port continues to receive oil shipments as part of truce*, 18 mei 2022; UN Security Council, *Encouraged by truce extension in Yemen, special envoy highlights goal of expanded accord leading to durable ceasefire, as he briefs security council*, 15 augustus 2022; *Timeline on the progress of the truce implementation*, osesgy.unmissions.org, geraadpleegd op 22 augustus 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

¹⁴² De afkorting FSO staat voor 'Floating Storage and Offloading'.

¹⁴³ UN Security Council, *meetings coverage, United Nations officials call for access to decaying FSO 'Safer' off Yemen's coast, warn Security Council of potential environmental, humanitarian crisis*, 3 juni 2021; NOS Nieuws, *Dreigende milieuramp in Rode Zee, maar geen oplossing in zicht*, 12 oktober 2021; International Maritime Organization, *FSO Safer oil spill risk*, updated 21 januari 2022.

¹⁴⁴ United Nations Yemen, *UN-Netherlands press release on FSO Safer pledging event*, 11 mei 2022; European Union External Action, *Yemen: EU's support to avert an environmental disaster in the Red Sea*, 18 mei 2022; United Nations Yemen, *FSO Safer UN-coordinated proposal explainer May 2022*, 31 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 25 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 27 mei 2022.

¹⁴⁵ ACAPS, *Yemen – Food supply chain*, 16 december 2020; Carnegie Middle East Center, *Yemen border markets: from economic incubator to military frontline*, juni 2021.

¹⁴⁶ Middle East Eye, *Border battle: behind the lines of the Houthis war on Saudi-Yemen frontier*, 20 juli 2019; Italian Institute for International Political Studies, *The Houthis-Saudi border battle: an obstacle to peace in Yemen*, 27 december 2020.

¹⁴⁷ Carnegie Endowment, *Oman's boiling Yemeni border*, 22 maart 2019; BBC Monitoring, *Yemen rebels condemn Saudi 'entrenchment' in al-Mahra*, 15 juni 2021; BBC Monitoring, *Briefing: Yemen official denies arms smuggling via al-Mahra*, 19 februari 2022.

van de VN¹⁴⁸ constateerde dat het tijdens de verslagperiode voorkwam dat via deze landgrens met Oman wapenonderdelen richting Houthi-gecontroleerd gebied werden gesmokkeld.¹⁴⁹

1.2.9 *Betrokkenheid bij geweldsdaden*

Tijdens de verslagperiode publiceerde de GEE drie jaarlijkse rapporten. Daaraan voegde de GEE bijlagen toe met de belangrijkste actoren van het conflict in Jemen. Daarin waren onder meer de militaire en civiele verantwoordelijken opgenomen van Saoedi-Arabië, de VAE, de Houthi-beweging en de internationaal erkende regering van Jemen. Daarnaast vermeldde de bijlagen de commandanten van de aan de STC verbonden SBF en Shabwah Elite Forces, en van de Giants Brigades.¹⁵⁰ In zijn rapport van september 2021 nam de GEE een afzonderlijke bijlage op met daarin de namen van individuen en groeperingen die verantwoordelijk zouden zijn voor mensenrechtenschendingen en oorlogsmisdrijven. Deze lijst met namen was echter vertrouwelijk en bedoeld voor de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten. De lijst is niet gepubliceerd.¹⁵¹

De GEE en mensenrechtenorganisaties brachten alle strijdende partijen in Jemen in verband met mensenrechtenschendingen en mogelijke oorlogsmisdrijven.¹⁵² Hieronder worden de voornaamste bevindingen kort uiteengezet.

1.2.9.1 De internationale coalitie

Er zijn sterke aanwijzingen dat de internationale coalitie onder leiding van Saoedi-Arabië bij het uitvoeren van luchtaanvallen in Jemen de beginselen van onderscheid (tussen strijders en burgers), proportionaliteit en voorzorg heeft geschonden.¹⁵³ De GEE rapporteerde in september 2020 en september 2021 coalitie-luchtaanvallen te hebben onderzocht die waren gericht op onder meer markten, ziekenhuizen, scholen, huwelijksbijeenkomsten, begrafenisbijeenkomsten, bussen met daarin kinderen, vissers op zee, migranten, burgers op straat en burgers in hun eigen huizen. Volgens de GEE kwamen hierbij sinds het begin van het conflict ongeveer negenduizend burgers om en raakten bijna tienduizend burgers gewond.¹⁵⁴ Onder de meest zichtbare incidenten tijdens de verslagperiode waren een luchtaanval op een detentiecentrum in Dhamar in augustus 2019 en een luchtaanval op een

¹⁴⁸ Het *Panel of Experts* van de VN werd in 2014 ingesteld naar aanleiding van resolutie 2140. Het heeft tot taak het vergaren van informatie over de implementatie van resoluties 2140 (2014) en 2216 (2015), en het rapporteren daarover.

¹⁴⁹ UN Security Council, *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2020/326)*, pagina's 2-3, 18-19, 28 april 2020; UN Security Council, *Letter dated 22 January 2021 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2021/79)*, pagina's 13, 29-30, 25 januari 2021.

¹⁵⁰ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina's 19-36, 9 augustus 2019; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina's 112-147, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 24-56, 13 september 2021.

¹⁵¹ UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 2-3, 13 september 2021.

¹⁵² UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, 9 augustus 2019; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, 13 september 2021; Amnesty International, *Public statement: Yemen: civil society groups demand urgent UN action against impunity for Yemen crimes*, 2 december 2021; HRW, *World report 2022 – Yemen*, 13 januari 2022.

¹⁵³ UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 4-5, 13 september 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina's 22-26, 28 september 2020; UN Human Rights Council, *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014; Report of the detailed findings of the Group of Eminent and Regional Experts on Yemen (A/HRC/45/CRP.7)*, pagina's 93-95, 28 september 2020 (hierna: UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, 28 september 2020); Mwatana for Human Rights (hierna: Mwatana), *Persistent suffering: Seven years since the conflict escalated and the coalition began its military operations in Yemen*, 26 maart 2022; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: Ramadan truce faces uphill struggle*, 7 april 2022; HRW, *Yemen: Latest round of Saudi-UAE-led attacks target civilians*, 18 april 2022.

¹⁵⁴ UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina's 22-26, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina's 93-95, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 4-5, 13 september 2021.

gevangenis in de provincie Sa'da in januari 2022. Hierbij kwamen naar verluidt honderden gevangenen om het leven.¹⁵⁵

Daarnaast onderzocht de GEE raket- en mortieraanvallen op bewoonde gebieden. De GEE schreef de meeste van deze aanvallen toe aan de Houthis-rebellen, maar concludeerde dat ook de coalitietroepen zich schuldig maakten aan dergelijke niet-onderscheidende aanvallen.¹⁵⁶

1.2.9.2

De internationaal erkende regering van Jemen

De GEE schreef in zijn rapporten dat er sterke aanwijzingen waren dat de troepen die gelieerd waren aan de internationaal erkende regering van Jemen raket- en mortieraanvallen uitvoerden op burgerdoelen. Daarnaast bracht de GEE de regering in de gebieden die onder haar controle stonden in verband met onder meer willekeurige beroving van het leven, gedwongen verdwijningen, willekeurige gevangenneming, verkrachting en andere vormen van seksueel en gendergerelateerd geweld, mishandeling, marteling, rekrutering van kindsoldaten en vervolging van journalisten en activisten (zie ook hoofdstuk 3).¹⁵⁷

1.2.9.3

De Houthis-beweging

Internationale waarnemers en media schreven de meeste mensenrechtenschendingen en mogelijke schendingen van het oorlogsrecht tijdens de verslagperiode toe aan de Houthis-rebellen. Zo constateerde de GEE sterke aanwijzingen dat de Houthis bij het uitvoeren van raket- en mortieraanvallen de beginselen van onderscheid (tussen strijders en burgers), proportionaliteit en voorzorg schonden. De Houthis-rebellen zouden hun aanvallen onder meer op gevangenen, ziekenhuizen en scholen gericht hebben.¹⁵⁸ Een van de incidenten waarover tijdens de verslagperiode in de internationale media gerapporteerd werd, was de mortieraanval in april 2020 op de vrouwen vleugel van de centrale gevangenis van Taiz. Daarbij kwamen acht vrouwen om het leven.¹⁵⁹

Ook vielen er tijdens de verslagperiode nog burgerslachtoffers ten gevolge van landmijnen die de Houthis-rebellen eerder in het conflict hadden geplaatst. In het rapport van september 2020 noemt de GEE in dit verband incidenten in de provincies Lahj, Shabwa en Al Dahle.¹⁶⁰ Het *Panel of Experts* van de VN stelde in zijn rapport van 25 januari 2022 dat het gebruik door de Houthis-rebellen van landmijnen en geïmproviseerde explosieven die de burgerbevolking raakten 'endemisch en systematisch' was.¹⁶¹ Ook na de afkondiging van het bestand van april 2022 vielen er nog burgerslachtoffers door landmijnen.¹⁶²

¹⁵⁵ The New York Times, *Saudi-led airstrikes kill more than 60 in prison, rebels say*, 1 september 2019; France 24, *Saudi-led air strikes in Yemen kill more than 100 prisoners*, 2 september 2019; Al Jazeera, *Dozens killed in Saudi-led coalition air raid on Yemen prison*, 21 januari 2022; BBC News, *UN condemns deadly airstrike on Yemen prison*, 22 januari 2022.

¹⁵⁶ UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina 28, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina 6, 13 september 2021.

¹⁵⁷ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, 9 augustus 2019; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, 13 september 2021.

¹⁵⁸ UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina's 26-30, 28 september 2020.

¹⁵⁹ Al Jazeera, *Deadly attack on women's prison in Yemen a 'war crime': analyst*, 6 april 2020; Mwatana, *Ansar Allah (Houthi) attack on Taiz women's prison kills and wounds civilians*, 16 april 2020.

¹⁶⁰ UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina's 30-31, 28 september 2020.

¹⁶¹ UN Security Council, *Letter dated 25 January 2022 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2022/50)*, pagina 43, 25 januari 2022.

¹⁶² Save the Children, *Yemen: explosive remnants of war the biggest killer of children since truce began*, 30 juni 2022; Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

Daarnaast bracht de GEE de Houthi-beweging in de gebieden onder haar controle in verband met onder meer willekeurige beroving van het leven, gedwongen verdwijningen, willekeurige gevangenneming, verkrachting en andere vormen van seksueel en gendergerelateerd geweld, schending van het recht op een eerlijk proces, mishandeling, marteling, rekrutering van kindsoldaten en vervolging van journalisten en activisten (zie ook hoofdstuk 3).¹⁶³

- 1.2.9.4 Southern Transitional Council
De GEE bracht de STC en de daaraan gelieerde milities SBF en Shabwah Elite Forces in de gebieden die onder hun controle stonden, in verband met onder meer willekeurige beroving van het leven, gedwongen verdwijningen, willekeurige gevangenneming, verkrachting en andere vormen van seksueel en gendergerelateerd geweld, schending van het recht op een eerlijk proces, mishandeling, marteling, rekrutering van kindsoldaten en vervolging van journalisten en activisten (zie ook hoofdstuk 3).¹⁶⁴
- 1.2.9.5 Joint Resistance Forces
De *Joint Resistance Forces* (JRF) bestonden uit drie milities: de Giants Brigades, de *Guardians of the Republic* en de *Tihama Resistance Forces*. Zij stonden onder bevel van Tareq Saleh, een neef van voormalig president Ali Abdullah Saleh. De JRF maakten deel uit van de anti-Houthi-coalitie en werden gesteund door de VAE. De troepen van dit samenwerkingsverband waren voornamelijk gestationeerd in de provincies Al Hudayda en Taiz. Van de drie milities namen de Giants Brigades het actiefst deel aan het gewapende conflict. Zo stuurden zij in november 2021 troepen naar de provincie Shabwa om de opmars van de Houthi-rebellen daar tegen te gaan. In januari 2022 verklaarden de Giants Brigades dat zij de Houthi-troepen volledig uit Shabwa hadden verdreven.¹⁶⁵
- 1.2.9.6 AQAS en IS
AQAS en IS waren tijdens de verslagperiode minder actief dan tijdens de vorige periode. Wel namen beide groeperingen nog deel aan gevechten en voerden zij verschillende aanslagen uit. Zo rapporteerde het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken¹⁶⁶ over drie incidenten in 2020 waarbij AQAS-strijders vermeende tegenstanders executeerden in de provincies Al Bayda en Abyan.¹⁶⁷ In juni 2021 ontvoerde AQAS vijf Jemenitische overheidsfunctionarissen in Shabwa. Het doel was een gevangenenruil met gedetineerde AQAS-leden. In juli 2021 liet AQAS de overheidsfunctionarissen vrij.¹⁶⁸

IS eiste in augustus 2019 de verantwoordelijkheid op voor een serie zelfmoordaanslagen in Aden, die gericht waren tegen SBF-troepen en de plaatselijke politie.¹⁶⁹ Volgens cijfers die gepubliceerd zijn door ACLED, voerde IS daarnaast in

¹⁶³ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, 9 augustus 2019; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, 13 september 2021.

¹⁶⁴ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, 9 augustus 2019; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, 13 september 2021.

¹⁶⁵ ACLED, *Who are the UAE-backed forces fighting on the western front in Yemen?*, 20 juli 2018; Al Arabiya, *Yemen's forces take control of Shabwa province from Iran-backed Houthis*, 10 januari 2022; Middle East Eye, *Yemen: who are the UAE-backed Giants Brigades?*, 12 januari 2022; Middle East Eye, *Yemen: UAE-backed Giants Brigades begin withdrawing from Shabwah*, 28 januari 2022.

¹⁶⁶ Engelstalige benaming: *US Department of State* (USDoS).

¹⁶⁷ USDoS, *Country report on terrorism – Yemen*, 16 december 2021.

¹⁶⁸ UN Security Council, *Letter dated 25 January 2022 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2022/50)*, pagina 45, 25 januari 2022.

¹⁶⁹ Reuters, *Islamic State claims suicide bomb attack on separatist fighters in Yemen's Aden: Amaq*, 30 augustus 2019; The Defense Post, *ISIS revival in Aden further complicates war in Yemen's South*, 3 september 2019.

2020 in Al Bayda nog verschillende aanvallen uit op Houthis-rebellen, met name met geïmproviseerde explosieven.¹⁷⁰

1.2.10 Gedwongen rekrutering

1.2.10.1 Regeringsleger

Jemen kende tijdens de verslagperiode geen militaire dienstplicht. De rekrutering van soldaten voor het Jemenitische regeringsleger vond grotendeels plaats op lokaal niveau. Omdat de sociaal-economische situatie in het land bijzonder fragiel was, was aansluiting bij het leger voor veel jonge mannen een van de weinige manieren om een vast inkomen te verwerven. De *Immigration and Refugee Board of Canada* (IRBC) rapporteerde dat verschillende experts aangaven dat rekrutering van soldaten voor het regeringsleger daardoor niet vaak onder directe dwang hoefde te gebeuren.¹⁷¹ Dit beeld wordt bevestigd door twee geraadpleegde vertrouwelijke bronnen.¹⁷²

De VN rapporteerde over tientallen geverifieerde rekruteringen van minderjarige jongens door het regeringsleger. De jongens werden tegen betaling via lokale netwerken in de provincies Taiz en Lahj aangeleverd en in Saoedi-Arabië klaargestoomd voor deelname aan de strijd.¹⁷³

1.2.10.2 Houthis-beweging

De Houthis-beweging gebruikte tijdens de verslagperiode verschillende manieren om in haar eigen gebieden strijders te rekruteren. Dat gebeurde voornamelijk op lokaal niveau, waar Houthis-vertegenwoordigers hun activiteiten grotendeels richtten op mannen in de leeftijd van 18 tot 22 jaar. De meeste rekruten waren analfabeet, en afkomstig uit de armste lagen van de bevolking. Armoede en honger waren belangrijke drijfveren voor veel jonge mannen om zich bij de Houthis-rebellen aan te sluiten, omdat aansluiting betekende dat zij salaris en voedsel ontvingen. In sommige gevallen legden de rebellen quota op aan lokale vertegenwoordigers voor het aantal te leveren rekruten.¹⁷⁴ Ook kwamen berichten naar buiten dat de Houthis' bij controleposten tussen Houthis- en regeringsgebied jonge mannen onder dwang rekruteerden. Daarnaast verschenen berichten dat zij gevangenen vrijlieten onder voorwaarde dat zij zich bij de Houthis-rebellen aansloten. Door verliezen en deserties tijdens het conflict zouden de Houthis' in hun controlegebied ook vluchtelingen onder dwang rekruteren.¹⁷⁵

¹⁷⁰ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, acleddata.com. Geselecteerde criteria: Event type: Explosions/Remote violence; Actor: Islamic State (Yemen); Country: Yemen. Geraadpleegd op 14 juni 2022.

¹⁷¹ Immigration and Refugee Board of Canada (IRBC), *Yemen: military service; reported cases of forced recruitment and conscription by government authorities and armed groups, including Al-Qaeda, in regions other than those under Houthis control (2015-December 2017)*, 8 december 2017.

¹⁷² Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

¹⁷³ UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, 28 september 2020; UN Security Council, *Seventy-fifth session; Children and armed conflict (A/75/873-S/2021/437)*, 6 mei 2021; UN Security Council, *Children and armed conflict; report of the Secretary-General (S/2021/761)*, 27 augustus 2021.

¹⁷⁴ Amnesty International, *Yemen: Houthis forces recruiting child soldiers for front-line combat*, 28 februari 2017; Asharq Al-Awsat, *Houthis try cash, positions to lure tribal chiefs for recruitment*, 8 augustus 2018; UN Security Council, *Letter dated 25 January 2019 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2019/83)*, 27 januari 2020; Euro-Med, *Militarized childhood, a report on the Houthis' recruitment of Yemeni children during war*, pagina 8, februari 2021; Office français de protection des réfugiés et apatrides (OFPRA), *Yémen: recrutement par les milices houthisistes*, 24 maart 2021; Mwatana / Global Rights Compliance, *Starvation makers; the use of starvation by warring parties in Yemen*, september 2021.

¹⁷⁵ Asharq Al-Awsat, *Low voluntary recruitment rate alarms Houthis*, 17 januari 2018; Asharq Al-Awsat, *Houthis attempt to attract new members, recruit convicted murderers*, 26 februari 2018; Gulf News, *Al Houthis seek members' arrest for 'desertion'*, 3 maart 2018; Asharq Al-Awsat, *Arab coalition hits Houthis checkpoint-turned-recruitment center*, 11 mei 2018; Asharq Al-Awsat, *Hodeidah inmates face torture for refusing Houthis recruitment*, 30 juni 2018; Middle East Eye, *Yemenis brave checkpoints and mountain roads to travel between*

De Houthi-rebellen rekruteerden tijdens de verslagperiode, net als daarvoor,¹⁷⁶ op grote schaal minderjarige jongens. Ze ronselden hen voor de strijd via verschillende methodes: met propaganda-activiteiten op scholen, door het aanbieden van geld aan arme gezinnen, middels ontvoering, door het aanmoedigen van rekrutering door actieve strijders van hun minderjarige familieleden en door middel van het vrijlaten van minderjarige gevangenen onder voorwaarde van aansluiting bij de rebellen.¹⁷⁷

De Houthi-rebellen rekruteerden in hun controlegebieden ook minderjarige meisjes. Zij werden met name ingezet in de rol van spion, rekruteerder, bewaker, verpleger en lid van de *zainabiyat*.¹⁷⁸ De GEE rapporteerde in september 2020 dat rekrutering van meisjes het vaakst voorkwam binnen gezinnen van Houthi-strijders (het werd dan gedaan door gezinsleden) en bij zeer arme gezinnen. In het laatste geval was er vaak sprake van een bepaalde mate van dwang: er werd bijvoorbeeld een financiële beloning aangeboden of er werden dreigementen geuit, zodat de meisjes als overlevingsstrategie akkoord gingen. De rebellen richtten hun rekruteringsactiviteiten volgens de GEE daarnaast specifiek op meisjes zonder oudere mannelijke gezinsleden. Ook maakten ze, net als bij jongens, gebruik van propaganda-activiteiten op scholen en van het vrijlaten van minderjarige gevangenen onder voorwaarde van aansluiting bij de Houthi-rebellen.¹⁷⁹

De ngo *Euro-Mediterranean Human Rights Monitor* (hierna: Euro-Med) gaf in een rapport van februari 2021 aan dat de Houthi-rebellen families soms dwongen een of meerdere kinderen af te staan voor de strijd. Ook rekruteerden ze volgens Euro-Med kinderen in vluchtelingenkampen en weeshuizen. Euro-Med becijferde het totale aantal door de Houthi's gerekruteerde minderjarigen op meer dan tienduizend sinds het uitbreken van het conflict. Hiervan kwam ongeveer twintig procent tot stand door intimidatie, ongeveer zeventig procent door verleiding en ongeveer acht procent door ontvoering. Verreweg de meeste gerekruteerde minderjarigen waren afkomstig uit de armste gezinnen. De rekrutering van minderjarigen kwam voor in alle provincies die onder controle stonden van de Houthi-beweging.¹⁸⁰

Na het bestand van april 2022 ondertekende de Houthi-beweging een actieplan van de Verenigde Naties om de inzet van kindsoldaten tegen te gaan.¹⁸¹ Aan het einde van de verslagperiode was nog niet onafhankelijk verifieerbaar of dit tot een vermindering van het aantal kindsoldaten had geleid.

1.2.10.3 Overige militieën

De VN rapporteerde dat ook verschillende andere militieën die actief waren op het strijdtoneel, minderjarige jongens rekruteerden. Daaronder waren volgens de VN de SBF, de Giants Brigades en de Shabwah Elite Forces.¹⁸²

provinces, 2 juli 2018; Jamestown Foundation, *Yemen's fate hinges on the battle for Marib*; *Terrorism Monitor Volume 19 Issue: 4*, 26 februari 2021.

¹⁷⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, pagina 42, 11 juli 2019.

¹⁷⁷ UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina's 68-69, 28 september 2020; Mwatana, *A tragedy without justice: human rights in Yemen in 2020*, pagina 58, 29 september 2021; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022.

¹⁷⁸ De *zainabiyat* is een bataljon van vrouwelijke veiligheidstroepen.

¹⁷⁹ UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina's 71-72, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina 13, 28 september 2020.

¹⁸⁰ Euro-Med, *Militarized childhood, a report on the Houthis' recruitment of Yemeni children during war*, pagina 15, februari 2021.

¹⁸¹ UN Office of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict, *New action plan to strengthen the protection of children affected by armed conflict in Yemen signed with the Houthis*, 18 april 2022; Arab News, *Houthis sign UN plan to end recruitment of child soldiers*, 18 april 2022; National Public Radio (NPR), *Yemen's Houthi rebels will stop using child soldiers, the U.N. says*, 19 april 2022; HRW, *Houthis commit to end violations against children in Yemen*, 19 april 2022.

¹⁸² UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, 9 augustus 2019; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, 28 september 2020; UN Security Council, *Seventy-fifth session; Children and armed conflict (A/75/873-S/2021/437)*, 6 mei

1.2.11 *Basisvoorzieningen*

Deze paragraaf gaat in op de toegang tot brandstof en de basisvoorzieningen water, elektriciteit en gezondheidszorg.

1.2.11.1 Brandstof

Mede als gevolg van schade door gevechtshandelingen, luchtaanvallen op oliefaciliteiten en de blokkade van de haven van Al Hudayda, kampte met name gebied dat werd gecontroleerd door de Houthi-beweging met een groot tekort aan brandstof. De Houthi-beweging zou hier ook een actieve rol in spelen, bijvoorbeeld door de prijs van olie voor burgers kunstmatig op te drijven. Het resulterende brandstoftekort had een negatief effect op de toegang van Jemenitische burgers tot basisvoorzieningen zoals schoon drinkwater, elektriciteit en gezondheidszorg. Zo belemmerde het tekort de inzet van generatoren en waterpompen bij ziekenhuizen en watervoorzieningsinstallaties, en hinderde het de tijdige distributie van essentiële voedsel- en medicatievoorraden.¹⁸³

1.2.11.2 Water- en elektriciteitsvoorziening

Jemen was al voor de uitbraak van het gewapende conflict een van de meest waterschaarse landen ter wereld. Het conflict heeft voor een groot deel van de bevolking tot structurele problemen ten aanzien van de watervoorziening geleid. De stedelijke centra van het land hadden al in de periode voor het gewapende conflict met een aanzienlijke bevolkingsgroei te maken. Deze groei verhevigde tijdens het conflict, onder meer door de toestroom van binnenlandse ontheemden. Dit zette de toegang tot schoon drinkwater en elektriciteitsvoorzieningen verder onder druk. De situatie werd tijdens de verslagperiode verder gecompliceerd doordat gevechtshandelingen schade toebrachten aan het watervoorzieningsnet, door het brandstoftekort en doordat salarissen aan ambtenaren, onder wie diegenen die werkzaam waren in de watervoorziening, veelal niet uitbetaald werden.¹⁸⁴ Hieronder wordt de situatie in de grootste bevolkingscentra beschreven.

Sana'a

Sana'a, dat voor zijn watervoorziening voornamelijk afhankelijk is van grondwater, heeft al enkele jaren met waterschaarste te kampen. Al voor het gewapende conflict was het watervoorzieningsnet van Sana'a volgens *UN Habitat* het slechtste van Jemen. Het conflict heeft verdere schade aan het net toegebracht. Tijdens de verslagperiode was er gemiddeld één dag per week water beschikbaar via de openbare drinkwatervoorziening in de stad. Het grote aantal ontheemden dat zich in en rond de stad vestigde, zette de watervoorziening verder onder druk. Het gemiddelde waterverbruik van een inwoner van Sana'a werd geschat op twintig liter per dag. Voor een ontheemde woonachtig in Sana'a was dit vijftien liter per dag.¹⁸⁵ Ook de stroomvoorziening in Sana'a had te lijden onder het gewapende conflict. Grote delen van het net werden deels of geheel vernietigd. Een aanzienlijk deel van

2021; UN Security Council, *Children and armed conflict; report of the Secretary-General (S/2021/761)*, 27 augustus 2021.

¹⁸³ Mwatana / Global Rights Compliance, *Starvation makers; the use of starvation by warring parties in Yemen*, september 2021; Famine Early Warning Systems Network, *Yemen key message update: escalating fuel crisis further harms economy and worsens already poor livelihoods and living conditions*, februari 2022; Reuters, *Scramble for transport as Yemen fuel shortage worsens*, 7 maart 2022; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: when Giants strike*, 15 maart 2022.

¹⁸⁴ Acacia Water (for UNDP/RVO), *Water availability in Yemen*, pagina's 22-24, 1 oktober 2021; Vertrouwelijke bron, 22 mei 2022.

¹⁸⁵ UN Habitat, *Sana'a City profile*, 2020; Acacia Water (for UNDP/RVO), *Water availability in Yemen*, pagina's 80-83, 1 oktober 2021.

de inwoners van de stad was afhankelijk van eigen generatoren, waarvan de inzet werd belemmerd door het brandstoftekort.¹⁸⁶

Aden

Ook in Aden was tijdens de verslagperiode de watervoorziening kwetsbaar. De plaatselijke overheid wist in 2020 driekwart van het gevraagde water te verstrekken. In sommige delen van de stad lag het gemiddelde waterverbruik per inwoner naar verluidt rond drie liter per dag. Ook het elektriciteitsnet in en rond de stad werd deels verwoest door gevechten. De elektriciteitsvoorziening was in de verschillende districten van de stad wisselend. Dit werd mede veroorzaakt door het brandstoftekort waar ook het zuiden van Jemen mee te kampen had.¹⁸⁷

Al Hudayda

In Al Hudayda hadden de water- en elektriciteitsvoorzieningen te lijden onder het gewapende conflict. Het watervoorzieningsnet was grotendeels afhankelijk van pompen. Een haperende elektriciteitsvoorziening had daardoor een negatieve invloed op de watervoorziening. Dit leidde tijdens de verslagperiode tot periodes van waterschaarste. Ook waren er zorgen over de kwaliteit van het drinkwater.¹⁸⁸

Taiz

Taiz had al voor het gewapende conflict met waterschaarste te maken, vooral door een snelle bevolkingsgroei. De oorlog bracht verdere schade toe aan het openbare watervoorzieningsnet. Watertoevoer via dit net was daardoor zeer kwetsbaar, waardoor een chronisch watergebrek in de stad ontstond. Een complicerende factor was dat tijdens de verslagperiode vrijwel alle waterpunten die de inwoners van Taiz van water moesten voorzien, in door de Houthis-rebellen gecontroleerd gebied lagen. Veel burgers waren aangewezen op de aankoop van water van particuliere aanbieders.¹⁸⁹ Ook de stroomvoorziening in Taiz was tijdens de verslagperiode kwetsbaar. UN Habitat schreef in 2020 dat de stad overdag een normale indruk wekte, maar 's avonds en 's nachts in vrijwel complete duisternis verdween. De situatie leidde tot een groeiende markt in de privéverkoop van stroom, doorgaans door burgers in het bezit van een kleine generator die via zelf aangelegde elektriciteitsdraden buurtbewoners tegen betaling van stroom voorzagen.¹⁹⁰

Marib

Marib kreeg tijdens het gewapende conflict te maken met een grote bevolkingsgroei. Binnenlandse ontheemden vestigden zich in groten getale in de provincie. Dit zette de watervoorziening onder druk. Volgens een meting van UN Habitat gaf in 2020 circa 80 procent van de oorspronkelijke bewoners van de provincie aan over voldoende schoon drinkwater te beschikken. Onder de ontheemden was dat percentage personen aanzienlijk kleiner: circa 45 procent. In totaal was ongeveer 13 procent van de bevolking aangesloten op het publieke watervoorzieningsnet. De overige bewoners waren aangewezen op particuliere aanbieders, die water via vrachtwagens aanvoerden en verkochten.¹⁹¹ Een meting van UN Habitat in 2020

¹⁸⁶ UN Habitat, *Sana'a City profile*, 2020; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022.

¹⁸⁷ UN Habitat, *Aden City profile*, 2020; Acacia Water (for UNDP/RVO), *Water availability in Yemen*, pagina's 83-86, 1 oktober 2021; South24, *Electricity utilities crisis in Aden*, 9 maart 2022.

¹⁸⁸ UN Habitat, *Al Hodeidah City profile*, 2020; Acacia Water (for UNDP/RVO), *Water availability in Yemen*, pagina's 90-93, 1 oktober 2021.

¹⁸⁹ UN Habitat, *Ta'iz City profile*, 2020; Acacia Water (for UNDP/RVO), *Water availability in Yemen*, pagina's 87-90, 1 oktober 2021; Vertrouwelijke bron, 22 mei 2022.

¹⁹⁰ UN Habitat, *Ta'iz City profile*, 2020.

¹⁹¹ UN Habitat, *Marib Urban profile*, 2020; Acacia Water (for UNDP/RVO), *Water availability in Yemen*, pagina's 93-95, 1 oktober 2021.

wees uit dat het grootste deel van de bewoners van Marib meer dan twaalf uur per dag stroom had.¹⁹²

1.2.11.3 Gezondheidszorg

Het gewapende conflict eiste een grote tol van de Jemenitische gezondheidssector. Naar schatting was tijdens de verslagperiode nog circa vijftig procent van de ziekenhuizen en gezondheidscentra van het land operationeel.¹⁹³ Volgens een studie die in november 2020 in *The Lancet* verscheen, kende Jemen ongeveer 250 deels of volledig operationele ziekenhuizen.¹⁹⁴ De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) telde er 265 in november 2020. De verdeling over de provincies was als volgt:¹⁹⁵

Provincie	Aantal	Provincie	Aantal
Abyan	10	Hadramaut	19
Aden	7	Hajja	12
Al Bayda	12	Ibb	17
Al Dhale	6	Lahj	14
Al Hudayda	17	Marib	20
Al Jawf	5	Raymah	3
Al Mahra	4	Sa'da	9
Al Mahwit	7	Sana'a	15
Amanat al Asimah	8	Shabwa	13
Amran	18	Socotra	2
Dhamar	16	Taiz	29

De grootste concentratie van nog functionele ziekenhuizen en gezondheidscentra was te vinden in het grotendeels door de Houthis-beweging gecontroleerde midden en westen van het land – waar ook het grootste deel van de Jemenitische bevolking woonde. De districten waar toegang tot gezondheidszorg het zorgelijkst was, lagen in de provincies Hajja, Al Hudayda, Al Jawf, Sa'da, Taiz en Dhamar. Hier woonde een aanzienlijk deel van de bevolking op grote afstand van het dichtstbijzijnde gezondheidscentrum of ziekenhuis.¹⁹⁶

De gezondheidszorg in Jemen kwam tijdens de verslagperiode nog verder onder druk te staan door de uitbraak van de coronapandemie en een aanhoudende cholera-epidemie. Aan het einde van de verslagperiode waren er volgens gegevens van de WHO bijna twaalfduizend COVID-19-besmettingen geregistreerd en waren er meer dan tweeduizend doden gevallen door het virus.¹⁹⁷ Naar algemeen wordt aangenomen was er echter sprake van een aanzienlijke onderrapportage: het werkelijke aantal slachtoffers van het COVID-19 virus lag naar schatting vele malen hoger. Daarnaast kampte Jemen met een groot tekort aan vaccins.¹⁹⁸ In 2020 en 2021 kwam naar schatting circa 25 procent van de besmette personen te overlijden,

¹⁹² UN Habitat, *Marib Urban profile*, 2020.

¹⁹³ UNOCHA, *Attacks on Yemen hospitals deprive vulnerable Yemenis of health care*, 11 februari 2020; World Bank, *Health sector in Yemen – Policy note*, september 2021; World Health Organization (WHO), *Protecting essential health services in Yemen*, www.who.int, geraadpleegd op 25 maart 2022.

¹⁹⁴ Garber, K., Fox, C., Abdalla, M. et al., 'Estimating access to health care in Yemen, a complex humanitarian emergency setting: a descriptive applied geospatial analysis'. *Lancet Global Health* 2020; 8.

¹⁹⁵ Data op data.humdata.org/dataset/yemen-herams-dataset-2020-list-of-health-facilities, geraadpleegd op 25 maart 2022.

¹⁹⁶ Garber K, Fox C, Abdalla M, et al, 'Estimating access to health care in Yemen, a complex humanitarian emergency setting: a descriptive applied geospatial analysis'; Supplementary appendix. *Lancet Global Health* 2020; 8.

¹⁹⁷ WHO, *Coronavirus (COVID-19) Dashboard*, covid19.who.int/region/emro/country/ye, geraadpleegd op 22 augustus 2022.

¹⁹⁸ The Lancet, *Newsdesk: Infectious diseases in Yemen*, 1 mei 2021; World Bank, *Health sector in Yemen – Policy Note*, september 2021; WHO in Yemen, *Sustaining and strengthening Yemen's health care system for COVID-19 response and delivery of other essential and life-saving services*, 31 mei 2022.

een percentage dat ver boven het mondiale gemiddelde lag.¹⁹⁹ Aan het einde van de verslagperiode was volgens de WHO 1,5 procent van de bevolking volledig gevaccineerd.²⁰⁰ Ook de cholera-epidemie die in 2016 uitbrak, woedde tijdens de verslagperiode door.²⁰¹ In april 2021 rapporteerde de WHO een totaal van ruim 2,5 miljoen cholera-infecties, die hadden geleid tot circa 4000 doden. De provincies Al Bayda, Al Hudayda, Al Mahwit, Amran, Dhamar en Sana'a werden het zwaarst getroffen door de epidemie.²⁰²

1.3 Bewegingsvrijheid

Hoewel er geen formele beperkingen golden, werd de bewegingsvrijheid van burgers binnen Jemen tijdens de verslagperiode in de praktijk beperkt door de gevechten aan de verschillende frontlinies, door de omvangrijke schade aan infrastructuur en door controleposten van de verschillende strijdende groeperingen.

De gevechten in Jemen schiepen interne grenzen die de verschillende regio's van het land van elkaar isoleerden. De strijdende groeperingen creëerden controleposten aan de grenzen van hun controlegebieden. De posten werden zowel gebruikt om het inreizen van eventuele strijders van andere partijen te controleren, als om burgers die tussen de verschillende gebieden wilden reizen, af te persen. De STC ontzegde burgers die afkomstig waren uit Houthi-gebied regelmatig de toegang tot Aden en andere gebieden die onder zijn controle stonden. Een uitzondering hierop waren personen die naar de luchthaven van Aden reisden, en dit konden aantonen aan de hand van vliegtickets. Houthi-rebellen versperden de doorgang van reizigers tussen het noorden van Taiz, waarover zij de controle hadden, en de overige delen van de stad. Ook soldaten van het regeringsleger bemensten controleposten bij de toegang tot gebieden die onder hun controle stonden, en eisten bewijzen waaruit de reden van de verplaatsing van reizigers bleek. Reizigers die hieraan niet konden voldoen, liepen het risico om te worden gearresteerd en tijdelijk vastgehouden.²⁰³

Met name in het controlegebied van de Houthi-rebellen werden ook binnen het gebied tientallen controleposten opgezet langs de routes tussen verschillende steden. Daar konden gewapende militeleden de bezittingen van reizigers controleren en bewijsmiddelen eisen waaruit de reden van hun verplaatsing bleek. Zo liepen ook reizigers die vanuit Houthi-gebied naar Sana'a reisden, het risico om bij controleposten te worden opgehouden. Reizigers die niet aan de eisen van de rebellen voldeden, liepen het risico gearresteerd te worden.²⁰⁴

Vrouwen konden in Jemen te maken krijgen met extra beperkingen ten aanzien van hun bewegingsvrijheid. Zo kwam het veelvuldig voor dat Houthi-rebellen in gebieden die onder hun controle stonden, eisten dat vrouwen tijdens het reizen werden vergezeld van een mannelijk gezinslid.²⁰⁵

¹⁹⁹ MedGlobal / Project Hope, *A tipping point for Yemen's health system: the impact of Covid-19 in a fragile state*, pagina 8, juli 2020; World Bank, *Health sector in Yemen – Policy Note*, pagina 2, september 2021.

²⁰⁰ WHO, *Coronavirus (COVID-19) Dashboard*, covid19.who.int/table, geraadpleegd op 22 augustus 2022.

²⁰¹ Zie ook: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, pagina's 47, 11 juli 2019.

²⁰² WHO, *Cholera situation in Yemen*, april 2021.

²⁰³ Carnegie Middle East Center, *Divided, Yemen is falling*, 10 februari 2020; USDoS, *2020 Country reports on human rights practices: Yemen*, 30 maart 2021; Mwatana, *A tragedy without justice; human rights in Yemen in 2020*, 29 september 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2021; Yemen*, freedomhouse.org, geraadpleegd op 7 februari 2022.

²⁰⁴ Carnegie Middle East Center, *Divided, Yemen is falling*, 10 februari 2020; Mwatana, *A tragedy without justice; human rights in Yemen in 2020*, 29 september 2021.

²⁰⁵ USDoS, *2020 Country reports on human rights practices: Yemen*, 30 maart 2021; HRW, *Yemen; events of 2021*, 13 januari 2022; Vertrouwelijke bron, 22 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 25 mei 2022.

In juni 2022 stelde de VN vast dat de bewegingsvrijheid van Jemenitische burgers sinds de afkondiging van het bestand van april 2022 in algemene zin verbeterd was.²⁰⁶

²⁰⁶ USDoS, *The United States welcomes the truce extension in Yemen*, 2 juni 2022; United Nations, *Meetings coverage and press releases: Extending Yemen's truce has resulted in improved humanitarian conditions, reduced civilian casualties, Special Envoy tells Security Council*, 14 juni 2022.

2 Identiteit, nationaliteit en documenten

2.1 Identificatieplicht en identificerende documenten

2.1.1 *Identificatieplicht*

Decreet nummer 23 (1991) bepaalt dat elke Jemenitische burger vanaf de leeftijd van zestien jaar in het bezit moet zijn van een nationale identiteitskaart.²⁰⁷ Ook een nationaal paspoort kan worden gebruikt als identificerend document. Een van deze documenten is formeel nodig om bijvoorbeeld toegang te krijgen tot sociale voorzieningen, waaronder onderwijs- en zorginstellingen, om huwelijken en echtscheidingen te registreren en vastgoed te huren. In de praktijk zijn echter veel Jemenitische burgers, met name in plattelandsgebieden, niet in het bezit van een van deze documenten. Volgens verschillende bronnen wordt de identificatieplicht dikwijls niet strikt afgedwongen.²⁰⁸ Een bron geeft aan dat in de praktijk ook andere documenten dan identiteitskaarten of paspoorten als identificerende documenten geaccepteerd kunnen worden, zoals rijbewijzen, familieboekjes of verkiezingskaarten.²⁰⁹

2.1.1.1 Nationale identiteitskaart

De Afdeling Burgerzaken van het Jemenitische ministerie van Binnenlandse Zaken is verantwoordelijk voor de afgifte van nationale identiteitskaarten (*bitaqat shakhsia*). Kantoren van de afdeling liggen door het land verspreid. Alleen die in de grotere steden zijn in het bezit van een printmachine voor identiteitskaarten. In kleinere kantoren worden aanvragen in behandeling genomen, en doorgezonden naar een kantoor met een printmachine om de aanvraag te verwerken.²¹⁰ Bij het aanvragen van een identiteitskaart moet iemand de eigen geboorteakte of de identiteitskaart van de vader overleggen en twee getuigen meenemen die de identiteit van de aanvrager en de correctheid van de gegevens op het aanvraagformulier kunnen bevestigen. Daarnaast moet een bevestiging van de wijkburgemeester of werkgever worden overgelegd. Het aanvraagformulier moet vergezeld gaan van twee pasfoto's. Ook worden bij de aanvraag vingerafdrukken afgenomen, die worden opgeslagen in een database van identiteitskaarthouders.²¹¹ De nationale identiteitskaart heeft een geldigheidsduur van tien jaar. Bronnen gaven echter aan dat ook identiteitskaarten met een geldigheidsduur van zes jaar in omloop zijn.²¹² De datum waarop de geldigheid verloopt staat op de kaart aangegeven. Identiteitskaarten kunnen niet via een machtiging door derden worden aangevraagd. Ook kunnen ze niet vanuit het buitenland worden aangevraagd.²¹³

2.1.1.2 Nationaal paspoort

Het Directoraat voor Migratie, Paspoorten en Nationaliteit van het Jemenitische ministerie van Binnenlandse Zaken is verantwoordelijk voor de afgifte van nationale paspoorten (*jawaz safar*). In het gebied dat onder controle stond van de internationaal erkende regering waren volgens een bron tijdens de verslagperiode

²⁰⁷ Decreet nummer 23, artikelen 49 en 60. Vindbaar op: yemen-nic.info (Arabisch), geraadpleegd op 11 februari 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²⁰⁸ USDoS, *Yemen 2020 human rights report*, pagina 42, 30 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²⁰⁹ Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²¹⁰ Vertrouwelijke bron, 5 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²¹¹ Yemen Ministry of Interior, Civil registration Authority, *Services / Identity card*, www.cra.gov.ye, geraadpleegd op 29 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²¹² Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 12 april 2022; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²¹³ Vertrouwelijke bron, 5 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022.

zeven afgiftekantoren operationeel.²¹⁴ Een andere bron spreekt over acht operationele afgiftekantoren.²¹⁵ Bij de paspoortaanvraag moet de aanvrager een identiteitskaart of geboorteakte en pasfoto's overleggen. De aanvragen worden doorgestuurd naar de centrale paspoortadministratie, die sinds de aanvang van het gewapende conflict is gevestigd in Jeddah in Saoedi-Arabië. Daar worden de aanvragen beoordeeld.²¹⁶ Afgiftes van paspoorten worden geregistreerd in een digitale database. Volgens twee bronnen is deze database niet gekoppeld aan de database voor nationale identiteitskaarten.²¹⁷ Alle afgiftekantoren hebben toegang tot de paspoorten-database, met uitzondering van de kantoren in het gebied dat onder Houthi-controle staat.²¹⁸ De geldigheidsduur van een nationaal paspoort is zes jaar.²¹⁹ Een handtekening van de houder op het paspoort is optioneel; een paspoort wordt ook als geldig aanvaard zonder een handtekening van de houder.²²⁰

Een nationaal paspoort kan ook worden aangevraagd of verlengd bij Jemenitische diplomatieke vertegenwoordigingen. Die in Riyad, Jeddah, Abu Dhabi, Amman, Washington, Frankfurt, Kuala Lumpur, Manama, Caïro, Londen, Koeweit en Djibouti geven de paspoorten af. Aanvragen die via andere diplomatieke missies binnenkomen, worden doorgestuurd naar de centrale paspoortadministratie in Jeddah en daar beoordeeld. Na goedkeuring worden de bescheiden voor afgifte van het paspoort doorgestuurd naar een van de posten met afgifte-bevoegdheid.²²¹

Paspoorten kunnen formeel niet via een machtiging door derden worden aangevraagd.²²² Omdat de Jemenitische autoriteiten paspoorten die zijn afgegeven in Houthi-gebied tijdens de verslagperiode niet erkennen (zie paragraaf 2.1.4.1), gebeurde het in de praktijk wel dat inwoners van Houthi-gebied via een (onofficiële) tussenpersoon in staat werden gesteld paspoorten aan te vragen bij paspoortbureaus in regeringsgebied. Hier waren hoge kosten aan verbonden.²²³

Het ministerie van Buitenlandse Zaken is verantwoordelijk voor de afgifte van diplomatieke en 'service'-paspoorten. Tijdens de verslagperiode zetelde het ministerie in Riyad.²²⁴ Er is geen specifieke informatie gevonden over de exacte vereisten voor het verkrijgen van een van deze paspoorten.

2.1.1.3 Geboorteakte

Het is in Jemen wettelijk verplicht om een geboorte binnen zestig dagen te registreren. In de praktijk registreren veel ouders de geboorte van hun kind echter niet, of pas na lange tijd. Volgens een onderzoek van de ngo *Civil Registration Centre for Development (CRC4D)* werd in 2012 slechts 33 procent van de geboortes officieel geregistreerd.²²⁵ Tijdens het gewapende conflict liep dit percentage verder terug.²²⁶ Volgens cijfers van UNICEF was in 2022 27 procent van de kinderen jonger

²¹⁴ Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²¹⁵ Vertrouwelijke bron, 28 januari 2022.

²¹⁶ Vertrouwelijke bron, 12 april 2022.

²¹⁷ Vertrouwelijke bron, 28 januari 2022; Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

²¹⁸ Vertrouwelijke bron, 28 januari 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022.

²¹⁹ PRADO, *Document: YEM-AO-03001*, www.consilium.europa.eu, geraadpleegd op 12 april 2022; Vertrouwelijke bron, 12 april 2022.

²²⁰ Vertrouwelijke bron, 28 januari 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

²²¹ Embassy of the Republic of Yemen, The Hague, *Passsport Issuance*, www.yemenembassy.nl.org, geraadpleegd op 12 april 2022; Vertrouwelijke bron, 28 januari 2022; Vertrouwelijke bron, 12 april 2022.

²²² Vertrouwelijke bron, 28 januari 2022; Vertrouwelijke bron, 12 april 2022.

²²³ Vertrouwelijke bron, 14 september 2021; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022.

²²⁴ Republic of Yemen, *Law on travel documents (unofficial translation)*, geraadpleegd op www.refworld.org; Vertrouwelijke bron, 28 januari 2022.

²²⁵ Civil Registration Centre for Development (CRC4D), *Towards universal birth registration in Yemen*, pagina 15, mei 2013.

²²⁶ Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

dan vijf jaar geregistreerd.²²⁷ In stedelijke gebieden is geboorteregistratie gangbaarder dan op het platteland.²²⁸

De Afdeling Burgerzaken van het Jemenitische ministerie van Binnenlandse Zaken is verantwoordelijk voor de afgifte van geboorteaktes (*shahadat milad*). Volgens cijfers van het CRC4D had de afdeling in 2013 294 kantoren verspreid over het land.²²⁹ Twee bronnen geven aan dat de volgende documenten moeten worden overgelegd bij de aanvraag van een geboorteakte: een ingevuld aanvraagformulier, een geboortebevestiging van het ziekenhuis waar de geboorte heeft plaatsgevonden of van de lokale wijkburgemeester, een gezinsboekje of een kopie van de identiteitskaarten of paspoorten van de ouders.²³⁰

- 2.1.1.4 Overige documenten waaruit de familierechtelijke relatie blijkt
De Afdeling Burgerzaken van het Jemenitische ministerie van Binnenlandse Zaken geeft ook huwelijksakten en familieboekjes af. De huwelijksakte (*aqd al-zawaj* of *aqd al-nikah*) wordt afgegeven na registratie van het huwelijk bij de burgerlijke stand. Het familieboekje (*bitaqat eayilia*) wordt afgegeven na overlegging van een huwelijksakte en drie pasfoto's van de beide echtelieden, en twee getuigenverklaringen die de identiteit van de aanvrager(s) bevestigen of een verklaring van de lokale wijkburgemeester.²³¹

2.1.2 *Verkrijging documenten door vrouwen*

Het is in Jemen niet wettelijk vereist dat een mannelijke voogd toestemming geeft voor de verstrekking van een identiteitskaart aan een vrouw. Volgens de geraadpleegde bronnen kwam het tijdens de verslagperiode desondanks veelvuldig voor dat de autoriteiten toestemming van een mannelijke voogd vroegen alvorens nationale identiteitskaarten aan vrouwen te verstrekken.²³²

Ook voor de verstrekking van een nationaal paspoort is de toestemming van een mannelijke voogd geen wettelijk vereiste. In de praktijk gebeurde het tijdens de verslagperiode regelmatig dat er bij aanvragen wel om die toestemming gevraagd werd. In maart 2022 besloot het Jemenitische ministerie van Binnenlandse Zaken dat dit niet meer diende te gebeuren.²³³ Aan het einde van de verslagperiode kon nog niet worden vastgesteld in hoeverre dit in de praktijk betekende dat het voor vrouwen makkelijker werd om een paspoort te verkrijgen.

²²⁷ UNICEF, *Country profiles: Yemen*, data.unicef.org/country/yem, geraadpleegd op 28 april 2022.

²²⁸ Civil Registration Centre for Development (CRC4D), *Towards universal birth registration in Yemen*, pagina 15, mei 2013; Vertrouwelijke bron, 5 mei 2021.

²²⁹ Civil Registration Centre for Development (CRC4D), *Towards universal birth registration in Yemen*, pagina 31, mei 2013.

²³⁰ Vertrouwelijke bron, 1 december 2020; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²³¹ Yemen Ministry of Interior, Civil registration Authority, *Services / Marriage and divorce*, cra.gov.ye, geraadpleegd op 29 mei 2022; Yemen Ministry of Interior, Civil registration Authority, *Services / Family card*, cra.gov.ye, geraadpleegd op 29 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 5 mei 2021.

²³² HRW, *Human Rights Watch submission to the CEDAW Committee on Yemen's periodic report, 62th session*, pagina 3, februari 2015; UNFPA, *Yemen: Gender justice & the law*, pagina 16, 2018; HRW, *World report 2022: Yemen*, 16 december 2021; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²³³ USDoS, *2020 Country reports on human rights practices: Yemen*, 30 maart 2021; [ARIJ.net](https://arji.net), *Yemeni women's passports dilemma: a curtailed right*, 24 januari 2022; BBC Monitoring, *Yemen removes conditions on women obtaining passports*, 8 maart 2022; OSESGY, *Briefing to United Nations Security Council by the Special envoy for Yemen Hans Grundberg, March 15 2022*, 15 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022.

2.1.3 *Specifieke groepen*

Veel leden van de gemarginaliseerde minderheidsgroepering *muhammasheen* (zie paragraaf 3.1.1.1) waren niet in het bezit van identiteitsdocumenten. Dit hing enerzijds samen met de systematische discriminatie van de groep en anderzijds met achterdocht en een gebrek aan besef van het belang van deze documenten binnen de groep. Dit vormde een extra barrière voor leden van de groep om toegang te krijgen tot onderwijs, gezondheidszorg en andere voorzieningen.²³⁴

Ook voor sommige leden van de minderheidsgroepering *muwalladeen* (zie paragraaf 3.1.1.2) kon het problematisch zijn om identiteitsdocumenten te verkrijgen, indien zij niet konden aantonen dat hun vader in Jemen was geboren.²³⁵

2.1.4 *Documenten afgegeven in gebied onder controle van de Houthi-beweging*

De Houthi-beweging gaf tijdens de verslagperiode nationale identiteitskaarten uit aan burgers in hun gebieden. In de regel werden deze documenten ook in gebieden die onder controle van de internationaal erkende regering stonden, geaccepteerd als identificerende documenten. Alleen paspoorten die waren afgegeven in Houthi-gebied werden niet geaccepteerd (zie hieronder).²³⁶

2.1.4.1

Uitreis met documenten afgegeven in gebied onder controle van de Houthi-beweging
De Houthi-beweging gaf tijdens de verslagperiode paspoorten uit via paspoortkantoren in gebieden die onder haar controle stonden. De Houthi's hadden controle over de kantoren in Sana'a, Al Hudayda, Ibb, Sa'da, Al Mahwit en de wijk Houban in Taiz. Ook hadden zij de controle over de diplomatieke posten in Iran en Syrië, landen die de Houthi's steunden.²³⁷ De internationaal erkende overheid van Jemen erkende de onder Houthi-controle afgegeven paspoorten echter niet. Het was daardoor tijdens de verslagperiode niet mogelijk om met een paspoort dat was afgegeven in gebied dat onder Houthi-controle stond, Jemen te verlaten via internationale luchthavens in overheidsgebied.²³⁸ Volgens verschillende bronnen kwam het overigens in een enkel geval wel voor dat het mensen lukte om met een door de Houthi's afgegeven paspoort Jemen te verlaten via regeringsgebied.²³⁹ Volgens een andere bron was het mogelijk om naar Saoedi-Arabië te reizen met een in Houthi-gebied afgegeven paspoort, maar was het niet mogelijk om Saoedi-Arabië met dat paspoort te verlaten.²⁴⁰

Tijdens de onderhandelingen die leidden tot het bestand van april 2022, was de erkenning door de internationaal erkende overheid van paspoorten afgegeven in gebieden onder Houthi-controle een van de voornaamste geschilpunten. Aanvankelijk weigerden de autoriteiten houders van een Houthi-paspoort toegang tot de Yemenia-vluchten vanaf de luchthaven van Sana'a. Uiteindelijk werd een tijdelijke overeenkomst bereikt die inhield dat houders van Houthi-paspoorten op de

²³⁴ Sana'a Center for Strategic Studies, *Bringing forth the voices of Muhammasheen*, pagina's 45-46, 28 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022.

²³⁵ Al Jazeera, *Yemen's 'Muwalladeen': the struggle for equal citizenship*, 5 april 2014; Vertrouwelijke bron, 14 september 2021; Vertrouwelijke bron, 24 maart 2022.

²³⁶ Vertrouwelijke bron, 5 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 28 januari 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²³⁷ USDoS, Bureau of Consular Affairs, *Yemen – Reciprocity schedule, travel.state.gov*, geraadpleegd op 12 april 2022; Vertrouwelijke bron, 12 april 2022; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²³⁸ Al Sahwah, *Yemen asks countries not to deal with passports issued by the Houthis*, 28 februari 2017; Al-Mashareq, *Houthi-issued passports cause problems for Yemeni travelers*, 25 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 januari 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022.

²³⁹ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022.

²⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 28 januari 2022.

vluchten van Yemenia werden toegelaten, en in Amman een door de internationaal erkende autoriteiten afgegeven paspoort ontvingen.²⁴¹

2.1.5 Documentfraude

In de *Corruption Perception Index* van *Transparency International* stond Jemen in 2019 op plaats 177, in 2020 op plaats 176 en in 2021 op plaats 174 (van de 180 landen).²⁴² Doordat corruptie in het land tijdens de verslagperiode wijdverspreid was, bestond de mogelijkheid voor inwoners om via omkoping of persoonlijke connecties documenten te bemachtigen. Volgens een bron betaalden aanvragers vooral smeergeld om de duur van de aanvraagprocedure te verkorten. Het verkrijgen van authentieke documenten met valse identiteitsgegevens zou volgens deze bron niet makkelijk zijn.²⁴³ Een andere bron gaf aan dat het in Jemen mogelijk was om via omkoping of persoonlijke connecties valse of authentieke identiteitsdocumenten te verkrijgen met daarop zowel valse als frauduleuze identiteitsgegevens. De bron wees hiervoor verschillende mogelijke oorzaken aan, waaronder de gebrekkige bevolkingsregistratie, het gewapende conflict, de overname door de Houthis-beweging van afgiftekantoren voor identiteitsdocumenten en de wijdverspreide corruptie in de Jemenitische samenleving. Over de omvang van documentfraude deed de bron geen uitspraak.²⁴⁴

2.2 Nationaliteit

2.2.1 Verrijving nationaliteit van rechtswege

De bepalingen met betrekking tot de Jemenitische nationaliteit zijn neergelegd in wet nummer 6 uit 1990 (hierna: de nationaliteitswet). In de oorspronkelijke wetstekst stond in artikel 3 dat de nationaliteit van de vader leidend was bij de bepaling of een kind bij geboorte de Jemenitische nationaliteit had. Het kind nam bij geboorte de nationaliteit van een Jemenitische moeder slechts over wanneer de vader onbekend was, een onbekende nationaliteit had of geen nationaliteit had.

In 2003 en 2010 werd de nationaliteitswet geamendeerd. Vrouwen met de Jemenitische nationaliteit kregen meer mogelijkheden om die aan hun kinderen over te dragen. In 2003 werd een bepaling toegevoegd die ervoor zorgde dat kinderen met een Jemenitische moeder en een buitenlandse vader de nationaliteit van de moeder konden verkrijgen wanneer de vader overleed of het gezin verliet. Bij het bereiken van de meerderjarige leeftijd konden deze kinderen vervolgens kiezen tussen de nationaliteit van de moeder of die van de vader.²⁴⁵ In 2010 werd de oorspronkelijke tekst van artikel 3 van de nationaliteitswet met betrekking tot het van rechtswege verkrijgen van de Jemenitische nationaliteit gewijzigd. Het verschil tussen kinderen geboren met een Jemenitische moeder of een Jemenitische vader, dat in de oorspronkelijke wetstekst was aangehouden, werd in dit amendement verwijderd.

²⁴¹ BBC Monitoring, *Yemen government to allow use of Houthi-issued passports*, 13 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022.

²⁴² Transparency International, *Corruption perception index*, www.transparency.org, geraadpleegd op 15 april 2022.

²⁴³ Vertrouwelijke bron, 14 september 2021.

²⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²⁴⁵ Republic of Yemen, *Republican decree no. 260 of 2003 concerning the executive regulation of the law of nationality (unofficial translation)*, geraadpleegd op www.refworld.org; UN Human Rights Committee, *International covenant on civil and political rights, Yemen, Fourth periodic report (CCPR/C/YEM/2004/4)*, 23 februari 2004; Freedom House, *Women's rights in the Middle East and North Africa 2010 – Yemen*, 3 maart 2010; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

In de nieuwe wettekst van 2010 schrijft artikel 3 voor dat de volgende personen van rechtswege de Jemenitische nationaliteit bezitten:

- kinderen van een vader of moeder die de Jemenitische nationaliteit bezit;
- kinderen die in Jemen geboren zijn vóór inwerkingtreding van de geamendeerde wet van 2010 met een moeder met de Jemenitische nationaliteit, die binnen drie jaar na inwerkingtreding van de wet aangeven de Jemenitische nationaliteit te willen bezitten;
- minderjarige kinderen van personen zoals hierboven bedoeld;
- kinderen die in Jemen geboren zijn van wie de ouders onbekend zijn;
- emigranten die de Jemenitische nationaliteit hadden toen ze uit Jemen vertrokken, en die geen afstand van de nationaliteit hebben gedaan.²⁴⁶

Kinderen met een Jemenitische moeder en een buitenlandse vader die voor inwerkingtreding van de geamendeerde wet geboren zijn, kunnen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken een aanvraag indienen om de nationaliteit van de moeder te verkrijgen. Deze mogelijkheid bestaat enkel voor minderjarigen, niet voor meerderjarigen.²⁴⁷ Tijdens de verslagperiode was de nationaliteitswet van 1990 zoals geamendeerd in 2003 en 2010 van kracht.

2.2.2

Toetreding via naturalisatie

In artikel 4 van de Jemenitische nationaliteitswet van 1990 staat dat de volgende personen in aanmerking komen voor naturalisatie:

- in Jemen geboren personen met twee buitenlandse ouders die, totdat zij meerderjarig worden, legaal in Jemen hebben verbleven;
- in Jemen geboren personen met een buitenlandse ouder die zelf ook in Jemen geboren is;
- personen die uitzonderlijke verdiensten voor Jemen of de Arabische natie hebben verricht;
- personen van Jemenitische origine die minstens vijf jaar legaal in Jemen hebben verbleven en kunnen aantonen dat hun grootvader in de vaderlijke lijn in Jemen woonde.

Artikel 5 van de nationaliteitswet bepaalt dat personen op wie artikel 4 niet van toepassing is, onder bepaalde voorwaarden genaturaliseerd kunnen worden.

Artikel 11 van de nationaliteitswet beschrijft dat een buitenlandse vrouw die met een Jemenitische man trouwt, vier jaar na dat huwelijk op aanvraag in aanmerking komt voor naturalisatie.²⁴⁸

De naturalisatieprocedures zijn vastgelegd in decreet nummer 3 (1994) en decreet nummer 260 (2003). Naturalisatieverzoeken behoren te worden ingediend bij het Jemenitische ministerie van Binnenlandse Zaken en te worden voorzien van de

²⁴⁶ Republic of Yemen, *Law no. (25) for the year 2010 for the amendment of the law number (6) of 1990 on Yemeni nationality (unofficial translation)*, geraadpleegd op www.refworld.org.

²⁴⁷ Republic of Yemen, *Law number (25) for the year 2010 for the amendment of the law number (6) for the year 1990 concerning the Yemeni citizenship (unofficial translation)*, geraadpleegd op www.refworld.org; World Bank, *Republic of Yemen; the status of Yemeni women: from aspiration to opportunity*, pagina 18, juni 2014; Equal Rights Trust, *From night to darker night; addressing discrimination and inequality in Yemen*, pagina's 80-81, juni 2018; Sisters Arab Forum for Human Rights, *The implementation of CEDAW in Yemen*, pagina 19, 4 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²⁴⁸ Republic of Yemen, *Law no. 6 of 1990 on Yemeni nationality (unofficial translation)*, geraadpleegd op www.refworld.org; Waas, L. van, *A comparative analysis of nationality laws in the MENA region*, Tilburg University, september 2014.

benodigde documentatie. Deze verschilt per wetsartikel op grond waarvan de naturalisatie wordt aangevraagd.²⁴⁹

2.2.3

Verlies van nationaliteit

De Jemenitische nationaliteit kan in beginsel niet van rechtswege worden verloren, ook niet bij de vrijwillige verkrijging van een andere nationaliteit. De nationaliteitswet maakt hierop één uitzondering: vrouwen die de Jemenitische nationaliteit hebben verkregen vanwege hun huwelijk met een Jemenitische man, verliezen die nationaliteit wanneer het huwelijk binnen vier jaar wordt ontbonden.²⁵⁰

In artikel 17 van de nationaliteitswet ligt vast dat personen die bij geboorte de Jemenitische nationaliteit bezaten, in beginsel die nationaliteit niet kan worden ontnomen. Van personen die de Jemenitische nationaliteit later hebben verkregen, kan de nationaliteit wel worden ingetrokken.

Volgens artikel 18 van de nationaliteitswet kan de Jemenitische nationaliteit van personen die deze niet bij hun geboorte maar later hebben verkregen, binnen vijf jaar na verkrijging bij presidentieel besluit worden ingetrokken in de volgende gevallen:

- bij de veroordeling wegens een misdrijf;
- bij de vestiging buiten Jemen voor een periode van tenminste twee jaar;
- bij de vaststelling van fraude ten tijde van de verkrijging van de nationaliteit;
- bij de vaststelling van het verrichten van staatsondermijnende activiteiten;
- bij de verkrijging van een buitenlands staatsburgerschap zonder voorafgaande toestemming van de minister van Binnenlandse Zaken.

Volgens artikel 19 van de nationaliteitswet kan de Jemenitische nationaliteit van personen die deze niet bij hun geboorte maar later hebben verkregen daarnaast bij presidentieel besluit worden ingetrokken in de volgende gevallen:

- bij toetreding tot een buitenlandse krijgsmacht zonder voorafgaande toestemming van de minister van Binnenlandse Zaken;
- bij werkzaamheden voor een buitenlandse mogendheid waarmee Jemen in oorlog is, of waarmee Jemen geen diplomatieke relaties onderhoudt;
- bij werkzaamheden in het buitenland voor een internationale of buitenlandse organisatie, en het blijven uitvoeren van die werkzaamheden na een bevel van de Jemenitische overheid om de werkzaamheden te staken;
- bij veroordeling wegens activiteiten die het landsbelang schaden of wegens landverraad.

Artikel 21 van de wet bepaalt dat ook van personen die hun naturalisatie hebben verkregen afgeleid van personen als bedoeld in de artikelen 18 en 19, de Jemenitische nationaliteit kan worden ingetrokken.

De artikelen 10 tot en met 13 van de nationaliteitswet bevatten speciale bepalingen over de gevolgen van huwelijken tussen personen met de Jemenitische nationaliteit en buitenlanders.²⁵¹

²⁴⁹ Republic of Yemen, *Republican decree no. 3 of 1994: Executive regulation of law no. 6 of 1990 AD concerning Yemeni nationality (unofficial translation)*, geraadpleegd op www.refworld.org.

²⁵⁰ Republic of Yemen, *Law no. 6 of 1990 on Yemeni nationality (unofficial translation)*, geraadpleegd op www.refworld.org; VIND Burgerzaken, *Jemen nationaliteit*, geraadpleegd op 15 februari 2022.

²⁵¹ Republic of Yemen, *Law no. 6 of 1990 on Yemeni nationality (unofficial translation)*, geraadpleegd op www.refworld.org.

Hoewel de nationaliteitswet geen bepalingen bevat die zien op het afstand doen van de Jemenitische nationaliteit, is het volgens verschillende bronnen in de praktijk wel mogelijk om afstand te doen.²⁵²

2.2.4 *Herkrijgen van nationaliteit*

De artikelen 14 tot en met 16 van de nationaliteitswet bevatten bepalingen voor het opnieuw verkrijgen van de Jemenitische nationaliteit. De artikelen 14 en 15 schrijven voor dat personen die afstand hebben gedaan van de nationaliteit en een buitenlandse nationaliteit hebben aangenomen, op aanvraag de Jemenitische nationaliteit kunnen herkrijgen. Artikel 16 schrijft voor dat personen van wie op grond van de artikelen 18, 19 of 21 de Jemenitische nationaliteit is ingetrokken, die nationaliteit kunnen herkrijgen bij presidentieel besluit.²⁵³

2.2.5 *Meervoudige nationaliteit*

De nationaliteitswet staat meervoudige nationaliteit toe.²⁵⁴ Volgens een bron accepteerden de Jemenitische autoriteiten het bezit van een dubbele nationaliteit bij personen die Jemenitisch staatsburger waren en daarna een andere nationaliteit verkregen. Er was de bron echter een incident bekend waarbij een persoon met een buitenlandse nationaliteit, werd geacht die nationaliteit op te geven om in aanmerking te komen voor de Jemenitische nationaliteit.²⁵⁵

²⁵² Global Citizenship Observatory, *GLOBALCIT Citizenship Law Dataset – Modes of loss of citizenship*, globalcit.eu, geraadpleegd op 18 augustus 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022.

²⁵³ Republic of Yemen, *Law no. 6 of 1990 on Yemeni nationality (unofficial translation)*, geraadpleegd op www.refworld.org.

²⁵⁴ IRBC, *Whether an Ethiopian-born citizen, whose father is a citizen of Yemen, is entitled to Yemen citizenship (...)*, 1 april 2010; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

²⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

3 Mensenrechten

3.1 Positie van specifieke groepen

Net als in de vorige verslagperiode waren in de huidige periode de mogelijkheden voor burgers in Jemen om bescherming tegen het geweld te zoeken bij de autoriteiten zeer gering. Het niet-aflatende geweld resulteerde in grote aantallen burgerslachtoffers, vooral in de centrale en westelijke provincies van het land. In dit hoofdstuk wordt de situatie van een aantal specifieke groepen belicht.

3.1.1 *Etnische minderheden*

Deze paragraaf gaat in op de situatie en positie van een aantal in Jemen wonende etnische minderheden.

3.1.1.1 Muhammasheen

De muhammasheen (gemarginaliseerden), ook bekend als de *akhdam* (dienaren) of *ahfad Bilal* (nakomelingen van Bilal)²⁵⁶, bleven een van de meest gemarginaliseerde en gediscrimineerde groepen in Jemen. Schattingen van het aantal muhammasheen in Jemen liepen uiteen van 500.000 tot 3,5 miljoen. Sana'a Center schatte het aantal in 2021 tussen 500.000 en 800.000.²⁵⁷ Hun huidskleur is donkerder dan die van de meeste andere Jemenieten. Er bestaat onduidelijkheid over hun oorsprong; sommigen menen dat zij van Afrikaanse oorsprong zijn. De muhammasheen worden traditioneel als de laagste sociale klasse beschouwd. De groep leefde tijdens de verslagperiode buiten de traditionele tribale structuren en kon daardoor geen bescherming krijgen tegen structurele discriminatie en uitbuiting. Deze situatie gold zowel in regerings- als in Houthis-gebied, hoewel volgens een bron de situatie in Houthis-gebied slechter was.²⁵⁸ Voor het overgrote gedeelte waren de muhammasheen ongeletterd en ongeschoold. Zij hadden dan ook weinig kansen op de arbeidsmarkt. De meesten van hen werkten in de informele sector of bedelden op straat. De muhammasheen woonden doorgaans in grote armoede in achterbuurten aan de randen van steden, op braakliggende terreinen of in verlaten gebouwen. Zij bleven veelal verstoken van basisvoorzieningen, zoals schoon water en sanitaire voorzieningen.²⁵⁹

Door hun kwetsbare positie werden de muhammasheen onevenredig zwaar geraakt door het conflict in Jemen. De wijken waarin zij woonden, werden veelvuldig getroffen door zowel luchtaanvallen van de internationale coalitie als raket- en morteraanvallen van de Houthis-rebellen. Voor ontheemde muhammasheen was het, vanwege de discriminatie waarmee zij kampten, moeilijker dan voor andere Jemenitische burgers om elders onderdak te vinden. Arbeidskansen in de informele sector namen voorts tijdens het conflict af vanwege de bredere economische crisis.

²⁵⁶ Deze benaming is van recenter origine dan de benamingen *muhammasheen* en *akhdam*. Volgens een bron heeft de Houthis-beweging de benaming 'nakomelingen van Bilal' in het leven geroepen omdat deze een minder negatieve connotatie heeft dan de twee eerdergenoemde benamingen (Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022).

²⁵⁷ Protection Cluster Yemen, *Yemen protection brief, January 2021*, januari 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *Bringing forth the voices of Muhammasheen*, pagina 9, 28 juni 2021.

²⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

²⁵⁹ INSAF Center for Defending Freedoms & Minorities, *Minorities in Yemen*, pagina's 12-22, 2019; Protection Cluster Yemen, *Yemen protection brief, January 2021*, januari 2021; UNHCR, *Yemen's 'marginalized ones' endure hunger, displacement*, 4 februari 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *Bringing forth the voices of Muhammasheen*, 28 juni 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *The urgency to protect Yemen's minorities*, 16 juli 2021; UNHCR, *Position on returns to Yemen – update I*, pagina's 12-13, oktober 2021; Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

Het bracht veel leden van de groep ertoe zich aan te sluiten bij een van de strijdende partijen, om daarmee een inkomen te verwerven.²⁶⁰

Veel muhammasheen waren tijdens de verslagperiode niet in het bezit van identiteitsdocumenten. Dit hing enerzijds samen met de systematische discriminatie van de groep en anderzijds met achterdocht en een gebrek aan besef van het belang van deze documenten binnen de groep. Dit vormde een extra barrière voor muhammasheen om toegang te krijgen tot onderwijs, gezondheidszorg en andere voorzieningen.²⁶¹

3.1.1.2

Muwalladeen

De term muwalladeen²⁶² wordt in Jemen gebruikt voor personen met één ouder van Jemenitische origine en één ouder van buitenlandse origine. Er bestaat onder Jemenieten geen consensus over de exacte inhoud van de term. De meesten duiden er personen met één Jemenitische ouder en één Oost-Afrikaanse of Aziatische ouder mee aan. Sommigen gebruiken de term daarentegen ook voor personen met één Europese of niet-Jemenitische Arabische ouder, of voor personen van wie een eerdere voorouder uit Afrika is gemigreerd. Muwalladeen duiden zichzelf in de regel niet aan als homogene groep.²⁶³

De muwalladeen leefden buiten de traditionele tribale structuren en konden in Jemen te maken krijgen met discriminatie, zij het in mindere mate dan de muhammasheen. Discriminatie kon tot uiting komen op gebieden als sociale omgang, toegang tot de arbeidsmarkt, huwelijksvorming en het verkrijgen van identiteitsdocumenten.²⁶⁴ In de praktijk kon het verkrijgen van documenten voor muwalladeen met name problematisch zijn wanneer zij de geboorteplaats en nationaliteit van hun niet-Jemenitische ouder niet konden aantonen.²⁶⁵ Volgens een bron waren er grote regionale verschillen in de mate van discriminatie waarmee de muwalladeen te maken konden krijgen. Van oudsher was volgens deze bron in het bergachtige noorden van Jemen meer sprake van discriminatie en marginalisering dan in de kuststreken, waar historisch meer gemengde relaties waren.²⁶⁶

²⁶⁰ INSAF Center for Defending Freedoms & Minorities, *Minorities in Yemen*, pagina's 12-22, 2019; Protection Cluster Yemen, *Yemen protection brief, January 2021*, januari 2021; UNHCR, *Yemen's 'marginalized ones' endure hunger, displacement*, 4 februari 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *Bringing forth the voices of Muhammasheen*, 28 juni 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *The urgency to protect Yemen's minorities*, 16 juli 2021; UNHCR, *Position on returns to Yemen – update I*, pagina's 12-13, oktober 2021; Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

²⁶¹ Sana'a Center for Strategic Studies, *Bringing forth the voices of Muhammasheen*, pagina's 45-46, 28 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022.

²⁶² De oorspronkelijke Arabische betekenis van de term muwallad is 'iemand geboren en getogen in Arabisch gebied, die zelf niet puur Arabisch is'.

²⁶³ Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 24 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

²⁶⁴ IRBC, *Yemen: information on the "Muwalladin", and their treatment by the authorities*, 1 september 1995; International Organization for Migration (IOM), *Pilot study: Ethiopian migrant labourers on qat farms in Rada', Yemen*, 2014; Al Jazeera, *Yemen's 'Muwaladeen': the struggle for equal citizenship*, 5 april 2014; Project on Middle East Political Science, *Black and Yemeni: myths, genealogies, and race*, februari 2020; Yemen Peace Forum, *Neither Yemeni nor foreign: life as a Muwalladin of Hadramawt*, 7 januari 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *Muwalladeen in Yemen: Racialization, stigmatization and discrimination in times of war*, 20 juni 2022; Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 24 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

²⁶⁵ Al Jazeera, *Yemen's 'Muwaladeen': the struggle for equal citizenship*, 5 april 2014; Project on Middle East Political Science, *Black and Yemeni: myths, genealogies, and race*, februari 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *Muwalladeen in Yemen: Racialization, stigmatization and discrimination in times of war*, pagina's 5, 23-24, 20 juni 2022.

²⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 24 maart 2022.

3.1.2 *Religieuze minderheden*

Ongeveer 99 procent van de bevolking van Jemen is moslim. Volgens de meeste schattingen is 65 procent soenniet en 35 procent sjiiet. De meeste soennieten behoren tot de sjafi'itische rechtsschool. Onder de sjiieten is de zaiditische stroming dominant. Daarnaast is er een kleine groep ismailieten. De resterende één procent van de bevolking bestaat uit aanhangers van verschillende andere religies, waaronder christenen, joden en baha'i.²⁶⁷

Deze paragraaf gaat in op de situatie van een aantal in Jemen wonende religieuze minderheden.

3.1.2.1 Zaiditische sjiieten

De Houthi's behoren tot de zaiditische stroming van het sjiisme. In de gebieden in het noorden van Jemen die onder hun controle staan, is het zaidisme de dominante religieuze stroming.

Er zijn geen aanwijzingen dat zaiditische sjiieten in regeringsgebied op grond van hun godsdienst bloot stonden aan discriminatie of achterstelling. Met name in de zuidelijke gebieden die onder controle van de STC stonden, konden personen uit het noorden van Jemen tijdens de verslagperiode wel te maken krijgen met discriminatie, achterstelling en soms deportatie naar het noorden. Deze praktijken hingen volgens verschillende bronnen niet samen met de godsdienst van die personen, maar enkel met hun noordelijke afkomst.²⁶⁸

3.1.2.2 Ismailitische sjiieten

Naar schatting woonden er tijdens de verslagperiode ongeveer vijftienduizend ismailitische sjiieten in Jemen, met name in Houthi-gecontroleerd gebied. De ismailieten hebben in Jemen van oudsher te maken met discriminatie. Andere sjiitische groepen en soennitische groepen beschuldigen hen vaak van het belijden van een polytheïstische godsdienst, omdat ze volgens hen relieken zouden vereren. Tijdens het gewapende conflict kwamen de ismailieten verder onder druk te staan. Ze kregen te maken met geweld van de zijde van zowel soennitische extremistische groeperingen als de Houthi-beweging. Er zijn geen aanwijzingen dat er tijdens de huidige verslagperiode een significante wijziging is opgetreden in de situatie van de ismailieten, in vergelijking met de voorgaande periode.²⁶⁹ Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken meldde in 2022 dat het niet in staat was geweest om de huidige situatie van de ismailieten vast te stellen.²⁷⁰ Volgens een vertrouwelijke bron kregen ismailieten met name te maken met dreiging van de zijde van AQAS. Zo werden twee ismailieten door AQAS ontvoerd, om tegen betaling van losgeld te worden vrijgelaten.²⁷¹

²⁶⁷ University of Birmingham, *Challenges religious minorities face in accessing humanitarian assistance*, 14 oktober 2019; European Council on Foreign Relations, *Talking to the Houthis: how Europeans can promote peace in Yemen*, 14 oktober 2020; USDoS, *2020 Report on international religious freedom: Yemen*, 12 mei 2021; World Directory of Minorities and Indigenous Peoples, *Yemen*, minorityrights.org, geraadpleegd op 19 februari 2022; CIA World Factbook, *Yemen*, www.cia.gov, geraadpleegd op 19 februari 2022.

²⁶⁸ Sana'a Center for Strategic Studies, *The other side of Aden*, 12 december 2021; Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

²⁶⁹ Minority Right Groups International, *'Even war discriminates': Yemen's minorities, exiled at home*, 16 januari 2016; INSAF Center for Defending Freedoms & Minorities, *Minorities in Yemen*, pagina's 45-55, 2019; World Directory of Minorities and Indigenous Peoples, *Yemen*, minorityrights.org, geraadpleegd op 19 februari 2022; Zie ook: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, pagina's 13-14, 7 juli 2016; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, pagina 44, 11 juli 2019.

²⁷⁰ USDoS, *2021 Report on international religious freedom: Yemen*, pagina 10, 2 juni 2022.

²⁷¹ Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

3.1.2.3 Joden

De joodse gemeenschap in Jemen, die in de vorige verslagperiode naar schatting vijftig leden telde,²⁷² is tijdens de huidige verslagperiode verder geslonken. De achtergebleven joden woonden met name in de provincies Amran en Sana'a, gebieden die onder Houthi-controle stonden. Zij kregen ook tijdens de huidige verslagperiode te maken met discriminatie en geweld door de Houthi-beweging.²⁷³ In 2021 berichtten verschillende Arabische en Israëliëse media dat de laatste joodse gezinnen onder druk van de Houthi-beweging uit Jemen waren vertrokken.²⁷⁴ In januari 2022 gaf het *Panel of Experts on Yemen* van de VN aan dat zij op dat moment bekend waren met nog zeven overgebleven joden in het land – inclusief een persoon die in detentie verbleef.²⁷⁵ Volgens een VN-rapport van maart 2022 was er in Jemen nog maar één jood.²⁷⁶ Het zou gaan om Levi Marhabi, die sinds 2016 door de Houthi-beweging werd gedetineerd omdat hij medeplichtig zou zijn aan de smokkel van een antiek manuscript naar Israël.²⁷⁷

3.1.2.4 Baha'i

De baha'i-gemeenschap in Jemen telde tijdens de verslagperiode naar schatting circa tweeduizend leden. Zij leefden in het gehele land. De situatie van de baha'i was tijdens de huidige verslagperiode, net als in de vorige periode, zorgelijk. Sinds de machtsovername door de Houthi-beweging, kregen ze met name in Houthi-gebied te maken met discriminatie, intimidatie en vervolging op grond van hun geloof.²⁷⁸ Abdul Malik al-Houthi, de leider van de Houthi-beweging, waarschuwde in verschillende toespraken dat de aanwezigheid van de baha'i in Jemen een bedreiging voor de islam vormde.²⁷⁹ De Houthi's detineerden en vervolgden tientallen baha'i, onder meer wegens proselitisme (bekeringsijver) en spionage voor een buitenlandse mogendheid (Israël). De prominente baha'i leider Hamed bin Haydara, die sinds 2013 gedetineerd was en ter dood was veroordeeld wegens spionage en afvalligheid,²⁸⁰ kreeg in maart 2020 gratie van de president van de Politieke Hoge Raad (*Supreme Political Council*) van de Houthi's. In juli 2020 werd hij samen met vijf andere baha'i gevangenen het land uitgezet. Zij vlogen naar Ethiopië. De strafrechtelijke vervolging van andere baha'i werd doorgezet.²⁸¹

²⁷² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, pagina 43, 11 juli 2019.

²⁷³ UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina 77, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina 11, 13 september 2021; UN Security Council, *Letter dated 25 January 2022 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2022/50)*, 26 januari 2022; Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022.

²⁷⁴ Asharq al-Awsat, *Houthis expel the last of Yemeni Jews*, 28 maart 2021; Al-Monitor, *Houthis deport some of Yemen's last remaining Jews*, 29 maart 2021; The Jerusalem Post, *Almost all remaining Jews in Yemen deported – Saudi media*, 29 maart 2021; The Times of Israel, *As 13 Yemeni Jews leave pro-Iran region for Cairo, community of 50,000 down to 6*, 30 maart 2021; Haaretz, *Yemen's Jewish population, once over 50,000, drops to below 10*, 1 april 2021; USDoS, *2021 Report on international religious freedom*, pagina 8, 2 juni 2022.

²⁷⁵ UN Security Council, *Letter dated 25 January 2022 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2022/50)*, pagina 44, 26 januari 2022.

²⁷⁶ UN Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on freedom of religion or belief: Rights of persons belonging to religious or belief minorities in situations of conflict or insecurity (A/HRC/49/44)*, pagina 8, 2 maart 2022.

²⁷⁷ INSAF Center for Defending Freedoms & Minorities, *The charge: being Jewish; a report on the Yemeni detainee Libby Salem Marhabi*, maart 2021; The Allgemeiner, *US State Department reiterates call for immediate release of Jewish man held captive by Iranian-backed Houthi rebels in Yemen*, 1 juni 2021; USDoS, *2021 Country report on human rights practices: Yemen*, pagina's 10, 49, 12 april 2022.

²⁷⁸ Sana'a Center for Strategic Studies, *The Baha'is in Yemen: from obscurity to persecution and exile*, pagina 31, 18 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 8 april 2022.

²⁷⁹ Sana'a Center for Strategic Studies, *The Baha'is in Yemen: from obscurity to persecution and exile*, pagina 31, 18 juni 2021; UN Human Rights Council, *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014 (A/HRC/48/20)*, pagina 11, 13 september 2021; Vertrouwelijke bron, 8 april 2022.

²⁸⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, pagina 43, 11 juli 2019.

²⁸¹ INSAF Center for Defending Freedoms & Minorities, *Minorities in Yemen*, pagina's 56-59, 2019; Amnesty International, *Yemen: Huthis must end use of judicial system to silence dissent*, 25 maart 2020; HRW, *Yemen keeps religious minority members locked up*, 28 mei 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina 78, 28 september 2020; Amnesty International, *Released and exiled: Torture, unfair trials and forcible exile of Yemenis under Huthi rule*, 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *The Baha'is in Yemen: from obscurity to persecution*

Ook baha'i die in regeringsgebied woonden, konden te maken krijgen met discriminatie en intimidatie, zij het op kleinere schaal dan in Houthis-gebied. Voor zover bekend was er in regeringsgebied geen sprake van strafrechtelijke vervolging van baha'i. Zij konden in die gebieden wel te maken krijgen met geweld van extremistische groeperingen zoals AQAS, en van de Islah-partij.²⁸²

3.1.2.5

Christenen

Schattingen van het aantal leden van de christelijke gemeenschap in Jemen liepen tijdens de verslagperiode uiteen. Doorgaans werd het aantal op enkele duizenden geschat. Vrijwel alle Jemenitische christenen zouden bekeerlingen zijn.²⁸³ Jemenitische christenen hielden doorgaans hun religieuze identiteit verborgen uit angst voor stigmatisering en geweld. Dit gold zowel voor christenen in regerings- als in Houthis-gebied. Christelijke gebedsdiensten werden in het geheim gehouden, bijvoorbeeld bij gelovigen thuis.²⁸⁴ Met name van de zijde van de Houthis-beweging en extremistische soennitische groeperingen hadden christenen te vrezen voor vervolging en geweld. Tijdens de verslagperiode berichtten de GEE en de *United States Commission on International Religious Freedom* (USCIRF) dat de Houthis-rebellen christenen arresteerden en detineerden op grond van hun geloof.²⁸⁵ Twee van de meest zichtbare zaken waren die van Musheer Khulaidi, een priester die vier jaar werd gedetineerd voordat hij in februari 2021 werd vrijgelaten, en die van Bashar al-Bakari, die zowel in januari 2021 als in augustus 2021 door de Houthis' werd gearresteerd op verdenking van afvalligheid en het verspreiden van het christendom.²⁸⁶ Het is onbekend of Al-Bakari aan het einde van de verslagperiode nog gedetineerd was.

3.1.3

Dienstplichtweigeraars en deserteurs

3.1.3.1

Dienstplicht

De regering van Jemen schafte in 2001 de militaire dienstplicht af. In 2007 kondigde ze weliswaar aan de dienstplicht te willen herinvoeren, maar dit streven werd niet in concreet beleid omgezet. De rekrutering van soldaten voor het Jemenitische regeringsleger vond tijdens de verslagperiode grotendeels plaats op lokaal niveau. Omdat de sociaaleconomische situatie in het land bijzonder fragiel was, was aansluiting bij het leger voor veel jonge mannen een van de weinige manieren om een vast inkomen te verwerven.²⁸⁷

and exile, 18 juni 2021; Mwatana, *A tragedy without justice: human rights in Yemen in 2020*, september 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina 11, 13 september 2021; UN Security Council, *Letter dated 25 January 2022 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2022/50)*, pagina 45, 26 januari 2022; Freedom House, *Freedom in the world 2020, Yemen*, freedomhouse.org, geraadpleegd op 19 februari 2022; Vertrouwelijke bron, 8 april 2022.

²⁸² Sana'a Center for Strategic Studies, *The Baha'is in Yemen: from obscurity to persecution and exile*, pagina 29, 18 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 8 april 2022; Vertrouwelijke bron, 24 juni 2022.

²⁸³ United States Commission on international religious freedom, *Country update: Yemen*, september 2021; Open Doors, *World Watch List; 5: Yemen*, www.opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list/yemen/, geraadpleegd op 31 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

²⁸⁴ INSAF Center for Defending Freedoms & Minorities, *Minorities in Yemen*, pagina 67, 2019; UN Human Rights Council, *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014 (A/HRC/45/6)*, pagina 78, 28 september 2020; United States Commission on international religious freedom, *Country update: Yemen*, september 2021; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

²⁸⁵ UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina 78, 28 september 2020; United States Commission on international religious freedom, *Country update: Yemen*, september 2021.

²⁸⁶ Asharq Al-Awsat, *Houthis threaten Christians in Yemen with same fate as priest detained for 4 years*, 9 februari 2021; INSAF, *A statement on the violations against the Yemeni citizen, Bashar al-Bakari*, 22 augustus 2021; United States Commission on international religious freedom, *Country update: Yemen*, september 2021.

²⁸⁷ Country of Origin Research and Information (CORI), *CORI research analysis (YEM1114)*, 6 november 2014; Center for Strategic & International Studies, *The challenges of building a national army in Yemen*, 14 juli 2016; IRBC, *Yemen: military service; reported cases of forced recruitment and conscription by government authorities*

3.1.3.2 Deserteurs

Artikel 222 van het Jemenitische Wetboek van Strafrecht van 1994 schrijft voor dat desertie in vreedstijd kan worden bestraft met een gevangenisstraf van maximaal twee jaar, en in oorlogstijd met een gevangenisstraf van maximaal tien jaar. Ingevolge artikel 227 van deze wet kan de doodstraf worden opgelegd aan militair personeel dat in het zicht van de vijand weigert de wapens op te nemen, deserteert, zijn post verlaat of zich overgeeft aan de vijand.²⁸⁸

Desertie uit het Jemenitische regeringsleger kwam volgens verschillende bronnen tijdens de verslagperiode, net als daarvoor, veelvuldig voor. Dit zou onder meer te maken hebben met achterstanden in soldijbetalingen aan soldaten en corruptie onder officieren – die zich soldij toe-eigenden die bestemd was voor hun manschappen. Ook verschenen er regelmatig mediaberichten over regeringsmilitairen die overliepen naar de Houthi-rebellen.²⁸⁹ Het Franse *Office français de protection des réfugiés et apatrides* (OFPRA) schreef in een rapport over het onderwerp van februari 2021 dat het niet had kunnen vaststellen of deserteurs daadwerkelijk vervolgd werden door de Jemenitische autoriteiten.²⁹⁰ Volgens verschillende bronnen die ter onderbouwing van dit ambtsbericht werden geraadpleegd, voerde de Jemenitische overheid tijdens de verslagperiode geen actief opsporings- en vervolgingsbeleid ten aanzien van deserteurs.²⁹¹

3.1.4 *Leden van oppositiepartijen en politieke activisten*

Tijdens de verslagperiode arresteerde en detineerde zowel de internationaal erkende regering van Jemen als de STC als de Houthi-beweging in gebieden die onder hun controle stonden, personen die zij verdachten van politieke oppositie.

3.1.4.1 Gebied onder controle van de Houthi-beweging

De meeste signalen over de onderdrukking van (vermeende) politieke opposanten betroffen de Houthi-beweging. De Houthi's voerden een streng autocratisch regime en duldden weinig tot geen tegenspraak. Zo rapporteerde de GEE over incidenten van de arrestatie, detentie en soms marteling van personen die de Houthi's verdachten van oppositionele activiteiten. Personen die gelieerd waren aan de Islah-partij of de *General People's Congress Party* (GPC) van voormalig president Saleh, liepen bijvoorbeeld het risico door de Houthi-beweging gearresteerd en gedetineerd te worden.²⁹² De term 'oppositioneel' werd ook breder geïnterpreteerd. Niet alleen personen die actief waren voor een rivaliserende politieke partij of beweging konden eronder vallen, maar ook personen die kritische berichten op sociale media plaatsten, zich anderszins kritisch uitlieten over de Houthi-beweging of zich uitspraken over mensenrechtenkwesaties. De Houthi's hielden gevangenen

and armed groups, including Al-Qaeda, in regions other than those under Houthi control (2015-December 2017), 8 december 2017; European Asylum Support Office (EASO), *COI Query Yemen (Q23-2019)*, 15 oktober 2019; OFPRA, *Yémen: la désertion de l'armée régulière*, 17 februari 2021; CIA World Factbook, *Yemen*, www.cia.gov, geraadpleegd op 22 februari 2022; Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

²⁸⁸ Republic of Yemen, *Republican decree for Law No 12 for the year 1994 concerning crimes and penalties*, geraadpleegd op www.refworld.org.

²⁸⁹ Middle East Eye, *Troops refuse to fight: thousands of Yemeni soldiers shun civil war*, 22 april 2016; Middle East Eye, *Yemeni military leaders abandon Hadi following Houthi offer of amnesty*, 7 mei 2019; The Jamestown Foundation, *Hot issue - The Houthi art of war: why they keep winning in Yemen*, 29 juni 2020; OFPRA, *Yémen: la désertion de l'armée régulière*, 17 februari 2021; The Arab Gulf States Institute in Washington (AGSIW), *Yemen soldiers and the battle for pay*, 30 april 2021.

²⁹⁰ OFPRA, *Yémen: la désertion de l'armée régulière*, 17 februari 2021.

²⁹¹ Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022.

²⁹² UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina 11, 9 augustus 2019; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina's 10-11, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 9-10, 13 september 2021.

regelmatig vast in onofficiële detentiecentra.²⁹³ In juli 2019 veroordeelde de door de Houthis-beweging gecontroleerde rechtbank van Sana'a dertig personen tot de doodstraf. De meesten van hen waren aanhangers van de Islah-partij.²⁹⁴ Volgens mediaberichten veroordeelde diezelfde rechtbank in maart 2020 vijfendertig parlementsleden van de Islah-partij en de GPC bij verstek ter dood wegens hoogverraad.²⁹⁵

- 3.1.4.2 Gebied onder controle van de internationaal erkende regering
Ook de internationaal erkende autoriteiten arresteerden en detineerden (vermeende) opposanten, zij het in mindere mate dan het Houthis-regime. De GEE sprak in zijn jaarlijkse rapportages over arrestatie en detentie van politieke opposanten, journalisten, mensenrechtenactivisten en anderen die zich kritisch uitlieten over de regering.²⁹⁶ Velen van hen zouden langere tijd zonder aanklacht in onofficiële detentiecentra zijn vastgehouden. Onder de politieke opposanten die de autoriteiten vasthielden, waren met name aanhangers van de STC. Of het uiteindelijk tot formele aanklachten is gekomen, is niet bekend.²⁹⁷
- 3.1.4.3 Gebied onder controle van de STC
Ook de STC en aan de STC en de VAE gelieerde milities arresteerden en detineerden tijdens de verslagperiode (vermeende) politieke tegenstanders en personen die zich kritisch over hen uitlieten. Volgens de GEE werden deze gevangenen veelal vastgehouden in een gevangenis in het district Al Bureiqah in Aden, en daar blootgesteld aan martelingen.²⁹⁸ In Aden waren er daarnaast tijdens de verslagperiode verschillende gerichte moordaanslagen op leden van de STC en leden van de Islah-partij, twee partijen die met elkaar in conflict waren.²⁹⁹
- 3.1.5 *LHBTI*
Op LHBTI-gerelateerde kwesties rust in Jemen een groot taboe. Dit weerhield personen behorende tot de LHBTI-gemeenschap er tijdens de verslagperiode veelal van zich openlijk uit te spreken over hun seksuele oriëntatie of genderidentiteit. Sommige vragen uit de Terms of Reference zijn onbeantwoord gebleven omdat er te weinig concrete informatie over deze onderwerpen beschikbaar bleek. Uit vertrouwelijke bronnen kwam wel het beeld naar voren dat de situatie van LHBTI in

²⁹³ Amnesty International, *Yemen: Houthi-run court sentences 30 political opposition figures to death following sham trial*, 9 juli 2019; UN High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Press briefing note on Yemen*, 12 juli 2019; UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina 11, 9 augustus 2019; Al-Monitor, *Yemen conflict leaves impact on judiciary*, 18 maart 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina's 10-11, 28 september 2020; Amnesty International, *Released and exiled: Torture, unfair trials and forcible exile of Yemenis under Houthi rule*, 2021; Italian Institute for International Political Studies (ISPI), *Yemen's political activists find new spaces for mobilization*, 29 maart 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 9-10, 13 september 2021; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022.

²⁹⁴ Amnesty International, *Yemen: Houthi-run court sentences 30 political opposition figures to death following sham trial*, 9 juli 2019; Reuters, *U.N. urges Yemen Houthi court to review 30 death sentences*, 12 juli 2019.

²⁹⁵ Asharq Al-Awsat, *Houthi court sentences 35 Yemeni deputies to death*, 4 maart 2020; Al-Monitor, *Yemen conflict leaves impact on judiciary*, 18 maart 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *Editorial: End the war before the pandemic*, 1 april 2020.

²⁹⁶ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina 13, 9 augustus 2019; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina's 10-11, 28 september 2020; BBC Monitoring Middle East – Political, *Yemeni activist detained over social media posts*, 30 december 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2021; Yemen*, freedomhouse.org, geraadpleegd op 25 februari 2022.

²⁹⁷ UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina 9, 13 september 2021; UN Security Council, *Letter dated 25 January 2022 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2022/50)*, pagina 41, 25 januari 2022.

²⁹⁸ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina 12, 9 augustus 2019.

²⁹⁹ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina's 12-13, 9 augustus 2019; Middle East Eye, *Assassinations rock Aden following Yemeni government's return*, 12 december 2019; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina 10, 28 september 2020; Euro-Med, *Yemen: assassination of key political activists reflects ramifications of lack of accountability*, 4 juli 2021; The Gulf Centre for Human Rights (GCHR), *Yemen: civil society activists and journalists face human rights violations including killing*, 24 augustus 2021.

Jemen zorgelijk was. LHBTI konden te maken krijgen met discriminatie en vervolging, zowel door de autoriteiten als door de bevolking. Deze situatie gold in zowel regerings- als Houthis-gebied.³⁰⁰

- 3.1.5.1 Strafbaarstelling van homoseksuele handelingen
Mannelijke en vrouwelijke homoseksuele gerichtheid is in Jemen op zichzelf wettelijk niet strafbaar of verboden. Het verrichten van seksuele handelingen tussen personen van hetzelfde geslacht is wel strafbaar. Vervolging kan plaatsvinden op grond van artikel 264 van het Wetboek van Strafrecht van 1994 (*liwat*, 'sodomie' door zowel mannen als vrouwen). Veroordeling kan leiden tot een bestraffing met honderd zweepslagen indien de persoon in kwestie niet gehuwd is, of tot de doodstraf door middel van steniging als de persoon wel gehuwd is. Ook kan er een gevangenisstraf van maximaal een jaar worden opgelegd. Artikel 268 van het Wetboek van Strafrecht stelt daarnaast de geslachtelijke omgang tussen vrouwen (*sihaq*) expliciet strafbaar. Veroordeling op grond van dit artikel kan leiden tot een gevangenisstraf van maximaal drie jaar.³⁰¹
- 3.1.5.2 Rechtsvervolging in gebied onder controle van de internationaal erkende regering
Sinds het begin van het gewapende conflict in Jemen is het moeilijk om verifieerbare gegevens te verkrijgen over aantallen strafvervolgingsprocedures en veroordelingen op grond van bepaalde wetsartikelen. De VN, rapporterende instanties en maatschappelijke organisaties noemden tijdens de verslagperiode dan ook geen aantallen van vervolgingen en veroordelingen op grond van de wetsartikelen waarin seksuele handelingen tussen personen van hetzelfde geslacht strafbaar worden gesteld. In een rapport van de *International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association* (ILGA) van december 2020 hadden de recentst genoemde voorbeelden van strafvervolging wegens homoseksuele handelingen in regeringsgebied betrekking op incidenten uit 2011 en 2012.³⁰² In de geraadpleegde bronnen zijn geen aanwijzingen te vinden dat in recentere jaren LHBTI strafrechtelijk werden vervolgd.³⁰³
- 3.1.5.3 Rechtsvervolging in gebied onder controle van de Houthis-beweging
De meeste informatie over de strafrechtelijke vervolging van LHBTI tijdens de verslagperiode betrof vervolging in gebied onder controle van de Houthis-beweging. Zo rapporteerde de GEE over zeven incidenten tussen 2016 en juli 2020 waarbij LHBTI aan strafvervolging en detentie werden blootgesteld. De zeven personen (drie transgender personen, twee non-binaire personen en twee homoseksuele mannen) werden in het kader van een campagne tegen 'immoraliteit en prostitutie' door de Houthis-autoriteiten gearresteerd en voor langere tijd gedetineerd. De autoriteiten beschuldigden de arrestanten van het verspreiden van immoraliteit en homoseksualiteit, het corrumperen van de maatschappij en het verlenen van steun aan de internationale coalitie door 'het verleiden van de jeugd, om hen te verhinderen naar de frontlinies te gaan'. De arrestanten verklaarden tegenover de GEE dat zij in detentie op verschillende manieren waren gemarteld. Ook zeiden zij te

³⁰⁰ Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 1 april 2022.

³⁰¹ Republic of Yemen, *Republican decree for Law No 12 for the year 1994 concerning crimes and penalties*, geraadpleegd op www.refworld.org; Equal Rights Trust, *From night to darker night; addressing discrimination and inequality in Yemen*, pagina's 243-244, juni 2018; All Survivors Project (ASP), *Yemen: Submission to the United Nations Human Rights Committee 130th session, 12 October – 6 November 2020*, augustus 2020; The International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA), *State-sponsored homophobia 2020: Global legislation overview update*, pagina's 83-85, 15 december 2020; Human Dignity Trust, *Yemen*, www.humandignitytrust.org, geraadpleegd 8 maart 2022.

³⁰² ILGA, *State-sponsored homophobia 2020: Global legislation overview update*, pagina's 83-85, 15 december 2020.

³⁰³ Equal Rights Trust, *From night to darker night; addressing discrimination and inequality in Yemen*, pagina 243, juni 2018; ILGA, *State-sponsored homophobia 2020: Global legislation overview update*, pagina's 83-85, december 2020; USDoS, *2020 Country reports on human rights practices: Yemen*, 30 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 1 april 2022.

zijn verkracht door de politie, en te zijn onderworpen aan onderzoeken aan hun geslachtsdelen en anus. De GEE rapporteerde verder over negen andere homoseksuele mannen en een non-binaire persoon die door de Houthis-rebellen gedetineerd waren. Of deze arrestanten feitelijk strafrechtelijk vervolgd waren, was de GEE niet bekend.³⁰⁴ ILGA wees op een door de Houthis uitgebracht persbericht over de veroordeling door een rechtbank in Sana'a in oktober 2020 van een man wegens het verrichten van seksuele handelingen met een andere man. De straf bestond uit honderd zweepslagen.³⁰⁵

- 3.1.5.4 Vervolg in gebied onder controle van de STC
Ook in gebied dat onder controle van de STC stond, kregen LHBTI te maken met arrestatie en detentie. Zo rapporteerde de GEE over twee transgender personen en een non-binair persoon die tussen 2018 en juni 2020 door troepen van de SBF werden gearresteerd op basis van hun gedrag en uiterlijk. De drie verklaarden dat hun ondervragers hen tijdens detentie beschuldigden van 'afwijkend gedrag', het verleiden van mannen, het corrumperen van de maatschappij en 'het in gevaar brengen van het zuiden'. Ook zeiden de drie dat zij in detentie op verschillende manieren waren mishandeld, en dat zij waren onderworpen aan onderzoeken aan hun geslachtsdelen. Tegen de drie personen werd geen strafrechtelijke aanklacht ingediend.³⁰⁶
- 3.1.5.5 Positie van LHBTI in de samenleving
Er rust in de Jemenitische samenleving een groot taboe op homoseksualiteit. Al voor het gewapende conflict uitbrak, konden homoseksuelen te maken krijgen met sociale uitsluiting en discriminatie. Volgens verschillende bronnen is hun situatie tijdens het conflict verergerd. Zo hadden homoseksuelen niet alleen te vrezen voor geweld, sociale discriminatie en strafvervolgning door de autoriteiten, maar ook van geweld door extremistische groeperingen.³⁰⁷ Er waren weinig homoseksuelen in Jemen die openlijk uitkwamen voor hun seksuele geaardheid.³⁰⁸ Ook richtten weinig homoseksuelen zich tot de Jemenitische autoriteiten om bescherming te verkrijgen tegen de bedreigingen waarmee zij te maken konden krijgen. Het is daarom moeilijk om een concreet beeld te schetsen van de aard en omvang van de sociale problemen waarmee homoseksuelen in Jemen tijdens de verslagperiode geconfronteerd werden.³⁰⁹

Voor zover bekend waren er tijdens de verslagperiode geen maatschappelijke organisaties actief in Jemen die opkwamen voor de rechten van LHBTI.³¹⁰ Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken en een vertrouwelijke bron gaven aan dat er één actief LHBTI-gerelateerd sociale-media-account was in Jemen. Volgens de vertrouwelijke bron gaat het om het Twitter-account 'LGBTQ Yemen'.³¹¹

³⁰⁴ UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina 60, 28 september 2020.

³⁰⁵ ILGA, *State-sponsored homophobia 2020: Global legislation overview update*, pagina 139, 15 december 2020.

³⁰⁶ UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina 60, 28 september 2020.

³⁰⁷ Equal Rights Trust, *From night to darker night; addressing discrimination and inequality in Yemen*, pagina's 241-244, juni 2018; UN Human Rights Council, *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014 (A/HRC/42/CRP.1)*, 3 september 2019; ILGA, *State-sponsored homophobia 2020: Global legislation overview update*, pagina's 84-85, december 2020; UNHCR, *Position on returns to Yemen – Update I*, oktober 2021; Vertrouwelijke bron, 1 april 2022.

³⁰⁸ Equal Rights Trust, *From night to darker night; addressing discrimination and inequality in Yemen*, pagina's 241-244, juni 2018; USDoS, *2020 Country reports on human rights practices: Yemen*, 30 maart 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2021; Yemen*, freedomhouse.org, geraadpleegd op 7 maart 2022.

³⁰⁹ Equal Rights Trust, *From night to darker night; addressing discrimination and inequality in Yemen*, pagina's 241-244, juni 2018; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 1 april 2022.

³¹⁰ HRW, *Audacity in diversity: LGBT activism in the Middle East and North Africa*, 16 april 2018; Equaldex, *LGBT rights in Yemen*, www.equaldex.com, geraadpleegd op 11 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 1 april 2022.

³¹¹ USDoS, *2020 Country reports on human rights practices: Yemen*, 30 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 1 april 2022.

3.1.5.6

Transgender personen

Uit de geraadpleegde bronnen komt weinig concrete informatie naar voren over de situatie van transgender personen in Jemen. Volgens verschillende bronnen is ook dit toe te schrijven aan het grote taboe dat in de Jemenitische samenleving rust op van de norm afwijkende genderidentiteiten, en het risico om met transfoob geweld geconfronteerd te worden. Hierdoor zouden transgender personen nauwelijks in het openbaar hun genderidentiteit uiten.³¹²

Human Rights Watch (hierna: HRW) maakte melding van meerdere zaken waarin transgender personen in Jemen te maken kregen met dreigementen en intimidatie door de autoriteiten. In 2020 detineerden de autoriteiten bijvoorbeeld een transgender vrouw acht maanden op verdenking van 'sodomie en onfatsoenlijke praktijken.' Zij zou in detentie ernstig zijn mishandeld.³¹³ De GEE rapporteerde over de arrestatie van transgender personen in zowel Houthis- als STC-gebied.³¹⁴ Tijdens de verslagperiode spraken daarnaast enkele uit Jemen gevluchte transgender personen zich in de internationale media uit over hun persoonlijke ervaringen in Jemen. Zij schetsten een beeld van de maatschappelijke isolatie vanwege hun genderidentiteit en van de dreigementen van zowel hun familie als de Houthis-autoriteiten.³¹⁵

Volgens een bron is het in Jemen niet mogelijk om een geslachtsveranderingsoperatie te ondergaan. Evenmin is het mogelijk om een geslacht wettelijk te laten veranderen.³¹⁶

3.1.5.7

Positie van LHBTI in detentie

Er is weinig concrete informatie beschikbaar over de positie van LHBTI in detentie. Volgens ILGA schrijft de Jemenitische wet voor dat personen die in detentie verblijven op verdenking van 'homoseksualiteit' in aparte cellen worden gehuisvest.³¹⁷ Volgens een andere bron liepen LHBTI in detentie een verhoogd risico om slachtoffer te worden van verkrachting door gevangenispersoneel.³¹⁸

3.1.6

Vrouwen

De positie van vrouwen in Jemen bleef tijdens de verslagperiode, net als tijdens de voorgaande verslagperiode,³¹⁹ zorgelijk. Jemen was volgens het *Global Gender Gap Report* van het *World Economic Forum* (WEF) in 2021 op Afghanistan na het meest genderongelijke land ter wereld. De situatie van vrouwen werd gekenmerkt door een grote mate van achterstelling op gebieden als toegang tot onderwijs, economische participatie, economische kansengelijkheid en inkomen. Het percentage vrouwelijke parlementsleden lag in 2021 op 0,3 procent. Het land kende geen vrouwelijke ministers. Het percentage vrouwen in leidinggevende posities in het maatschappelijk veld lag op 4,1 procent.³²⁰

³¹² Equal Rights Trust, *From night to darker night; addressing discrimination and inequality in Yemen*, juni 2018.

³¹³ HRW, *Yemen*, www.hrw.org, geraadpleegd op 8 maart 2022.

³¹⁴ UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina 60, 28 september 2020.

³¹⁵ Al-Monitor, *Gender dysphoria during war: a transgender Yemeni man speaks out*, 25 juni 2020; Open Democracy, *I'm a Yemeni trans man and my family want to kill me*, 29 maart 2021; France24, *Fleeing persecution: Transgender Yemeni woman speaks out*, 30 juni 2021; BBC News, *Helping trans people escape death in their home countries*, 7 december 2021.

³¹⁶ Vertrouwelijke bron, 1 april 2022.

³¹⁷ ILGA, *State-sponsored homophobia 2020: Global legislation overview update*, pagina 139, 15 december 2020.

³¹⁸ Vertrouwelijke bron, 1 april 2022.

³¹⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, pagina's 42-43, 11 juli 2019.

³²⁰ World Economic Forum, *Global Gender Gap Report 2021*, maart 2021.

- 3.1.6.1 Wettelijke bepalingen met betrekking tot vrouwen
De *Personal Status Law* van 1992, die tijdens de verslagperiode met enkele amendementen van kracht was, kent verschillende bepalingen die de specifieke rechten en plichten van vrouwen vastleggen. De wet schrijft bijvoorbeeld voor dat de man het formele hoofd van het huishouden is, en het recht heeft te worden gehoorzaamd door zijn echtgenote; op de vrouw rust de algemene plicht om haar echtgenoot te gehoorzamen. De primaire rol van de vrouw in de maatschappij is volgens de wet het verrichten van huishoudelijke taken. Vrouwen hebben de toestemming van een mannelijke voogd nodig om in het huwelijk te kunnen treden. Gehuwde vrouwen hebben de toestemming van hun echtgenoot nodig om het huis te verlaten. Ook de in de *Personal Status Law* neergelegde bepalingen bij echtscheiding, erfenis en voogdijschap zijn nadelig voor vrouwen (zie paragraaf 3.1.6.6).³²¹ Voorts bepaalt het Wetboek van Strafrecht onder meer dat een door een vrouw afgelegde getuigenverklaring minder waard is dan die van een man, en dat de strafmaat voor een man die een vrouwelijk familielid doodt vanwege een vermeende 'oneervolle' gedraging kan worden verlaagd (zie paragraaf 3.1.8).³²²
- 3.1.6.2 Gendergerelateerd en seksueel geweld
Vrouwen en meisjes bleven in het hele land het risico lopen om te maken te krijgen met geweld. De GEE, ngo's en mensenrechtenorganisaties maakten melding van wijdverspreid gendergerelateerd geweld tegen meisjes en vrouwen, waaronder seksueel geweld. Naar schatting van de VN is dit sinds het begin van het gewapende conflict met meer dan zestig procent toegenomen. Alle partijen in het conflict maakten zich volgens de geraadpleegde bronnen schuldig aan de verkrachting van vrouwen en meisjes, onder andere wanneer deze zich in detentie bevonden. Ook maakten alle partijen zich schuldig aan het ontvoeren van vrouwen en meisjes, soms voor losgeld en soms om mannelijke familieleden die als politieke tegenstanders werden gezien onder druk te zetten.³²³

Een tijdens de verslagperiode bekend voorbeeld van geweld tegen vrouwen was de arrestatie en detentie door de Houthi-rebellen van model en actrice Intisar al-Hammadi. Zij werd in februari 2020 samen met drie andere vrouwen gearresteerd op weg naar een fotoshoot. De Houthi-beweging beschuldigde Al-Hammadi op grond van haar modellenfoto's van onzedelijk gedrag en prostitutie. Ook werd zij verdacht van drugsbezit. Zij werd door de Houthi-autoriteiten gevraagd een maagdelijkheidstest te ondergaan, hetgeen zij weigerde. Een Houthi-rechtbank veroordeelde Al-Hammadi in november 2021 tot een gevangenisstraf van vijf jaar wegens onzedelijk gedrag, na een proces dat door mensenrechtenorganisaties als

³²¹ World Bank, *The status of Yemeni women: from aspiration to opportunity*, april 2014; HRW, *Obligating obedience: violations of women's rights in Yemen*, pagina 20, januari 2015; HRW, *Human Rights Watch submission to the CEDAW Committee on Yemen's periodic report, 62th session*, februari 2015; UN Human Rights Council, *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014 (A/HRC/42/CRP.1)*, pagina's 148-150, 3 september 2019; Equality Now, *Yemen – The Personal Status Act No. 20 of 1992*, 2 november 2021.

³²² UN Human Rights Council, *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014 (A/HRC/42/CRP.1)*, pagina's 148-150, 3 september 2019; Sisters' Arab Forum for Human Rights, *The implementation of CEDAW in Yemen*, pagina 19, 4 oktober 2020.

³²³ UN Human Rights Council, *A/HRC/42/17*, pagina's 13-14, 9 augustus 2019; Sana'a Center for Strategic Studies, *A gendered crisis: understanding the experiences of Yemen's war*, pagina's 66-67, 15 december 2019; Yemen Policy Center, *Gendered security: gender-based violence and women's access to State and no-State security provision in al-Dhali*, april 2020; Wilson Center, *COVID-19 exacerbates the effects of water shortages on women in Yemen*, 20 augustus 2020; UN Human Rights Council, *A/HRC/45/6*, pagina's 11-12, 28 september 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *The life phases of a Yemeni woman*, pagina 36, 10 maart 2021; UN Human Rights Council, *A/HRC/48/20*, pagina's 13-15, 13 september 2021; Yemen Policy Center, *Yemen's underground feminist movement forms shadow protection network*, februari 2022; Vertrouwelijke bron, 4 april 2022.

oneerlijk werd omschreven.³²⁴ De andere drie vrouwen kregen respectievelijk vijf jaar, drie jaar en een jaar gevangenisstraf opgelegd.³²⁵

3.1.6.3 Bescherming

De mogelijkheden voor vrouwen en meisjes om bescherming te verkrijgen tegen gendergerelateerd geweld waren al voor het gewapende conflict beperkt. Jemen is een patriarchale samenleving waarin de traditionele maatschappelijke norm voorschrijft dat echtgenoten en vaders verantwoordelijk zijn voor de veiligheid en zedigheid van vrouwen en meisjes. Deze sociale norm droeg bij aan de geringe bereidheid van autoriteiten om vrouwen en meisjes te beschermen. Tijdens het conflict zijn de mogelijkheden voor vrouwen en meisjes om bescherming te krijgen tegen geweld nog verder afgenomen. Door de slechte economische situatie in Jemen begaven vrouwen zich voorts meer dan voorheen op de arbeidsmarkt. Zij verrichtten met name arbeid in de informele sectoren, zoals de straatverkoop, waardoor zij kwetsbaarder werden voor geweld. Tijdens het gewapende conflict steeg ook het aantal gevallen van huiselijk geweld.³²⁶

Volgens cijfers van de VN waren er in Jemen tijdens de verslagperiode zeven actieve opvangcentra voor vrouwen die met gendergerelateerd geweld te maken kregen. Alle centra werden beheerd door de *Yemen Women's Union* (YWU), in samenwerking met het Bevolkingsfonds van de VN (UNFPA). Ze waren gevestigd in Sana'a, Aden, Taiz, Al Hudayda, Amran en Ibb. Ook waren er over het land verspreid circa veertig actieve *safe spaces*, waar vrouwen en meisjes terecht konden voor informatie, diensten en ondersteuning, maar waar zij niet konden verblijven. Daarnaast waren er zeven actieve gespecialiseerde centra voor psychosociale hulp voor vrouwen en meisjes die met gendergerelateerd geweld te maken hadden gekregen. Deze waren gevestigd in Sana'a, Aden, Taiz, Ibb en Hadramaut.³²⁷ Er zijn geen opvangcentra voor vrouwen die door de Jemenitische autoriteiten beheerd worden.³²⁸

Om meisjes enige mate van bescherming tegen seksueel geweld te bieden kozen vanaf het begin van het gewapende conflict steeds meer ouders ervoor om hun minderjarige dochters uit te huwelijken. Het aantal kindhuwelijken³²⁹ is tijdens het conflict toegenomen.³³⁰

3.1.6.4 Aangifte in geval van gendergerelateerd en seksueel geweld

Formeel bestond tijdens de verslagperiode de mogelijkheid voor vrouwen in Jemen om aangifte te doen wegens gendergerelateerd of seksueel geweld. Alle geraadpleegde bronnen gaven echter aan dat die mogelijkheid in de praktijk uiterst

³²⁴ Amnesty International, *Yemen: actress arbitrarily detained at risk of forced 'virginity testing'*, 7 mei 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina 14, 13 september 2021; AP News, *Yemeni rebels sentence actor, her 3 companions to prison*, 8 november 2021; Middle East Eye, *Yemen: Houthis sentence model Entisar al-Hammadi to five years in prison*, 8 november 2021; BBC News, *Yemeni model jailed for indecency by rebel authorities*, 8 november 2021; HRW, *Yemen: Houthis subject model to unfair trial (update 11/19/2021)*, 19 november 2021.

³²⁵ Al Arabiya News, *Houthi court in Yemen sentences model Entesar al-Hammadi to five years in prison*, 8 november 2021.

³²⁶ UNFPA, *Violence against women escalates under Yemen's brutal conflict*, 31 oktober 2016; Yemen Policy Center, *Gendered security: gender-based violence and women's access to State and no-State security provision in al-Dhali*, april 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *The life phases of a Yemeni woman*, 10 maart 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *The impact of the COVID-19 pandemic on Yemeni women*, 20 juli 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 14-15, 13 september 2021; Vertrouwelijke bron, 4 april 2022.

³²⁷ UNFPA, *Yemen: Women protection services directory*, geraadpleegd op 1 juni 2022.

³²⁸ Vertrouwelijke bron, 4 april 2022.

³²⁹ In Jemen bestaat geen wettelijke minimum-huwelijksleeftijd.

³³⁰ UNFPA-UNICEF Global programme to end child marriage, *Yemen: country profile*, 2020; Yemen Policy Center, *Gendered security: gender-based violence and women's access to State and no-State security provision in al-Dhali*, april 2020; Deutsche Welle, *War in Yemen forces more girls into child marriage*, 11 mei 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *The life phases of a Yemeni woman*, pagina 36, 10 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 4 april 2022.

beperkt was. Dat had enerzijds te maken met een gebrek aan wettelijke bescherming voor vrouwen en een gebrek aan ontvankelijkheid bij de autoriteiten voor de genderspecifieke component van het geweld, en aan de andere kant met een gebrek aan vrouwelijke politieagenten die de aangiften konden behandelen.³³¹

3.1.6.5 Kledingvoorschriften

Er bestaan in Jemen geen wettelijk vastgelegde kledingvoorschriften voor vrouwen.³³² Wel probeerde de Houthi-beweging vrouwen te dwingen zich te kleden op een manier die zij als voldoende 'zedelijk' beschouwde. In sommige gevallen gaf zij hiertoe formele decreten uit. Deze pogingen maakten deel uit van een breder Houthi-beleid van verregaande restricties voor vrouwen en gendersegregatie in de openbare ruimte. Volgens verschillende openbare en vertrouwelijke bronnen werden vrouwen in Houthi-gebied aangesproken op hun kleding en door Houthi-rebellen lastig gevallen vanwege hun kledingkeuze.³³³

3.1.6.6 Echtscheiding

De Personal Status Law schrijft voor dat een gehuwde man eenzijdig, zonder tussenkomst van een rechtbank, van zijn echtgenote kan scheiden (*talaq*). Een gehuwde vrouw moet zich tot een rechtbank richten indien zij wil scheiden. Zij kan dit slechts in bepaalde situaties, bijvoorbeeld wanneer de echtgenoot niet bereid is het gezin financieel te onderhouden terwijl hij daarvoor wel de middelen bezit, of als hij langdurig afwezig is. Wanneer het verzoek van de echtgenote wordt ingewilligd, kan de echtgenoot een alimentatiebetaling worden opgelegd. Indien de vrouw om andere redenen van haar echtgenoot wil scheiden, kan zij zich ook hiervoor tot een rechtbank richten. Voorwaarde voor inwilliging van haar verzoek is dat zij afstand doet van de uitbetaalde bruidsschat en van haar recht op alimentatie.³³⁴

Wat de zorg voor de kinderen na een echtscheiding betreft maakt de Personal Status Law een onderscheid tussen juridische voogdij (*wilaya*)³³⁵ en verzorgingsrecht (*hadana*).³³⁶ De vader krijgt de juridische voogdij over de kinderen toegewezen. Deze heeft met name betrekking op de financiële verantwoordelijkheid voor het kind. De moeder krijgt het verzorgingsrecht over de kinderen toegewezen, in het geval van zoons tot de leeftijd van negen jaar en bij dochters tot twaalf jaar. Hierbij gaat het met name om de zorg voor het kind. Het verzorgingsrecht kan de moeder bij rechterlijke uitspraak worden ontnomen. Ook als ze hertrouwt, verliest ze het verzorgingsrecht. De vader kan het recht op voogdij daarentegen niet worden ontnomen. Wanneer zoons de leeftijd van negen jaar hebben bereikt en dochters die van twaalf jaar, kunnen ze kiezen bij welke ouder zij willen wonen.³³⁷

³³¹ Vertrouwelijke bron, 24 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 4 april 2022; Vertrouwelijke bron, 22 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 25 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 30 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

³³² Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 24 maart 2022.

³³³ The Arab Weekly, *Yemen's women harassed as Houthis press on with oppressive campaign*, 8 maart 2020; Sana'a Center for Strategic Studies, *Analysis: Sana'a from March 2015 to today: a study in authoritarian repression*, 3 april 2020; OHCHR, *Experts on the Committee on the elimination of discrimination against women ask Yemen about discrimination against women and the lack of representation of women in the political sphere*, 27 oktober 2021; France24, *Repression of women on rise in rebel-held Yemen*, 8 maart 2022; Mwatana, *Ansar Allah (Houthi) Group practices gravely undermine women's rights*, 8 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 24 maart 2022.

³³⁴ Hiil, *Justice needs of Yemenis: from problems to fairness*, 2014; World Bank, *Republic of Yemen; The status of Yemeni women: from aspiration to opportunity*, juni 2014; HRW, *Obligating obedience: violations of women's rights in Yemen*, januari 2015; OECD Development Centre, *Social Institutions & Gender Index (SIGI): Yemen*, 2019; The Borgen Project, *Women in Yemen: a fight for rights in 3 major areas*, borgenproject.org, geraadpleegd op 16 maart 2022.

³³⁵ Engelstalig: *guardianship*.

³³⁶ Engelstalig: *custody*.

³³⁷ HRW, *Obligating obedience: violations of women's rights in Yemen*, pagina 13, januari 2015; UNFPA, *Yemen: Gender justice & the law*, pagina 16, 2018; OECD Development Centre, *Social Institutions & Gender Index (SIGI): Yemen*, 2019; Sana'a Center for Strategic Studies, *The life phases of a Yemeni woman*, pagina 55, 10 maart 2021.

Een gescheiden vrouw zal in de regel terugkeren naar het ouderlijk huis. Zij kan na een echtscheiding wel te maken krijgen met sociale stigmatisering. Of een gescheiden (of ongehuwde) vrouw onafhankelijk in haar eigen levensonderhoud kan voorzien, hangt vooral af van haar familie en opleidingsniveau. Geschoolde vrouwen uit minder conservatieve families zullen in de regel makkelijker in het eigen bestaan kunnen voorzien.³³⁸

3.1.6.7

Weduwen

Weduwen met meerderjarige kinderen zullen in de regel bij hun oudste zoon of dochter gaan wonen. Weduwen zonder meerderjarige kinderen kunnen in sommige gevallen opvang krijgen binnen de uitgebreide familie. Tijdens de verslagperiode bleven veel weduwen echter zelfstandig wonen. Bronnen beschreven de situatie van deze weduwen als kwetsbaar. Zij moesten in hun eigen levensonderhoud voorzien, en liepen daarmee een extra risico om slachtoffer te worden van uitbuiting en seksueel geweld.³³⁹ Sana'a Center gaf aan dat deze weduwen tevens een groter risico liepen om gedwongen te worden uitgetrouwd.³⁴⁰

3.1.6.8

Toestemming van mannelijke voogd bij reizen

Om een nationaal paspoort te verkrijgen en om het land uit te reizen hebben vrouwen wettelijk geen toestemming nodig van een mannelijke voogd (*mahram*). In de praktijk gebeurde het tijdens de verslagperiode regelmatig dat die toestemming bij paspoortaanvragen wel gevraagd werd. In maart 2022 besloot het Jemenitische ministerie van Binnenlandse Zaken dat dit niet meer mocht gebeuren.³⁴¹ Aan het einde van de verslagperiode kon nog niet worden vastgesteld in hoeverre de praktijk nog werd toegepast.

Ook de begeleiding van een vrouw door een mannelijke voogd bij binnenlandse reizen was tijdens de verslagperiode geen wettelijk vereiste maar een cultuurgebonden gebruik. Het kon door het hele land gebeuren dat de aanwezigheid van een mannelijke voogd werd geëist. Volgens geraadpleegde bronnen kozen veel vrouwen er doorgaans voor om niet zonder mahram te reizen, zowel vanwege hun veiligheid als om te voldoen aan de sociale verwachting dat een vrouw niet alleen reist. Ook sociale druk uit de eigen familie kon hierin een rol spelen.³⁴²

Hoewel begeleiding door een mannelijke voogd ook in door de Houthis-beweging gecontroleerd gebied geen formeel vereiste was, eisten de Houthis regelmatig dat vrouwen bij het reizen vergezeld werden door een mannelijke voogd. Vrouwen die alleen reisden, liepen risico om te worden ondervraagd en lastiggevallen door Houthis-rebellen.³⁴³

³³⁸ Sana'a Center for Strategic Studies, *The life phases of a Yemeni woman*, pagina's 54-55, 10 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 24 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 25 mei 2022.

³³⁹ UN Women, Research Paper: *Women in conflict: resolution and peacebuilding in Yemen*, pagina 14, januari 2019; UN Human Rights Council, *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014 (A/HRC/42/CRP.1)*, pagina's 144-145, 3 september 2019; Sana'a Center for Strategic Studies, *The life phases of a Yemeni woman*, 10 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 4 april 2022.

³⁴⁰ Sana'a Center for Strategic Studies, *The life phases of a Yemeni woman*, pagina 49, 10 maart 2021.

³⁴¹ USDoS, *2020 Country reports on human rights practices: Yemen*, 30 maart 2021; Peace Track Initiative, *Joint submission to the UN Committee on the elimination of discrimination against women*, pagina's 6-7, september 2021; [ARIJ.net](#), *Yemeni women's passports dilemma: a curtailed right*, 24 januari 2022; BBC Monitoring, *Yemen removes conditions on women obtaining passports*, 8 maart 2022; OSESGY, *Briefing to United Nations Security Council by the Special envoy for Yemen Hans Grundberg, March 15 2022*, 15 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 6 april 2022.

³⁴² USDoS, *2020 Country reports on human rights practices: Yemen*, 30 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 4 april 2022; Vertrouwelijke bron, 30 mei 2022.

³⁴³ OHCHR, *Experts on the Committee on the elimination of discrimination against women ask Yemen about discrimination against women and the lack of representation of women in the political sphere*, 27 oktober 2021; Mwatana, *Ansar Allah (Houthi) Group practices gravely undermine women's rights*, 8 maart 2022; France24,

3.1.7 FGM

Volgens door de VN verzamelde data heeft ongeveer 19 procent van de Jemenitische meisjes en vrouwen tussen 15 en 49 jaar een vorm van vrouwelijke genitale verminking (*female genital mutilation*, hierna: FGM) ondergaan.³⁴⁴

3.1.7.1 Wetgeving

FGM is in Jemen niet bij wet verboden. Een conceptwet uit 2014 die FGM strafbaar stelde, werd vanwege de escalatie van het gewapende conflict niet bekrachtigd. Wel is het verboden om besnijdenissen in ziekenhuizen uit te voeren, hoewel het daar naar verluidt tijdens de verslagperiode op kleine schaal nog voorkwam.³⁴⁵

3.1.7.2 Types FGM en leeftijd van uitvoering

De meestvoorkomende typen FGM, zoals door de WHO geclassificeerd, zijn in Jemen typen I en II.³⁴⁶ Tachtig tot negentig procent van de besnijdenissen vindt plaats binnen één week na de geboorte, en nog eens ongeveer tien procent voordat het meisje de leeftijd van een jaar bereikt heeft.³⁴⁷

3.1.7.3 Beslissingnemers

FGM is in Jemen vooral een cultureel verschijnsel. Circa twintig procent van de Jemenitische vrouwen is van mening dat het een islamitische religieuze plicht betreft.³⁴⁸ In het algemeen zijn het de moeders of de grootmoeders aan vaderskant die beslissen of meisjes wel of niet besneden worden.³⁴⁹

3.1.7.4 Uitvoerders

Meer dan 85 procent van de besnijdenissen werd in Jemen uitgevoerd door traditionele besnijders, vaak een grootmoeder van het te besnijden meisje. Hoewel FGM in ziekenhuizen tijdens de verslagperiode bij wet verboden was, werd circa dertien procent van de besnijdenissen uitgevoerd door medisch personeel.³⁵⁰

Repression of women on rise in rebel-held Yemen, 8 maart 2022; HRW, *Yemen: Events of 2021*, www.hrw.org, geraadpleegd op 1 juni 2022; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 22 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 25 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 25 mei 2022.

³⁴⁴ UNICEF, *Female genital mutilation in the Middle East and North Africa*, 2020; HRW, *Human Rights Watch submission to the Committee on the elimination of discrimination against women on Yemen*, 7 februari 2020; UNDP, *Human development reports: Prevalence of female genital mutilation/cutting among girls and women (% of girls and women aged 15-49)*, hdr.undp.org/en/indicators/181506, geraadpleegd op 18 maart 2022.

³⁴⁵ HRW, *Human Rights Watch submission to the Committee on the elimination of discrimination against women on Yemen*, 7 februari 2020; 28 Too Many, *FGM in Yemen: short report*, september 2020; The World Bank, *Compendium of international and national legal frameworks on female genital mutilation*, pagina 125, februari 2021; USDoS, *2020 Country reports on human rights practices: Yemen*, 30 maart 2021; UNHCR, *Position on returns to Yemen – Update I*, oktober 2021.

³⁴⁶ 28 Too Many, *FGM in Yemen: short report*, september 2020; UNICEF, *Female genital mutilation in the Middle East and North Africa*, 2020. De WHO classificeert als type I: het geheel of gedeeltelijk wegsnijden van de clitorishoed en/of gedeeltelijk of geheel wegsnijden van de clitoris (clitoridectomie) en als type II: het geheel of gedeeltelijk wegsnijden van de clitoris en de kleine schaamlippen, met of zonder verwijdering van de grote schaamlippen (WHO, *Sexual and reproductive health and research; Types of female genital mutilation*, [www.who.int/teams/sexual-and-reproductive-health-and-research-\(srh\)/areas-of-work/female-genital-mutilation](http://www.who.int/teams/sexual-and-reproductive-health-and-research-(srh)/areas-of-work/female-genital-mutilation)).

³⁴⁷ 28 Too Many, *FGM in Yemen: short report*, september 2020; UNICEF, *Female genital mutilation in the Middle East and North Africa*, 2020; Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

³⁴⁸ Republic of Yemen, Ministry of Public Health & Population, Central Statistical Organization, *National Health and Demographic Survey 2013*, pagina 170, juli 2015; Speak Act Change, *Female genital mutilation (FGM) in Yemen – A study of FGM determinants and approaches to address the issue in Yemen*, 13 april 2018; 28 Too Many, *FGM in Yemen: short report*, september 2020; UNICEF, *Female genital mutilation in the Middle East and North Africa*, 2020; Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

³⁴⁹ USDoS, *Yemen: report on female genital mutilation (FGM) or female genital cutting (FGC)*, 1 juni 2001; Speak Act Change, *Female genital mutilation (FGM) in Yemen – A study of FGM determinants and approaches to address the issue in Yemen*, 13 april 2018; Vertrouwelijke bron, 4 april 2022; Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

³⁵⁰ HRW, *Human Rights Watch submission to the CEDAW Committee on Yemen's periodic report, 62th session*, februari 2015; 28 Too Many, *FGM in Yemen: short report*, september 2020; UNICEF, *Female genital mutilation in*

3.1.7.5 Regionale verschillen en verschillen tussen bevolkingsdelen
Er waren tijdens de verslagperiode grote regionale verschillen in de percentages vrouwen en meisjes tussen 15 en 49 jaar die FGM hadden ondergaan. Verreweg de hoogste percentages waren te zien in de oostelijke provincies Hadramaut (meer dan 70 procent) en Al Mahra (85 procent) en in het westelijke Al Hudayda (meer dan 60 procent). In de meeste centrale provincies daarentegen was tussen 1 en 5 procent van de vrouwen en meisjes besneden. In Al Bayda was het percentage bijna 0.³⁵¹

De percentages verschilden weinig tussen stad en platteland. Wel waren er sociaaleconomische verschillen zichtbaar: hoger opgeleide vrouwen en meisjes en vrouwen uit de hogere sociaaleconomische bevolkingslagen hadden minder vaak FGM ondergaan.³⁵²

HRW rapporteerde in 2015 dat enkele prominente sjafi'itische religieuze leiders het uitvoeren van FGM een religieuze plicht vonden. Anderen zagen FGM als optioneel, waaronder volgers van de hanafitische en malikitische rechtsscholen. Onder zaiditische sjiieten zou FGM niet vaak voorkomen.³⁵³

3.1.7.6 Bescherming
Omdat verreweg de meeste meisjes binnen één week na de geboorte FGM ondergingen, was het voor hen niet mogelijk zich hieraan te onttrekken. Ook voor moeders die hun dochters wilden beschermen tegen deze praktijk, waren de beschermingsmogelijkheden beperkt. Volgens een bron had dit vooral te maken met het eerderrelateerde aspect van FGM. Het weerstaan van de druk uit de familie om FGM uit te voeren zou gevaar voor moeders opleveren, waartegen zij moeilijk bescherming konden krijgen.³⁵⁴ Volgens een andere bron beheerde de YWU wel enkele opvanglocaties waar moeders en dochters terecht konden, maar konden zij hier slechts korte tijd verblijven.³⁵⁵

3.1.8 *Bloed- en erekwesties*
Eerderrelateerd geweld betreft in de meeste gevallen geweld tegen een vrouwelijk familielid omdat zij de eer van de familie zou hebben aangetast. Situaties die de familie-eer kunnen aantasten zijn bijvoorbeeld (de verdenking van) een buitenechtelijke relatie, een daaruit voortkomende zwangerschap of het slachtoffer worden van een verkrachting. Er zijn geen exacte cijfers bekend over de frequentie van eerderrelateerd geweld in Jemen, maar volgens alle geraadpleegde bronnen kwam eerwraak zowel voor als tijdens de huidige verslagperiode voor. Artikel 232 van het Jemenitische Wetboek van Strafrecht bepaalt dat de strafmaat voor een man die een vrouwelijk familielid doodt vanwege een vermeende 'oneervolle' gedraging, kan worden verlaagd tot maximaal een jaar gevangenisstraf of een boete.³⁵⁶ Volgens een bron is het ontvluchten van eerwraak een van de

the Middle East and North Africa, 2020; The Borgen Project, *Female genital mutilation in Yemen*, borgenproject.org, geraadpleegd op 18 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

³⁵¹ 28 Too Many, *FGM in Yemen: short report*, september 2020; UNICEF, *Female genital mutilation in the Middle East and North Africa*, 2020.

³⁵² 28 Too Many, *FGM in Yemen: short report*, september 2020; UNICEF, *Female genital mutilation in the Middle East and North Africa*, 2020.

³⁵³ HRW, *Human Rights Watch submission to the CEDAW Committee on Yemen's periodic report, 62th session*, februari 2015.

³⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 4 april 2022.

³⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

³⁵⁶ Amnesty International, *Yemen's dark side: discrimination and violence against women and girls*, november 2009; Yemen Organization for Defending Rights and Democratic Freedoms, *Women's rights in Yemen: joint NGO stakeholder report for the universal periodic review of Yemen*, juni 2013; UNFPA, *Yemen: Gender justice & the law*, pagina 13, 2018; Daraj, "Honour" killings in Yemen: tribal tradition and the law, 19 december 2019; HRW, *Human Rights Watch submission to the Committee on the elimination of discrimination against women on Yemen*,

meestvoorkomende redenen voor vrouwen in Jemen om bescherming te zoeken bij opvanglocaties.³⁵⁷

Een bekend geval van eerwraak was tijdens de verslagperiode de moord op een zestienjarig meisje in februari 2020. Zij werd gedood door haar drie broers, die haar verdachten van een affaire.³⁵⁸

Bloedwraak komt voort uit een geschil tussen twee partijen, doorgaans families of bevolkingsgroepen, waarbij een persoon om het leven is gekomen of (ernstig) gewond is geraakt. In de door traditionele structuren gedomineerde Jemenitische samenleving is bloedwraak van oudsher een veel gebruikte methode om met onderlinge conflicten om te gaan. Omdat het een sterk traditioneel verschijnsel betreft, hielden de autoriteiten zich over het algemeen buiten dit soort conflicten.³⁵⁹ Het Wetboek van Strafrecht kent geen specifieke bepalingen die betrekking hebben op bloedwraak.³⁶⁰

3.1.9 *Alleenstaande minderjarigen*

In het Jemenitisch Burgerlijk Wetboek is vastgelegd dat iemand wettelijk meerderjarig en handelingsbekwaam is bij het bereiken van de leeftijd van vijftien jaar.³⁶¹ Dit geldt voor zowel jongens als meisjes. Er geldt een leerplicht tot en met de leeftijd van veertien jaar.³⁶²

3.1.9.1 Verkrijging documenten

Een Jemenitisch burger kan in de regel vanaf de leeftijd van zestien jaar zelfstandig een nationale identiteitskaart of een nationaal paspoort aanvragen en verkrijgen.³⁶³

3.1.9.2 Opvang

Kinderen die hun ouders hadden verloren, werden tijdens de verslagperiode doorgaans opgevangen door familieleden, vaak familie van vaderszijde.³⁶⁴ Volgens verschillende bronnen was de opvang van deze kinderen binnen de grootfamilie de gebruikelijkste vorm van opvang in Jemen.³⁶⁵ In artikel 110 van de Jemenitische Kinderrechtenwet is vastgelegd dat een alleenstaand kind onder de vijftien jaar dat

³⁵⁷ 7 februari 2020; Euro-Med, *Girl killed in Yemen in shocking circumstances: perpetrators must be held accountable*, 19 maart 2020; Freedom House, *Freedom in the world 2021 – Yemen*, 3 maart 2021; UNFPA, *Violence against women – UNFPA’s work to make gender-based violence a thing of the past*, www.friendsofunfpa.org, geraadpleegd op 4 april 2022.

³⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 4 april 2022.

³⁵⁹ Albawaba, *Photos of the gruesome killing of a young Yemeni girl helped expose the culprits*, 18 maart 2020; Euro-Med, *Girl killed in Yemen in shocking circumstances: perpetrators must be held accountable*, 19 maart 2020.

³⁶⁰ Brandt, Marieke, "Some remarks on blood revenge (tha'r) in contemporary Yemen", in: Marieke Brandt (red.), *Tribes in modern Yemen: An anthology*, Wenen: Verlag der ÖAW, 2018, p. 63-78; Vertrouwelijke bron, 8 april 2022.

³⁶¹ HiiL, *The rule of law in Yemen; Prospects and challenges*, pagina 40, september 2012; Vertrouwelijke bron, 8 april 2022.

³⁶² UN Human Rights Committee, International covenant on civil and political rights, *Consideration of reports submitted by States parties under the covenant; fourth periodic report: Yemen (CCPR/C/YEM/2004/4)*, 23 februari 2004; Human Right Watch, "How come you allow little girls to get married?"; *Child marriage in Yemen*, 8 december 2011; Youth Policy, *Factsheet: Yemen*, www.youthpolicy.org, geraadpleegd op 19 april 2022; Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

³⁶³ UN Human Rights Committee, International covenant on civil and political rights, *Consideration of reports submitted by States parties under the covenant; fourth periodic report: Yemen (CCPR/C/YEM/2004/4)*, 23 februari 2004; HRW, *Human Rights Watch submission to the committee on economic, social and cultural rights on Yemen; Review of Yemen’s periodic report for the 67th pre-session*, september 2020; State University, *Yemen: Educational system – overview*, www.education.stateuniversity.com, geraadpleegd op 19 april 2022.

³⁶⁴ Republic of Yemen, *Republican decree no. (2) of 1994 concerning the executive regulation of Law no. (7) of 1990 concerning passports*, geraadpleegd op www.ecoi.net; UNFPA, *Yemen: Gender justice & the law*, pagina 16, 2018; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

³⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 4 april 2022; Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

³⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 25 mei 2022.

niet binnen de familie worden opgevangen, ofwel wordt opgenomen in een alternatief gezin (het *kafala*-systeem)³⁶⁶ ofwel in een opvanglocatie voor minderjarigen.³⁶⁷ Daarnaast namen kinderen van vijftien jaar of ouder wier ouders wegvielen, dikwijls zelf de leiding over het gezin over. Zo rapporteerde de VN in 2019 dat 21 procent van de Jemenitische huishoudens werd geleid door vrouwen die jonger dan achttien jaar waren.³⁶⁸

Volgens data van het VN-Comité inzake de Rechten van het Kind waren er in 2009 dertien officiële opvanglocaties voor alleenstaande minderjarigen, met een totale capaciteit van circa 1800 bedden.³⁶⁹ Het is onbekend hoeveel van deze locaties tijdens de verslagperiode nog actief waren. Volgens een bron was in Sana'a nog één officiële opvanglocatie voor alleenstaande minderjarigen actief, en enkele in Aden. De bron beschreef het aantal beschikbare opvanglocaties als ontoereikend.³⁷⁰

Het ministerie van Arbeid en Sociale Zaken is verantwoordelijk voor de opvang van alleenstaande minderjarigen en het toezicht op de opvanglocaties. Dit geldt zowel voor Houthis- als voor overheidsgebied. Kinderen die werden opgevangen in de actieve opvangcentra konden daar volgens de bron verblijven tot de leeftijd van vijftien jaar, wanneer zij wettelijk meerderjarig werden. Vanaf de leeftijd van twaalf of dertien jaar verbleven jongens en meisjes in gescheiden verblijven. Kinderen van jongere leeftijd verbleven in gemengde verblijven. De bron beschreef de voorzieningen in de opvangcentra als adequaat naar plaatselijke maatstaven.³⁷¹

Volgens dezelfde bron beheerden verschillende ngo's in Jemen opvanglocaties voor kwetsbare minderjarigen, onder wie voormalige kindsoldaten en dakloze kinderen. Deze opereerden echter 'onder de radar', dus buiten officieel toezicht.³⁷² Over de exacte activiteiten van deze ngo's is geen verdere informatie beschikbaar. Volgens het *Camp Coordination and Camp Management* cluster van de VN werden daarnaast in juni 2022 in circa zestien procent van de opvanglocaties voor binnenlandse ontheemden, alleenstaande minderjarige ontheemden opgevangen.³⁷³

³⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022. Voor een uitleg over het kafala-systeem, zie: Assim & Sloth-Nielsen, 'Islamic kafalah as an alternative care option for children deprived of a family environment', in: *African Human Rights Law Journal*, 14 (2014), pagina's 322-345.

³⁶⁷ UN Committee on the Rights of the Child, *Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention: Yemen (CRC/C/129/Add.2)*, pagina's 38-39, 3 december 2004; UN Economic and Social Council, *Implementation of the International Covenant of Economic, Social and Cultural Rights: Yemen (E/C.12/YEM/2)*, pagina 30, 24 november 2009.

³⁶⁸ UNFPA, *Humanitarian response in Yemen 2019*, februari 2019; UN Human Rights Council, *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014 (A/HRC/42/CRP.1)*, pagina 150, 3 september 2019.

³⁶⁹ UN Committee on the Rights of the Child, *Consideration of reports submitted by States parties under article 12(1) of the optional protocol (...): Yemen*, pagina's 32-33, 19 februari 2009.

³⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

³⁷¹ Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

³⁷² Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

³⁷³ CCCM Cluster, *IDP hosting site monitoring dashboard, last updated: April 2022, reach-info.org/yem/cccm_sites/*, geraadpleegd op 2 juni 2022.

3.2 Naleving en schendingen

3.2.1 *Vrijheid van meningsuiting*

3.2.1.1 Mensenrechtenactivisten

De situatie van mensenrechtenactivisten in Jemen was tijdens de verslagperiode zorgelijk. De internationaal erkende regering, de Houthis-beweging, de STC en andere gewapende groeperingen beperkten hun mogelijkheden om vrij en onafhankelijk te onderzoeken en rapporteren in ernstige mate. Mensenrechtenactivisten konden in de verschillende controlegebieden te maken krijgen met intimidatie, arrestatie en detentie door de plaatselijke machthebbers.³⁷⁴

Intimidatie, arrestatie en detentie van mensenrechtenactivisten kwamen het meest voor in gebieden die onder controle van de Houthis-beweging stonden. Volgens een bron ging het doorgaans om kortstondige detenties, die niet werden opgevolgd door strafvervolging.³⁷⁵ Ondanks de onderdrukking waren er tijdens de verslagperiode mensenrechtenactivisten die hun werk in Houthis-gecontroleerd gebied voortzetten.³⁷⁶

Ook de internationaal erkende regering en de STC traden soms op tegen mensenrechtenactivisten, hoewel in mindere mate dan de Houthis. Volgens verschillende bronnen voerden de autoriteiten geregeld online lastercampagnes tegen in regeringsgebied actieve mensenrechtenactivisten.³⁷⁷ De GEE rapporteerde verschillende malen over intimidatie, arrestatie en soms detentie van activisten.³⁷⁸

Volgens twee bronnen konden mensenrechtenactivisten tijdens de verslagperiode in de regel legaal Jemen uit reizen.³⁷⁹

3.2.1.2 Journalisten en persvrijheid

Jemen stond in 2022 op plaats 169 (van de in totaal 180 landen) van de *World Press Freedom Index* van *Reporters Without Borders*.³⁸⁰ Freedom House gaf Jemen op het onderwerp 'vrije en onafhankelijke media' in 2021 een score van 0 op 4.³⁸¹ Het gewapende conflict leidde tot polarisatie in het medialandschap en tot een afkalving van de mogelijkheden voor media om zich onafhankelijk te uiten. Media werden doorgaans gecontroleerd door de machthebbers van de gebieden waar zij gevestigd waren. Journalisten konden te maken krijgen met arrestatie en detentie na het

³⁷⁴ UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina's 82-83, 28 september 2020; Yemeni Media Freedom Observatory, *Annual report on freedom of expression in Yemen: 2020*, januari 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 11-12, 13 september 2021; Amnesty International, *Report 2021/22: The state of the world's human rights*, pagina 408, 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

³⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022.

³⁷⁶ USDoS, *2021 Country report on human rights practices: Yemen*, pagina 25, 12 april 2022; HRW, *Yemen: Events of 2018*, www.hrw.org, geraadpleegd op 12 juni 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

³⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022.

³⁷⁸ UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina's 82-83, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 11-12, 13 september 2021.

³⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

³⁸⁰ Reporters Without Borders, *2022 World Press Freedom Index*, rsf.org/en/index, geraadpleegd op 3 mei 2022.

³⁸¹ Freedom House, *Freedom in the world 2021; Yemen*, freedomhouse.org, geraadpleegd op 22 maart 2022.

rapporteren van hun onwelgevallige feiten of meningen.³⁸² Sinds het begin van het gewapende conflict zijn tientallen Jemenitische journalisten vermoord.³⁸³

Arrestatie, detentie en strafrechtelijke vervolging van journalisten kwamen het meest voor in Houthi-gebied. Verschillende ngo's schreven dat het daar voor journalisten vrijwel onmogelijk was om vrijuit en onafhankelijk over gebeurtenissen te rapporteren, vanwege het geweld van de rebellen. Er zijn tientallen gevallen bekend van ontvoering, verdwijning of arrestatie en strafrechtelijke vervolging van journalisten. Velen van hen zouden in detentie gemarteld zijn.³⁸⁴ In april 2020 werden vier journalisten ter dood veroordeeld door de Speciale Veiligheidsrechtbank in Sana'a wegens 'het verspreiden van valse feiten en geruchten ter ondersteuning van de internationale coalitie onder leiding van Saoedi-Arabië'. Aan het einde van de verslagperiode verbleven deze vier journalisten nog in detentie. Zeven andere werden in november 2020 bij verstek ter dood veroordeeld.³⁸⁵ Ook werden de Houthi-rebellen in verband gebracht met de dodelijke aanslag op het journalistenechtpaar Rasha Abdullah al-Harazi en Mahmoud al-Atmi in Aden in november 2021.³⁸⁶

Ook de internationaal erkende regering van Jemen en de STC arresteerden, detineerden en vervolgden journalisten vanwege hun verslaggeving, zij het in mindere mate dan de Houthi-beweging. De door ngo's beschreven incidenten vonden vooral plaats in de provincies Hadramaut en Taiz.³⁸⁷ Het bekendste incident was de vervolging van Hala Fuad Badhawi. Zij had online artikelen gepubliceerd over de bestuurscultuur en corruptie van de autoriteiten in Hadramaut. Badhawi werd in december 2021 gearresteerd door de militaire inlichtingendienst en in staat van beschuldiging gesteld wegens spionage en het communiceren met buitenlandse diensten. In februari 2020 was zij ook al eens gearresteerd.³⁸⁸ Aan het einde van de verslagperiode was nog geen rechterlijke uitspraak bekend. Andere bekende incidenten waren de moord op journalist Fawaz al-Wafi in Taiz in maart 2022³⁸⁹ en de arrestatie en detentie door de STC van journalist Adel al-Hasani in september 2020. Al-Hasani werd na internationale druk in maart 2021 vrijgelaten.³⁹⁰

³⁸² UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 11-12, 13 september 2021; Reporters Without Borders, *2021 World Press Freedom Index*, rsf.org, geraadpleegd op 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 5 april 2022.

³⁸³ Marsadak - Media Freedom Observatory, *Yemeni media: bleeding lives and facts*, pagina 13, 31 mei 2022; Committee to Protect Journalists, *19 journalists killed in Yemen between 2014 and 2021 / Motive confirmed*, cpj.org/data, geraadpleegd op 2 juni 2022;.

³⁸⁴ Amnesty International, *Released and exiled: torture, unfair trials and forced exile of Yemenis under Huthi rule*, 2021; Yemeni Media Freedom Observatory, *Annual report on freedom of expression in Yemen: 2020*, januari 2021; Studies & Economic Media Center, *Yemeni MFO releases 2020 media freedom violation report*, januari 2021; Vertrouwelijke bron, 5 april 2022.

³⁸⁵ Yemeni Media Freedom Observatory, *Annual report on freedom of expression in Yemen: 2020*, januari 2021; Studies & Economic Media Center, *Yemeni MFO releases 2020 media freedom violation report*, januari 2021; Mwatana, *Yemen: urgent intervention needed to ensure release of four journalists detained and sentenced to death in Sana'a*, 3 mei 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 11-12, 13 september 2021; Amnesty International, *Released and exiled: torture, unfair trials and forced exile of Yemenis under Huthi rule*, 2021.

³⁸⁶ Committee to Protect Journalists, *CPJ condemns killing of Yemeni journalist Rasha Abdullah al-Harazi in car bomb attack*, 10 november 2021; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 5 april 2022.

³⁸⁷ Yemeni Media Freedom Observatory, *Annual report on freedom of expression in Yemen: 2020*, januari 2021; Amnesty International, *Yemen: Government must stop prosecution and harassment of journalists*, 18 augustus 2022; Vertrouwelijke bron, 5 april 2022.

³⁸⁸ Committee to Protect Journalists, *Yemeni journalist Hala Fuad Badhawi detained in Hadramaut*, 5 januari 2022; Article 19, *Yemen: security authorities must immediately release journalist Hala Badawi*, 14 februari 2022; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022.

³⁸⁹ Middle East Eye, *Yemen: latest killing leaves journalists fearing for their lives*, 23 maart 2022; International Press Institute, *Yemen: freelance photojournalist killed*, 25 maart 2022.

³⁹⁰ Committee to Protect Journalists, *Journalist Adel al-Hasani held by Yemen's Southern Transitional Council since September*, 8 februari 2021; HRW, *Yemen: UAE-backed forces torture journalist*, 22 februari 2021; CNN, *Yemeni journalist freed from jail after Biden administration 'urged' UAE to use influence for release*, 14 maart 2021.

3.2.1.3 Demonstraties

De Jemenitische wet garandeert het recht op vreedzaam demonstreren. Zowel de internationaal erkende regering als de Houthi-beweging als de STC schond dit recht tijdens de verslagperiode echter regelmatig. Vreedzame demonstranten konden worden gearresteerd, gedetineerd en onderworpen aan strafvervolging.³⁹¹

Een van de grootste demonstratiegolven vond plaats in september 2021. In het zuiden van Jemen, met name in de provincies Aden, Taiz en Hadramaut, waren grootschalige demonstraties tegen de steeds verder verslechterende economische en leefomstandigheden in die gebieden. Zowel troepen van de internationaal erkende regering als van de STC zetten geweld in tegen de demonstranten. Tenminste drie demonstranten kwamen daarbij om het leven.³⁹²

Volgens een bron vond vervolging van demonstranten plaats voor Speciale Veiligheidsrechtbanken (*Specialized Criminal Courts*), die waren opgericht voor de behandeling van zaken die de nationale veiligheid raakten. De gedaagden werden in die gevallen vervolgd op grond van nationale veiligheidswetten.³⁹³

Volgens verschillende bronnen waren er in gebieden die onder Houthi-controle stonden tijdens de verslagperiode weinig tot geen openbare demonstraties tegen het Houthi-bewind. Het harde optreden van de Houthi-rebellen tegen elke vorm van tegenspraak zou openbare demonstraties afschrikken.³⁹⁴

Zowel de internationaal erkende regering als de Houthi-beweging monitorden de sociale media-activiteiten van burgers, journalisten en mensenrechtenactivisten. Het plaatsen van kritische berichten kon leiden tot arrestatie en strafvervolging.³⁹⁵ De arrestatie en vervolging op grond van nationale veiligheidswetten van Hala Fuad Badhawi was tijdens de verslagperiode het best zichtbare voorbeeld.³⁹⁶ Een andere zichtbare zaak was de arrestatie en detentie van Wadih al-Sharjabi door de Houthi-beweging in mei 2020. Al-Sharjabi had op Facebook opgeroepen om gevangengenomen studenten van de universiteit waar hij werkte, vrij te laten. Het is niet bekend op grond van welke wetsartikelen hij vervolgd werd.³⁹⁷

³⁹¹ Mwatana, *Without accountability: human rights situation in Yemen 2019*, pagina's 85-86, 5 oktober 2020; Mwatana, *Research paper; Right to peaceful assembly in the context of Yemen's armed conflict*, pagina's 7-9, juni 2021; USDoS, *2021 Country report on human rights practices: Yemen*, pagina 30, 12 april 2022; Laws on the right of peaceful assembly worldwide, *Yemen: The right of peaceful assembly is not generally respected in Yemen and protesters may be attacked or even killed*, www.rightofassembly.info, geraadpleegd op 22 april 2022; Freedom House, *Freedom in the world 2021*; *Yemen*, freedomhouse.org, geraadpleegd op 22 april 2022; Freedom House, *Freedom in the world 2022*; *Yemen*, freedomhouse.org, geraadpleegd op 22 april 2022; Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022.

³⁹² Sana'a Center for Strategic Studies, *The Yemen Review: Southerners protest economic collapse as the Houthis advance*, pagina's 24-29, september 2021; Reuters, *Three protesters killed in south Yemen as conflict cripples economy*, 15 september 2021; Euro-Med, *Yemen: government and Transitional Council unite in suppressing protesters*, 19 september 2021; The Arab Gulf States Institute in Washington, *Economic crisis, political divisions spark protests in Yemen's South*, 8 oktober 2021; Amnesty International, *Report 2021/22: The state of the world's human rights*, pagina 408, 2022.

³⁹³ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022.

³⁹⁴ USDoS, *2021 Country report on human rights practices: Yemen*, pagina 30, 12 april 2022; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022.

³⁹⁵ Reporters Without Borders, *2021 World Press Freedom Index*, rsf.org, geraadpleegd op 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 5 april 2022.

³⁹⁶ Committee to Protect Journalists, *Yemeni journalist Hala Fuad Badhawi detained in Hadramaut*, 5 januari 2022; Article 19, *Yemen: security authorities must immediately release journalist Hala Badawi*, 14 februari 2022; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022.

³⁹⁷ Gulf Centre for Human Rights, *Yemen: All parties to the conflict continue repressive policies which curtail civil rights*, 7 december 2020; USDoS, *2020 Country report on human rights practices: Yemen*, pagina 25, 30 maart 2021.

3.2.2 *Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging*

De Jemenitische grondwet schrijft voor dat de islam de staatsreligie is, en de sharia de bron van alle wetgeving. De grondwet garandeert de vrijheid van gedachten en meningsuiting, maar vermeldt de vrijheid van godsdienst of levensovertuiging niet expliciet. De Jemenitische wet verbiedt afvalligheid van de islam, bekering van de islam tot een andere godsdienst en proselitisme (bekeringsijver) van andere godsdiensten onder moslims.³⁹⁸

3.2.2.1 Bekering binnen de islam

Bekering tussen stromingen van de islam kwam tijdens de verslagperiode in Jemen voor. Volgens verschillende bronnen zijn er geen aanwijzingen dat personen die zich bekeerden tot een andere islamitische stroming, hierdoor problemen ondervonden.³⁹⁹

3.2.2.2 Afvalligheid en bekering tot een andere religie

Het Jemenitische Wetboek van Strafrecht maakt geen onderscheid tussen bekering tot een andere godsdienst dan de islam en afvalligheid. Bekering tot een ander geloof wordt onder het wetsartikel over afvalligheid geschaard. Artikel 259 van het Wetboek van Strafrecht omschrijft afvalligheid als 'opzettelijke en aanhoudende uitgesproken woorden of daden die strijdig zijn met de regels en principes van de islam'. Het artikel schrijft voor dat aan afvalligen de doodstraf kan worden opgelegd.⁴⁰⁰

Tijdens de verslagperiode werd in elk geval één persoon strafrechtelijk vervolgd na een bekering van de islam. Het betrof Bashir al-Bakari, die zich bekeerd had tot het christendom. De Houthi-beweging arresteerde hem in 2021, en stelde hem in staat van beschuldiging wegens afvalligheid. Enige tijd later werd al-Bakari vrijgelaten, en verliet hij Jemen.⁴⁰¹

Uit verschillende bronnen komt het beeld naar voren dat personen die zich in Jemen afkeren van de islam, daaraan in algemene zin geen bekendheid geven uit angst voor repercussies van zowel de autoriteiten als medeburgers. Dit geldt voor bekeerlingen, afvalligen en atheïsten.⁴⁰²

3.2.2.3 Niet-praktiserende moslims

Volgens verschillende bronnen zijn er geen aanwijzingen dat moslims die de islam niet praktiseren, hierdoor tijdens de verslagperiode ernstige problemen ondervonden.⁴⁰³

³⁹⁸ USDoS, *2020 Report on international religious freedom: Yemen*, 12 mei 2021; Humanists International, *The freedom of thought report, Yemen (last updated 11 September 2020)*, [fot.humanists.international](https://www.humanists.international), geraadpleegd op 25 april 2022.

³⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

⁴⁰⁰ Republic of Yemen, *Republican decree for Law No 12 for the year 1994 concerning crimes and penalties*, geraadpleegd op www.refworld.org; The Law Library of Congress, *Laws criminalizing apostasy in selected jurisdictions*, pagina 15, mei 2014; USDoS, *2020 Report on international religious freedom: Yemen*, 12 mei 2021; Humanists International, *The freedom of thought report, Yemen (last updated 11 September 2020)*, [fot.humanists.international](https://www.humanists.international), geraadpleegd op 25 april 2022.

⁴⁰¹ INSAF, *A statement on the violations against the Yemeni citizen, Bashir al-Bakari*, 22 augustus 2021; United States Commission on International Religious Freedom, *Country Update: Yemen; Religious freedom conditions in Yemen*, september 2021; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

⁴⁰² Open Doors, *World Watch List; 5: Yemen*, www.opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list/yemen/, geraadpleegd op 25 april 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

⁴⁰³ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

3.2.2.4

Atheïsten

Atheïsten in Jemen gaven tijdens de verslagperiode veelal geen publieke bekendheid aan hun atheïsme, uit angst voor repercussies.⁴⁰⁴ Voorafgaand aan de huidige verslagperiode maakten verschillende media en ngo's melding van gewelddadige aanvallen op atheïsten die zich hierover wel hadden uitgelaten (doorgaans via sociale media). Naar algemeen wordt aangenomen, waren islamistische extremisten verantwoordelijk voor de aanvallen.⁴⁰⁵ Ook tijdens de huidige verslagperiode vonden incidenten plaats. Zo vermoordde een vooralsnog niet geïdentificeerde schutter in de provincie Al Dhale in december 2020 Khalid al-Hameidi, een hoogleraar die bekend stond om zijn seculiere denkbeelden.⁴⁰⁶ Voor zover bekend werd er tijdens de huidige verslagperiode niemand strafrechtelijk vervolgd vanwege atheïsme.

3.3

Toezicht en rechtsbescherming

3.3.1

Aangifte en bescherming

De veiligheidsstructuren in Jemen zijn van oudsher voornamelijk gebaseerd op politieke, regionale en tribale loyaliteit. Sinds de uitbraak van het gewapende conflict is de situatie verder gefragmenteerd. Gewapende confrontaties in het hele land hebben ertoe geleid dat lokale politieafdelingen steeds minder mogelijkheden hebben om de openbare orde te handhaven. In de gebieden waar de gevechten het hevigst waren, verdwenen deze afdelingen soms geheel. Het veiligheidsvacuüm dat ze achterlieten, werd in veel gevallen opgevuld door gewapende groeperingen. Handhaving van de openbare orde en veiligheid op plaatselijk niveau was tijdens de verslagperiode dan ook in handen van vele verschillende overheids- en niet-overheidsactoren. Zij opereerden veelal onafhankelijk van elkaar en op aansturing van plaatselijke machthebbers of buitenlandse machtsblokken. Zo legden de lokale politieafdelingen van Taiz, die waren gelieerd aan de plaatselijk invloedrijke Islah-partij, voornamelijk verantwoording af aan het ministerie van Binnenlandse Zaken. Afdelingen in Aden daarentegen, legden verantwoording af aan de STC-machthebbers op provinciaal niveau – die op aansturing van de VAE handelden. In de landelijke gebieden van Jemen was de handhaving van de openbare orde veelal in handen van de plaatselijke milities, niet van de politie.

Omdat de veiligheidsstructuren in Jemen zo gefragmenteerd waren, kan geen eenduidige werkwijze van de politie worden vastgesteld waar het de mogelijkheden voor het doen van aangifte betreft, de wijze waarop aangifte kon worden gedaan of de behandeling van deze aangiften.⁴⁰⁷ Volgens verschillende bronnen was de Jemenitische politie tijdens de verslagperiode in algemene zin bereid om aangiften op te nemen en te onderzoeken. Een bron verklaarde wel dat het tijdens de

⁴⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 30 maart 2022.

⁴⁰⁵ [Al-bab.com](http://al-bab.com), *Yemeni accused of atheism is murdered*, 26 april 2016; Reuters, *Secular Yemenis live in fear after student is killed in Aden*, 26 juni 2017; Al-Monitor, *In Aden, Yemeni activists still live in fear*, 5 juli 2017; Euro-Med, *Extremists restricting freedom of religion and belief in Yemen*, 20 juli 2017; Humanists International, *The freedom of thought report, Yemen (last updated 11 September 2020)*, fot.humanists.international, geraadpleegd op 25 april 2022.

⁴⁰⁶ AP News, *Officials say gunmen kill secular thinker in southern Yemen*, 5 december 2020; USDoS, *2020 Report on international religious freedom: Yemen*, 12 mei 2021.

⁴⁰⁷ Istituto per gli Studi di Politica Internazionale (ISPI), *Patchwork security: the new face of Yemen's hybridity*, 30 oktober 2018; Yemen Policy Center, *The state of the police in western Yemen*, januari 2020; Carnegie Middle East Center, *Shuyyukh, policemen and supervisors: Yemen's competing security providers*, 27 maart 2020; International Legal Assistance Consortium, *ILAC Report: The impact of the war on Yemen's justice system*, pagina's 12-13, november 2021; Yemen Policy Center, *Policing in a fragmented State: resilience of local State institutions in Taiz*, maart 2022; Yemen Policy Center, *Kaleidoscope: Policing in a fragmented State*, www.yemenpolicy.org, geraadpleegd op 26 april 2022; Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022 en 27 april 2022; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022.

verslagperiode niet gebruikelijk was dat de politie een schriftelijke bevestiging van aangifte aan de aangever verschafte.⁴⁰⁸

In de praktijk was het van verschillende factoren afhankelijk hoe de politie opvolging gaf aan aangiften. Corruptie en nepotisme kwamen al voor het gewapende conflict veelvuldig voor bij de politie, en tijdens het conflict verergerde dit. Een van de oorzaken hiervoor was dat de politie structureel ondergefinancierd was. Daardoor nam de praktijk van het verlenen van diensten tegen betaling toe. Ook waren er aanwijzingen dat personen met nauwe banden met de plaatselijke machthebbers een voorkeursbehandeling van de politie kregen. Daar kwam bij dat de politie doorgaans minder goed bewapend was dan andere gewapende groeperingen. Daardoor was de politie weinig effectief in de bestrijding van misdrijven waarbij die groeperingen betrokken waren.⁴⁰⁹ Daarnaast had de politie in grote delen van het land te kampen met capaciteitsproblemen en een beschadigde infrastructuur door de gevechtshandelingen en bombardementen. Veel politiekantoren waren tijdens de verslagperiode ernstig beschadigd, wat de politie belemmerde om effectief onderzoek te doen en goed te archiveren.⁴¹⁰ De mogelijkheden voor burgers om bescherming te zoeken bij hogere autoriteiten dan de politie waren volgens twee bronnen gering.⁴¹¹

3.3.2 *Wetgeving*

De Jemenitische wetgeving is gebaseerd op een combinatie van de sharia (islamitisch recht), wetslementen gebaseerd op Egyptische en andere Arabische rechtssystemen, internationale rechtsprincipes en traditioneel recht.⁴¹²

3.3.2.1 Familierecht en strafrecht

Op het gebied van het familierecht is de Personal Status Law van 1992, zoals geamendeerd in 1998, van kracht. Deze wet reguleert onder meer de sociale en wettelijke principes rond geboorte, ouderschap, huwelijk, echtscheiding, voogdijschap en erfenissen. De wet werd tijdens de verslagperiode in de praktijk toegepast.⁴¹³

Op het gebied van het strafrecht is het Jemenitische Wetboek van Strafrecht van 1994 van kracht. Deze wet voorziet onder meer in de doodstraf en lijfstraffen.⁴¹⁴ In de praktijk kwam het tijdens de verslagperiode in landelijke gebieden met sterke traditionele structuren voor dat het traditionele recht en andere vormen van

⁴⁰⁸ Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

⁴⁰⁹ Yemen Policy Center, *The state of the police in western Yemen*, januari 2020; Yemen Policy Center, *Policing in a fragmented State: resilience of local State institutions in Taiz*, maart 2022; Vertrouwelijke bron, 16 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 30 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

⁴¹⁰ UNDP, *Annual progress report; Project title: Enhanced security and protection at the local level in Yemen*, pagina 5, 30 juni 2020; Yemen Policy Center, *Policing in a fragmented State: resilience of local State institutions in Taiz*, maart 2022; Yemen Policy Center, *Kaleidoscope: Policing in a fragmented State*, www.yemenpolicy.org, geraadpleegd op 26 april 2022.

⁴¹¹ Vertrouwelijke bron, 30 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

⁴¹² Hiil, *The rule of law in Yemen; Prospects and challenges*, pagina 15, september 2012; Deng, Tingting, *Assesing the impact of Yemen legal system on economic agreements and foreign investments*, in: International Journal of Economics, Commerce and Management, Vol.V, Issue 12, pagina 416, december 2017; International Legal Assistance Consortium, *ILAC Report: The impact of the war on Yemen's justice system*, pagina's 4-5, november 2021.

⁴¹³ Hiil, *The rule of law in Yemen; Prospects and challenges*, pagina's 42-43, september 2012; OECD Development Centre, *Social Institutions & Gender Index (SIGI): Yemen*, 2019; Musawah, *Thematic report on muslim family law and muslim women's rights in Yemen*, 18 oktober 2021; Musawah, *Yemen: Overview of muslim family laws & practices (updated as at 31 May 2017)*, www.musawah.org, geraadpleegd op 28 april 2022; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 24 maart 2022.

⁴¹⁴ Hiil, *The rule of law in Yemen; Prospects and challenges*, pagina 40, september 2012; End corporal punishment, *Corporal punishment of children in Yemen (last updated: December 2019)*, www.endcorporalpunishment.org, geraadpleegd op 29 april 2022.

gewoonterecht werden toegepast. Hoewel dit met name in civiele procedures gebeurde, kwam het ook voor in zaken waarop het strafrecht van toepassing was.⁴¹⁵

3.3.2.2 Registratie huwelijken en geboortes

De registratie van geboortes en huwelijken is in Jemen wettelijk verplicht. Deze registratieplicht werd tijdens de verslagperiode echter niet of nauwelijks gehandhaafd. In de praktijk werden veel geboortes en huwelijken dan ook niet geregistreerd. Volgens een onderzoek van het CRC4D werd in 2012 slechts 33 procent van de geboortes officieel geregistreerd.⁴¹⁶ Tijdens het gewapend conflict liep dit percentage verder terug.⁴¹⁷ Zo was volgens cijfers uit het jaar 2022 van Unicef 27 procent van de kinderen jonger dan vijf jaar officieel geregistreerd.⁴¹⁸ In stedelijke gebieden was registratie gangbaarder dan in landelijke gebieden.⁴¹⁹

Van de in 2012 naar schatting driehonderdduizend gesloten huwelijken, waren er volgens CRC4D vijfduizend officieel geregistreerd.⁴²⁰ Het is niet bekend of tijdens de verslagperiode het aandeel van geregistreerde huwelijken significant gewijzigd is. Volgens twee bronnen werden de meeste traditionele huwelijken gesloten door een islamitische rechter (*qadi*) die hier de bevoegdheid toe had. De Jemenitische autoriteiten beschouwden zulke huwelijken als rechtsgeldig. De bruidegom hoefde bij de huwelijksluiting niet aanwezig te zijn.⁴²¹ Volgens dezelfde twee bronnen was het tijdens de verslagperiode mogelijk om huwelijken die waren gesloten in Houthi-gebied, te laten registreren in regeringsgebied.⁴²²

3.3.3 *Rechtsgang*

Het gewapende conflict in Jemen resulteerde in een fragmentatie van het rechtssysteem. De autoriteiten in het gebied dat onder controle van de internationaal erkende regering stond en die in het gebied dat onder Houthi-controle stond, hanteerden tijdens de verslagperiode afzonderlijk van elkaar dezelfde wetten en rechtssystemen. De twee controlegebieden kenden ieder een eigen ministerie van Justitie, procureur-generaal, hoge juridische raad en hooggerechtshof. In het gebied dat onder de facto controle van de STC stond, gold de structuur die werd gehanteerd door de internationaal erkende regering. De STC zette daar geen eigen structuur op.⁴²³

3.3.3.1 Gebied onder controle van de internationaal erkende regering

De Jemenitische grondwet garandeert de onafhankelijkheid van de rechtspraak. In de praktijk functioneerde de rechtspraak in het gebied dat onder controle van de internationaal erkende regering stond, tijdens de verslagperiode dikwijls niet

⁴¹⁵ Hiil, *The rule of law in Yemen; Prospects and challenges*, pagina's 50-53, september 2012; ACAPS, *Tribes in Yemen: an introduction to the tribal system*, pagina 14, augustus 2020; International Legal Assistance Consortium, *ILAC Report: The impact of the war on Yemen's justice system*, pagina's 16-17, november 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *Tribes and the State in Yemen*, pagina's 33-34, 68, 21 januari 2022; USDoS, *2021 Country report on human rights practices: Yemen*, pagina 12, 12 april 2022.

⁴¹⁶ Civil Registration Centre for Development (CRC4D), *Towards universal birth registration in Yemen*, pagina's 15 en 29, mei 2013.

⁴¹⁷ Vertrouwelijke bron, 23 mei 2022.

⁴¹⁸ UNICEF, *Country profiles: Yemen*, data.unicef.org/country/yem, geraadpleegd op 28 april 2022.

⁴¹⁹ Civil Registration Centre for Development (CRC4D), *Towards universal birth registration in Yemen*, pagina 15, mei 2013; OECD Development Centre, *Social Institutions & Gender Index (SIGI): Yemen*, 2019; Vertrouwelijke bron, 5 mei 2021.

⁴²⁰ Civil Registration Centre for Development (CRC4D), *Towards universal birth registration in Yemen*, pagina's 15 en 29, mei 2013.

⁴²¹ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

⁴²² Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

⁴²³ DeepRoot Consulting, *The judiciary in Yemen: the status quo, current challenges and post-conflict considerations*, pagina's 13-15, november 2019; International Legal Assistance Consortium, *ILAC Report: The impact of the war on Yemen's justice system*, pagina's 7-8, november 2021.

onafhankelijk. Politieke invloed op de rechtspraak werd deels veroorzaakt door staatsstructuren die al voor de uitbraak van het conflict bestonden. Zo was er van oudsher sprake van een aanzienlijke verwevenheid tussen de uitvoerende macht en de rechterlijke macht, en politieke invloed op de aanstelling van rechters.⁴²⁴ Tijdens het conflict is de rechterlijke macht nog verder onder invloed van de verschillende plaatselijke en regionale machthebbers en gewapende groeperingen gekomen. Er was sprake van politieke aanstellingen van rechters en ander rechtbankpersoneel, politisering van rechterlijke uitspraken en corruptie – mede verergerd door een nijpend budgettekort. Rechters en advocaten werden geregeld doelwit van gewelddadige aanvallen van gewapende groeperingen.⁴²⁵ Daarnaast hadden rechtbanken te kampen met een grote achterstand in de behandeling van zaken.⁴²⁶ Ook werd gebruik gemaakt van Speciale Veiligheidsrechtbanken, die belast waren met de staatsveiligheid, om burgers te berechten. Zo werd Hala Fuad Badhawi vervolgd voor de Speciale Veiligheidsrechtbank van Hadramaut. Aan het einde van de verslagperiode was in haar strafzaak nog geen rechterlijke uitspraak bekend (zie ook paragraaf 3.2.1.2).⁴²⁷

3.3.3.2 Gebied onder controle van de Houthi-beweging

Toen de Houthi's de controle in grote delen van Jemen overnamen, benoemden zij loyale functionarissen op belangrijke plaatsen in het rechtssysteem. Het rechtssysteem zelf was op dezelfde wijze gestructureerd als in overheidsgebied. In gebied dat onder Houthi-controle stond, was volgens alle geraadpleegde bronnen tijdens de verslagperiode in aanzienlijk hogere mate dan in overheidsgebied sprake van politieke inmenging in het justitiële proces. De rechtspraak opereerde niet onafhankelijk. De Houthi-beweging zette op grote schaal de Speciale Veiligheidsrechtbank in als instrument om (vermeende) oppositie te bestrijden. De Speciale Veiligheidsrechtbank in Sana'a berechtte meerdere parlementsleden (veelal bij verstek), journalisten, academici en andere andersgezinden.⁴²⁸

3.3.3.3 Toegang tot een advocaat

Volgens het Jemenitische Wetboek van Strafvordering heeft een verdachte van een misdrijf vanaf het moment van arrestatie recht op juridische bijstand. Mocht de verdachte geen advocaat kunnen bekostigen, dan dient de staat een advocaat toe te wijzen.⁴²⁹ Volgens verschillende bronnen gebeurde dit in de praktijk tijdens de verslagperiode echter niet of nauwelijks. Met name tijdens voorarrest en verhoren hadden verdachten volgens deze bronnen vrijwel consequent geen toegang tot

⁴²⁴ DeepRoot Consulting, *The judiciary in Yemen: the status quo, current challenges and post-conflict considerations*, pagina's 4-5, november 2019; International Legal Assistance Consortium, *ILAC Report: The impact of the war on Yemen's justice system*, pagina 5, november 2021.

⁴²⁵ DeepRoot Consulting, *The judiciary in Yemen: the status quo, current challenges and post-conflict considerations*, pagina's 13-15, november 2019; International Legal Assistance Consortium, *ILAC Report: The impact of the war on Yemen's justice system*, pagina's 9-11, november 2021; Bertelsmann Stiftung, *Bertelsmann Stiftung's Transformation Index (BTI) 2022 Country report: Yemen*, pagina's 11-12, 23 februari 2022; Freedom House, *Freedom in the world 2022*; Yemen, freedomhouse.org, geraadpleegd op 3 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 30 mei 2022.

⁴²⁶ International Legal Assistance Consortium, *ILAC Report: The impact of the war on Yemen's justice system*, pagina's 8-9, november 2021; Vertrouwelijke bron, 22 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 25 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 30 mei 2022.

⁴²⁷ UN Human Rights Council, *A/HRC/45/CRP.7*, pagina 87, 28 september 2020; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2022.

⁴²⁸ Al-Monitor, *Yemen conflict leaves impact on judiciary*, 18 maart 2020; UN Human Rights Council, *A/HRC/45/CRP.7*, pagina's 85-86, 28 september 2020; UN Human Rights Council, *A/HRC/45/6*, pagina's 14-15, 28 september 2020; Bertelsmann Stiftung, *Bertelsmann Stiftung's Transformation Index (BTI) 2022 Country report: Yemen*, pagina's 11-12, 23 februari 2022; Freedom House, *Freedom in the world 2022*; Yemen, freedomhouse.org, geraadpleegd op 3 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 25 mei 2022.

⁴²⁹ Republic of Yemen, *Republican decree - By Law No. [13] for 1994 concerning the criminal procedures*, geraadpleegd op www.refworld.org; Hiil, *The rule of law in Yemen; Prospects and challenges*, pagina 81, september 2012.

juridische bijstand.⁴³⁰ Of verdachten op enig moment in de procedure wel juridische bijstand kregen, hing voornamelijk af van hun financiële middelen en hun banden met invloedrijke personen of groeperingen.⁴³¹

3.3.4 Arrestaties, bewaring en detentie

Deze paragraaf gaat in op de situatie rond arrestaties, bewaring en detenties.

3.3.4.1 Arrestanten

Al voor de uitbraak van het gewapende conflict liepen arrestanten tijdens verhoren het risico dat de Jemenitische autoriteiten hen mishandelden of martelden om een bekentenis af te dwingen. Dit gold zowel voor verdachten van politieke misdrijven als voor verdachten van commune delicten.⁴³² Blijkens de geraadpleegde bronnen is deze situatie tijdens het conflict niet veranderd. Zo documenteerden de GEE en de ngo's *Mwatana for Human Rights* (hierna: Mwatana) en *Gulf Centre for Human Rights* (hierna: GCHR) tijdens de verslagperiode meerdere gevallen van mishandeling van, marteling van en seksueel geweld tegen arrestanten, en lange periodes van geïsoleerde opsluiting.⁴³³ Met name in de eerste fase na een arrestatie en tijdens verhoren was het risico om te worden gemarteld of mishandeld groot.⁴³⁴ Volgens een bron vonden de misstanden vooral in militaire detentiefaciliteiten plaats.⁴³⁵ De bronnen meldden dat mishandeling en marteling vaker voorkwamen in detentiefaciliteiten die onder controle stonden van troepen gelieerd aan de VAE en faciliteiten die onder controle van de Houthis-rebellen stonden.⁴³⁶

Omdat de rechtbanken met grote achterstanden kampten, bevonden veel arrestanten zich tijdens de verslagperiode lang in voorarrest.⁴³⁷ De omstandigheden in voorlopige hechtenis waren volgens een bron uiterst zorgwekkend. Gevangenen verbleven vierentwintig uur per dag in dezelfde overbevolkte ruimte, er was beperkte ventilatie, weinig tot geen schoon water, weinig en onvoedzaam eten, extreme hitte en vochtigheid, en slechte hygiëne.⁴³⁸

3.3.4.2 Willekeurige aanhoudingen en buitengerechterlijke detentie

De GEE en mensenrechtenorganisaties rapporteerden tijdens de verslagperiode over frequente willekeurige aanhoudingen en detenties door de Jemenitische autoriteiten en daaraan gelieerde gewapende groeperingen. Onder anderen journalisten,

⁴³⁰ UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina 88, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina 15, 28 september 2020; The Advocates for Human Rights, *Yemen's compliance with the convention on the elimination of all forms of discrimination against women: the death penalty*, pagina 6, 20 september 2021; Vertrouwelijke bron, 25 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 30 mei 2022.

⁴³¹ Vertrouwelijke bron, 22 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 30 mei 2022.

⁴³² Amnesty International, *Public statement: Yemen: Government should announce commitment to tackle 'widespread' torture*, 27 november 2009; International Federation for Human Rights (FIDH), *Yemen: In the name of national security... human rights violations in Yemen*, januari 2010; HRW, *Report on human rights in Yemen; submitted by Human Rights Watch to the UN Human Rights Committee on the occasion of its review of Yemen in March 2012*, pagina's 9-10, 1 februari 2012.

⁴³³ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina 12, 9 augustus 2019; Mwatana, *In the darkness: Abusive detention, disappearance and torture in Yemen's unofficial prisons, May 2016 – April 2020*, juni 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina 11, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina's 47, 61 en 87, 28 september 2020; GCHR, *Torture in Yemen: oppression and impunity continue*, februari 2021; Mwatana, *A tragedy without justice; human rights in Yemen in 2020*, pagina's 77-81, 29 september 2021.

⁴³⁴ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 25 mei 2022.

⁴³⁵ Mwatana, *In the darkness: Abusive detention, disappearance and torture in Yemen's unofficial prisons, May 2016 – April 2020*, pagina 20, juni 2020; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022.

⁴³⁶ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina's 11-12, 9 augustus 2019; Mwatana, *In the darkness: Abusive detention, disappearance and torture in Yemen's unofficial prisons, May 2016 – April 2020*, juni 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina's 42-50, 28 september 2020; GCHR, *Torture in Yemen: oppression and impunity continue*, februari 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 8-9, 13 september 2021; Mwatana, *A tragedy without justice; human rights in Yemen in 2020*, pagina's 77-81, 29 september 2021.

⁴³⁷ Vertrouwelijke bron, 22 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 30 mei 2022.

⁴³⁸ Vertrouwelijke bron, 30 mei 2022.

mensenrechtenactivisten en etnische of religieuze minderheden konden hiermee te maken krijgen. Ook personen uit Houthi-gebied liepen dit risico in regeringsgebied, met name bij controleposten in de provincie Marib. Daarnaast zijn gevallen bekend van personen die enkel in detentie werden gehouden met als doel hen later te kunnen uitwisselen met door de Houthi's gevangengenomen personen. De bronnen laten zien dat willekeurige aanhouding en detentie met name onder aan de VAE gelieerde troepen en onder de Houthi-rebellen veelvuldig voorkwamen.⁴³⁹ Zo documenteerde de ngo Mwatana 1605 gevallen van buitengerechtelijke detentie tussen mei 2016 en april 2020, waarvan het 282 toeschreef aan de internationaal erkende autoriteiten, 904 aan de Houthi-rebellen en 419 aan troepen gelieerd aan de VAE.⁴⁴⁰

3.3.4.3 Situatie in gevangenissen

De geraadpleegde bronnen beschrijven de levensomstandigheden in gevangenissen in Jemen tijdens de verslagperiode als zorgwekkend.⁴⁴¹ Gevangenissen hadden te maken met overbevolking, beperkte ventilatie, extreme hitte en vochtigheid, slechte hygiënische omstandigheden en een gebrek aan schoon water en voedsel voor de gevangenen. Bovendien werden er onvoldoende maatregelen getroffen om de verspreiding van het coronavirus in gevangenissen tegen te gaan.⁴⁴²

3.3.5 Doodstraf

Volgens het Jemenitische Wetboek van Strafrecht kan de doodstraf worden opgelegd aan veroordeelden wegens verschillende delicten, waaronder moord, banditisme, drugshandel, verkrachting en ontvoering. Ook bij veroordeling wegens verschillende militaire delicten en wegens hoogverraad, terrorisme en spionage kan de doodstraf worden opgelegd. Daarnaast kan de doodstraf worden toegepast in het geval van een veroordeling wegens het verrichten van seksuele handelingen met een persoon van hetzelfde geslacht en in het geval van afvalligheid van de islam.⁴⁴³

Tijdens de verslagperiode rapporteerde Amnesty International (hierna: Amnesty) in 2019 over 55 opgelegde doodstraffen, die op één uitzondering allemaal waren opgelegd door rechtbanken in door de Houthi's gecontroleerd gebied. Achtendertig van de 55 doodstraffen werden opgelegd wegens spionage. Zeven doodstraffen werden ten uitvoer gebracht, alle in Houthi-gebied.⁴⁴⁴ In 2020 werden 269 doodstraffen opgelegd en ten minste 5 werden er ten uitvoer gebracht.⁴⁴⁵ In 2021 werden ten minste 298 doodstraffen opgelegd. Ten minste 14 doodstraffen werden ten uitvoer gebracht, alle in Houthi-gecontroleerd gebied. Amnesty schreef 113 van de opgelegde doodstraffen toe aan rechtbanken in Houthi-gebied en 185 aan

⁴³⁹ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina's 11-12, 9 augustus 2019; Mwatana, *In the darkness: Abusive detention, disappearance and torture in Yemen's unofficial prisons, May 2016 – April 2020*, juni 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina's 42-50, 28 september 2020; GCHR, *Torture in Yemen: oppression and impunity continue*, februari 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 8-9, 13 september 2021; Mwatana, *A tragedy without justice; human rights in Yemen in 2020*, pagina's 66-69, 29 september 2021.

⁴⁴⁰ Mwatana, *In the darkness: Abusive detention, disappearance and torture in Yemen's unofficial prisons, May 2016 – April 2020*, pagina 16, juni 2020.

⁴⁴¹ Vertrouwelijke bron, 22 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 30 mei 2022.

⁴⁴² United States Institute for Peace, *Prisons in Yemen*, maart 2015; Mwatana, *A tragedy without justice; human rights in Yemen in 2020*, 29 september 2021; USDoS, *2021 Country report on human rights practices: Yemen*, pagina's 6-7, 12 april 2022; Vertrouwelijke bron, 30 mei 2022.

⁴⁴³ Republic of Yemen, *Republican decree for Law No 12 for the year 1994 concerning crimes and penalties*, geraadpleegd op www.refworld.org; Cornell Law School Center on the Death penalty worldwide, *Republic of Yemen, last updated on April 4, 2011 (Last update on December 1, 2021)*, deathpenaltyworldwide.org, geraadpleegd op 6 mei 2022.

⁴⁴⁴ Amnesty International, *Death sentences and executions 2019*, pagina 43, 21 april 2020.

⁴⁴⁵ Amnesty International, *Death sentences and executions 2020*, pagina 36, 21 april 2021 (Amnesty specificieerde in het rapport over 2020 niet of de uitgesproken en uitgevoerde doodstraffen in regeringsgebied of Houthi-gecontroleerd gebied plaatsvonden).

rechtbanken in regeringsgebied. De meeste doodstraffen werden volgens Amnesty opgelegd wegens hoogverraad, en bij verstek uitgesproken.⁴⁴⁶ Voor zover bekend werden in het gebied dat onder controle stond van de internationaal erkende regering tijdens de verslagperiode geen doodstraffen uitgevoerd. Alle bekende gevallen betroffen executies in Houthi-gecontroleerd gebied. De meest zichtbare zaken tijdens de verslagperiode waren de doodstraffen die waren opgelegd aan dertig academici en vermeende dissidenten in juli 2019, vijfendertig parlementsleden in maart 2020 (zie paragraaf 3.1.4.1) en vier journalisten in april 2020 (zie paragraaf 3.2.1.2) door de Speciale Veiligheidsrechtbank in Sana'a, en daarnaast de publieke terechtstelling van negen mannen in Sana'a in september 2021. De negen waren veroordeeld wegens spionage en het delen van informatie met de internationale coalitie.⁴⁴⁷

De Jemenitische wet voorziet in de mogelijkheid van gratie. Gratie kan worden verleend door de president van de republiek. Tijdens de verslagperiode verleende de president van de Politieke Hoge Raad (*Supreme Political Council*) van de Houthi-beweging bijvoorbeeld gratie aan de terdoodveroordeelde baha'i leider Hamed bin Haydara. Een uitzondering zijn doodvonnissen op basis van vergelding (*qisas*), zoals moord. In die gevallen kunnen het slachtoffer of diens nabestaanden gratie verlenen.⁴⁴⁸

3.3.6

Mishandeling en foltering

Alle partijen in het gewapende conflict in Jemen maakten zich tijdens de verslagperiode schuldig aan mishandeling en marteling van gevangenen. De meeste incidenten waarover gerapporteerd werd, werden toegeschreven aan de Houthi-rebellen en troepen die gelieerd waren aan de STC.⁴⁴⁹ De detentiecentra waar de meeste incidenten plaatsvonden, waren de detentiecentra van de veiligheids- en inlichtingendienst van de Houthi-beweging in Sana'a, Hajja, Hudayda en Ibb, de gevangenen onder Houthi-controle in Dhamar en Taiz, het door de internationale coalitie gecontroleerde detentiecentrum Bir Ahmed, het door de SBF gecontroleerde detentiecentrum in Aden, de door de VAE gecontroleerde militaire basis Al Bureiqah in Aden en de door de internationaal erkende overheid gecontroleerde politieke veiligheidsgevangenis in Marib.⁴⁵⁰ De gerapporteerde martelmethodes betroffen onder meer het slaan met de hand of met een stok of kabel, het ophangen aan ledematen, het toebrengen van elektrische schokken, het toebrengen van brandplekken met sigaretten, schoppen, slaapdeprivatie, en het dreigen met en

⁴⁴⁶ Amnesty International, *Death sentences and executions 2021*, pagina 50, 24 mei 2022.

⁴⁴⁷ Amnesty International, Urgent Action: *30 opposition figures sentenced to death*, 16 juli 2019; Amnesty International, *Death sentences and executions 2019*, pagina 43, 21 april 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina's 85-87, 28 september 2020; Amnesty International, *Death sentences and executions 2020*, pagina 46, 21 april 2021; Mwatana, *Yemen: urgent intervention needed to ensure release of four journalists detained and sentenced to death in Sana'a*, 3 mei 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 11-12, 13 september 2021; UN Press release, *Secretary-General strongly condemns executions in Yemen, questioning Houthi movement's adherence to due process standards under international law*, 19 september 2021; BBC News, *Yemen war: outcry over executions of nine men by Houthi rebels*, 20 september 2021; Amnesty International, *Released and exiled: torture, unfair trials and forced exile of Yemenis under Houthi rule*, 2021; Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

⁴⁴⁸ Republic of Yemen, *Republican decree for Law No 12 for the year 1994 concerning crimes and penalties*, artikelen 48, 50 en 51, geraadpleegd op www.refworld.org; Penal Reform International, *Toward the abolition of the death penalty and its alternative sanctions in the Middle East and North Africa: (...) and Yemen*, pagina 49, maart 2012.

⁴⁴⁹ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina's 11-12, 9 augustus 2019; Mwatana, *In the darkness: Abusive detention, disappearance and torture in Yemen's unofficial prisons, May 2016 – April 2020*, pagina 81, juni 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina's 47-49, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina's 10-11, 28 september 2020; GCHR, *Torture in Yemen: oppression and impunity continue*, pagina 3, februari 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 8-10, 13 september 2021; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022.

⁴⁵⁰ UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina's 47-49, 28 september 2020; GCHR, *Torture in Yemen: oppression and impunity continue*, pagina 7, februari 2021.

toepassen van seksueel geweld. De meeste incidenten vonden plaats tijdens ondervragingen, maar gevangenen konden ook na afloop van de ondervragingen gemarteld worden. Bij de meeste gerapporteerde incidenten van marteling ging het om gevangenen die waren gearresteerd op basis van (vermeende) politieke oppositie of op basis van hun werk als journalist of activist. Er zijn ook incidenten gerapporteerd waarbij verdachten van commune delicten werden gemarteld.⁴⁵¹

3.3.7 *Verdwijningen en ontvoeringen*

Verdwijningen kwamen tijdens de verslagperiode in Jemen op grote schaal voor.⁴⁵² Alle partijen in het gewapende conflict waren verantwoordelijk voor verdwijningen van onder meer (vermeende) politieke tegenstanders, journalisten en activisten. Zij werden vaak langere tijd vastgehouden in onofficiële detentiecentra.⁴⁵³ De ngo Mwatana documenteerde 770 verdwijningen tussen mei 2016 en april 2020. Daarvan waren er het 353 toe te schrijven aan de Houthi-rebellen, 327 aan troepen van de VAE of gelieerd aan de VAE, en 90 aan troepen die gelieerd waren aan de internationaal erkende regering.⁴⁵⁴ Sana'a Center rapporteerde dat aan de STC gelieerde troepen in Aden verantwoordelijk waren voor de verdwijning van personen die oorspronkelijk afkomstig waren uit het noorden van Jemen.⁴⁵⁵ AQAS was naar verluidt in 2021 en 2022 verantwoordelijk voor meerdere ontvoeringen van onder meer overheidsfunctionarissen en VN-medewerkers.⁴⁵⁶

3.3.8 *Buitengerechtelijke executies en moorden*

Ook buitengerechtelijke executies en moorden kwamen tijdens de verslagperiode in Jemen voor. Alle partijen in het gewapende conflict waren voor incidenten verantwoordelijk.⁴⁵⁷ Journalisten en (vermeende) politieke opposanten of dissidenten konden slachtoffer worden van gerichte aanslagen door plaatselijke machthebbende partijen. Zo vonden in Aden verschillende moordaanslagen plaats op leden van de STC en leden van de Islah-partij, en zijn sinds het begin van het

⁴⁵¹ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina's 11-12, 9 augustus 2019; Mwatana, *In the darkness: Abusive detention, disappearance and torture in Yemen's unofficial prisons, May 2016 – April 2020*, pagina 79, juni 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina's 47-49, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina's 10-11, 28 september 2020; GCHR, *Torture in Yemen: oppression and impunity continue*, pagina 3, februari 2021; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 8-10, 13 september 2021.

⁴⁵² UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina's 11-12, 9 augustus 2019; HRW, *Yemen: free 'disappeared' civilians; Warring parties ignore thousands of families seeking truth, justice*, 2 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina 107, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina 11, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina 10, 13 september 2021; USDoS, *2021 Country report on human rights practices: Yemen*, pagina 18, 12 april 2022; ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, acleddata.com. Geselecteerde criteria: From: 01/07/2019; To: 13/05/2022; Event type: Violence against civilians; Sub event type: Abduction/forced disappearance; Country: Yemen. Geraadpleegd op 14 juni 2022.

⁴⁵³ Mwatana, *In the darkness: Abusive detention, disappearance and torture in Yemen's unofficial prisons, May 2016 – April 2020*, pagina's 94-102, juni 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina 10, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina's 45-47, 28 september 2020; SAM Rights & Liberties, *The long absence: A human rights report documenting cases of enforced disappearance in Yemen during the period from 2015 to 2021*, augustus 2021.

⁴⁵⁴ Mwatana, *In the darkness: Abusive detention, disappearance and torture in Yemen's unofficial prisons, May 2016 – April 2020*, pagina 15, juni 2020.

⁴⁵⁵ Sana'a Center for Strategic Studies, *The other side of Aden*, pagina 12, 12 december 2021.

⁴⁵⁶ Reuters, *Al-Qaeda in Yemen kidnaps six government security officers: official*, 17 juni 2021; Al Jazeera, *Armed men kidnap five UN staff in southern Yemen*, 13 februari 2022; BBC Monitoring, *Online jihadists say al-Qaeda behind UN abductions in Yemen*, 14 februari 2022; Reuters, *Doctors without borders workers kidnapped in Yemen – sources*, 6 maart 2022.

⁴⁵⁷ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina's 11-12, 9 augustus 2019; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina 8, 28 september 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/45/CRP.7, pagina's 31-34, 28 september 2020; USDoS, *2020 Country reports on human rights practices: Yemen*, pagina's 3-4, 30 maart 2021; USDoS, *2021 Country report on human rights practices: Yemen*, pagina's 2, 3, 16, 12 april 2022.

conflict volgens het *Committee to Protect Journalists* (CPJ) in het gehele land tientallen journalisten vermoord.⁴⁵⁸

3.3.9

Bestrafing van daders

Er zijn uit de verslagperiode geen geverifieerde gevallen bekend van de vervolging of bestraffing van overheidsfunctionarissen of vertegenwoordigers van de-factomachthebbers wegens de mensenrechtenschendingen die in de drie paragrafen hierboven worden beschreven.⁴⁵⁹ Het GCHR gaf aan dat het indienen van een klacht door een slachtoffer van een mensenrechtenschending tegen overheidsinstanties erg complex was, en kon leiden tot repercussies van de zijde van de autoriteiten. De onderzoekende instanties kozen voorts doorgaans de kant van de autoriteiten, waarvan zijzelf deel uitmaakten.⁴⁶⁰

⁴⁵⁸ Committee to Protect Journalists, *19 journalists killed in Yemen between 2014 and 2021 / Motive confirmed*, cpj.org/data, geraadpleegd op 1 april 2022; Marsadak - Media Freedom Observatory, *Yemeni media: bleeding lives and facts*, pagina 13, 31 mei 2022.

⁴⁵⁹ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina's 12-13, 9 augustus 2019; Middle East Eye, *Assassinations rock Aden following Yemeni government's return*, 12 december 2019; UN Human Rights Council, A/HRC/45/6, pagina 10, 28 september 2020; GCHR, *Torture in Yemen: oppression and impunity continue*, pagina 9, februari 2021; Euro-Med, *Yemen: assassination of key political activists reflects ramifications of lack of accountability*, 4 juli 2021; GCHR, *Yemen: civil society activists and journalists face human rights violations including killing*, 24 augustus 2021; USDoS, *2021 Country report on human rights practices: Yemen*, pagina 6, 12 april 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 24 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 30 mei 2022.

⁴⁶⁰ GCHR, *Torture in Yemen: oppression and impunity continue*, pagina 9, februari 2021.

4 Vluchtelingen en ontheemden

4.1 Ontheemden

De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) rapporteerde tijdens de verslagperiode meer dan 400.000 nieuwe binnenlandse ontheemden in 2019,⁴⁶¹ meer dan 170.000 in 2020⁴⁶² bijna 160.000 in 2021,⁴⁶³ en bijna 40.000 in de eerste helft van 2022.⁴⁶⁴ Tijdens de verslagperiode leidde het Houthis-offensief in Marib met name in die provincie tot een explosieve stijging van het aantal ontheemden.⁴⁶⁵ Het totale aantal binnenlandse ontheemden groeide tijdens de huidige verslagperiode volgens cijfers van UNHCR tot meer dan 4 miljoen personen. Bijna 1,3 miljoen ontheemden waren tegen het einde van de verslagperiode teruggekeerd naar hun oorspronkelijke woonplaatsen.⁴⁶⁶

Een groot deel van de binnenlandse ontheemden werd opgevangen door familieleden of bekenden. Anderen leefden in huuraccommodaties in de steden.⁴⁶⁷ Zij werden vaak bijgestaan door de UNHCR via een *cash-for-rent*-programma, waardoor ze een (particulier) onderkomen konden huren.⁴⁶⁸ Circa 1,6 miljoen ontheemden leefden in ontheemdenlocaties. Meer dan zeventig procent van hen leefde in locaties in de provincies Al Hudayda, Hajja en Marib, waar tijdens een groot deel van de verslagperiode het gewapend conflict hevig woedde.⁴⁶⁹ Tegen het einde van de verslagperiode waren er ongeveer 2300 actieve ontheemdenlocaties in Jemen, verspreid over het land.⁴⁷⁰ Volgens een bron waren deze locaties vaak spontaan door ontheemden opgezette, informele nederzettingen, veelal op braakliggende terreinen. Er waren volgens de bron geen ontheemdenlocaties die onder beheer stonden van de Jemenitische overheid.⁴⁷¹

De situatie in de ontheemdenlocaties werd tijdens de verslagperiode door veel bronnen als zorgelijk omschreven. De ontheemden leefden vaak in gebieden waar zware gevechten plaatsvonden, hetgeen extra risico opleverde om slachtoffer te worden van geweld. Ook kampten de ontheemden met onder meer een gebrekkige hygiëne, met een groot tekort aan gezondheidszorg, voedsel en schoon water, en met uitbraken van besmettelijke ziekten zoals de mazelen en COVID-19.⁴⁷²

⁴⁶¹ The International Organization for Migration (IOM) in Yemen, *Annual report 2019*, pagina 7, 17 augustus 2020.

⁴⁶² IOM-Yemen, *Rapid Displacement Tracking 2020*, 10 mei 2021.

⁴⁶³ IOM-Yemen, *Rapid Displacement Tracking (RDT): 2021 annual report*, 12 april 2022.

⁴⁶⁴ IOM-Yemen, *Rapid Displacement Tracking, Reporting period: 22 to 28 May 2022*, 30 mei 2022.

⁴⁶⁵ UNHCR, *Displaced Yemenis struggle to access aid as fighting intensifies in Marib*, 23 november 2021; Medecins Sans Frontières (MSF), *Thousands desperate for food, water and shelter in conflict-hit Marib*, 27 januari 2022; Al-Monitor, *Displaced Yemenis grow desperate in camps*, 31 mei 2022.

⁴⁶⁶ UNHCR, *Fact sheet Yemen; January 2022*, 24 februari 2022; UNHCR, *Operational Data Portal, Yemen*, data.unhcr.org/en/country/yem, geraadpleegd op 22 augustus 2022; Voor cijfers tijdens de vorige verslagperiode, zie: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, pagina's 48-50, 11 juli 2019.

⁴⁶⁷ IOM-Yemen, *Rapid Displacement Tracking 2020*, 10 mei 2021; IOM-Yemen, *Rapid Displacement Tracking (RDT): 2021 annual report*, 12 april 2022; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022.

⁴⁶⁸ UNHCR, *Operational Update – Yemen; Covering the period 19-26 August 2021*, 26 augustus 2021.

⁴⁶⁹ UNHCR, *Operational Data Portal – Yemen CCCM Overview*, data.unhcr.org, geraadpleegd op 3 juni 2022.

⁴⁷⁰ UNHCR, *Operational Data Portal – CCCM Yemen IDP hosting sites, April 2022*, data.unhcr.org, geraadpleegd op 3 juni 2022.

⁴⁷¹ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022.

⁴⁷² HRW, *Yemen: displaced at heightened Covid-19 risk*, 22 mei 2020; UNHCR, *Displaced Yemenis struggle to access aid as fighting intensifies in Marib*, 23 november 2021; Medecins Sans Frontières (MSF), *Thousands desperate for food, water and shelter in conflict-hit Marib*, 27 januari 2022; UNOCHA Yemen, *Humanitarian Update, Issue 4*, april 2022; Al-Monitor, *Displaced Yemenis grow desperate in camps*, 31 mei 2022.

4.2 Vluchtelingen uit Jemen

Sinds de uitbraak van het gewapende conflict zochten honderdduizenden Jemenieten hun toevlucht in het buitenland, de meesten van hen in landen in de regio. Volgens cijfers van de UNHCR stonden in 2021 in Somalië en Djibouti respectievelijk circa zeventienduizend en circa zesduizend Jemenieten geregistreerd als vluchteling. In Egypte registreerde de UNHCR honderdvijftig Jemenieten als vluchteling en bijna tienduizend als asielzoeker. In Jordanië leefden circa duizend geregistreerde vluchtelingen en meer dan twaalfduizend asielzoekers. In Saoedi-Arabië registreerde de UNHCR achttien vluchtelingen en circa duizend asielzoekers.⁴⁷³ Volgens alle geraadpleegde bronnen woonden in die laatste drie landen aanzienlijk meer Jemenieten die het conflict ontvluchtten dan de officiële registratiecijfers van de UNHCR lieten zien. Velen registreerden zich niet als asielzoeker. In Egypte konden veel Jemenieten bijvoorbeeld vrij gemakkelijk een reguliere verblijfsstatus verkrijgen. In Jordanië registreerde de UNHCR sinds 2019 op aandringen van de Jordaanse autoriteiten geen Jemenitische asielzoekers meer.⁴⁷⁴ In Saoedi-Arabië leefden naar schatting in 2020 circa twee miljoen Jemenieten, doorgaans met tijdelijke werkvergunningen.⁴⁷⁵

Volgens cijfers van de Europese Unie dienden in EU-lidstaten in 2019 3325 Jemenieten een eerste asielaanvraag in. In 2020 lag het aantal op 1840 en in 2021 op 2890.⁴⁷⁶

4.3 Vluchtelingen naar Jemen

Jemen is het enige land op het Arabische Schiereiland dat het Vluchtelingenverdrag van 1951 heeft geratificeerd. Ondanks het conflict in Jemen bereikten in de verslagperiode nog steeds migranten uit de Hoorn van Afrika in groten getale het land.⁴⁷⁷ Volgens cijfers van IOM arriveerden in 2019 138.000 migranten in Jemen, voor het overgrote deel afkomstig uit Ethiopië en een kleiner deel uit Somalië. In 2020 en 2021 nam het aantal migranten af als gevolg van reisrestricties die voortkwamen uit de coronapandemie. Het aantal nieuwe migranten lag volgens IOM in 2020 op circa 37.500 en in 2021 op 27.500.⁴⁷⁸ In 2022 nam de instroom weer toe. Zo registreerde IOM in de eerste vijf maanden van het jaar bijna 28.000 arriverende migranten.⁴⁷⁹ Volgens cijfers van de UNHCR bestond in april 2022 de totale vluchtelingen- en asielzoekerspopulatie in Jemen uit circa 95.000 personen.⁴⁸⁰ Onder hen bevonden zich volgens een bron ook migranten met andere nationaliteiten dan de Ethiopische of Somalische, die hoopten via Jemen verder te kunnen reizen naar Saoedi-Arabië of de VAE.⁴⁸¹ Tijdens de verslagperiode keerden

⁴⁷³ UNHCR, *Refugee Data Finder*, www.unhcr.org/refugee-statistics, geraadpleegd op 3 juni 2022.

⁴⁷⁴ Al-Monitor, *Yemenis in Egypt face another kind of hell*, 21 december 2018; Sana'a Center for Strategic Studies, *The struggle far from home: Yemeni refugees in Cairo*, 18 december 2020; HRW, *Jordan: Yemeni asylum seekers deported*, 30 maart 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *A precarious refuge: Yemeni asylum-seekers in Jordan*, pagina 5, 10 februari 2022; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022.

⁴⁷⁵ Euro-Med, *Saudi Arabia's increasing penalties on migrant workers causing humanitarian crisis among Yemeni refugees*, 3 juli 2020; HRW, *Saudi Arabia: Yemeni workers at risk of mass forced returns*, 31 augustus 2021.

⁴⁷⁶ Eurostat, *Asylum applicants by type of applicant, citizenship, age and sex – annual aggregated data (rounded)*, ec.europa.eu/eurostat, geraadpleegd op 1 juli 2022.

⁴⁷⁷ UNHCR, *Yemen Fact Sheet*, pagina 4, augustus 2021.

⁴⁷⁸ IOM-Yemen, *Annual report 2020*, pagina 14, 8 april 2021; IOM-Yemen, *Quarterly migration overview: October – December 2021*, 27 januari 2022.

⁴⁷⁹ IOM-Yemen, *Human rights violations against migrants in Yemen increase amid soaring arrivals: IOM warns*, 31 mei 2022.

⁴⁸⁰ UNHCR, *Operational Update covering the period from 12 to 19 April 2022*, 21 april 2022.

⁴⁸¹ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022.

daarnaast duizenden migranten vanuit Jemen terug, met name naar Ethiopië en Somalië.⁴⁸² Het grootste deel van de vluchtelingen en asielzoekers in Jemen verbleef in het zuiden van het land. Jemen kende één officiële opvanglocatie voor deze personen: het vluchtelingenkamp Kharaz in de provincie Lahj, dat in 2001 werd geopend. In 2021 werden daar circa 9500 vluchtelingen en asielzoekers gehuisvest.⁴⁸³

Jemen kende tijdens de verslagperiode geen eigen asielwetgeving. De internationaal erkende overheid van het land verleent sinds 1991 *prima facie* een vluchtelingenstatus aan asielzoekers uit Somalië. Zij krijgen een verblijfsvergunning, die hun onder meer het recht geeft in Jemen te werken en te wonen. In de praktijk gold deze vergunning tijdens de verslagperiode enkel voor regeringsgebied.⁴⁸⁴ Asielzoekers uit andere landen konden zich registreren bij de UNHCR.⁴⁸⁵ Hun toegang en verblijf werd gereguleerd door de Wet op toegang en verblijf van 1994. Indien zij volgens de voorwaarden van deze wet in aanmerking kwamen voor legaal verblijf, konden zij in principe legaal werken in Jemen.⁴⁸⁶

De Houthi-beweging heeft in het gebied dat onder haar controle staat de registratie van vluchtelingen en asielzoekers van alle nationaliteiten overgenomen van de UNHCR. Volgens een bron hadden de Houthi's tijdens de verslagperiode in de praktijk die registratie nog niet of nauwelijks ter hand genomen.⁴⁸⁷

Vluchtelingen en migranten liepen in Jemen tijdens de verslagperiode het risico op afpersing, ontvoering, willekeurige detentie en geweld. Met name de Houthi-beweging en de STC waren verantwoordelijk voor de gerapporteerde misstanden.⁴⁸⁸

⁴⁸² IOM-Yemen, *Quarterly migration overview: October – December 2021*, 27 januari 2022.

⁴⁸³ UNHCR, *Fact sheet Kharaz refugee camp*, september 2021.

⁴⁸⁴ Migration Policy Institute, *On the move in a war zone: mixed migration flows to and through Yemen*, 6 februari 2019; UNHCR, *Yemen Fact sheet*, januari 2022; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2022.

⁴⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2022.

⁴⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022.

⁴⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022.

⁴⁸⁸ UN Human Rights Council, A/HRC/42/17, pagina 14, 9 augustus 2019; HRW, *Yemen: Houthis kill, expel Ethiopian migrants*, 13 augustus 2020; UN Human Rights Council, A/HRC/48/20, pagina's 10-11, 13 september 2021; IOM-Yemen, *Human rights violations against migrants in Yemen increase amid soaring arrivals: IOM warns*, 31 mei 2022.

5 Terugkeer

Informatie over de situatie van Jemenieten die tijdens de verslagperiode terugkeerden naar Jemen beperkt zich hoofdzakelijk tot terugkeer uit Saoedi-Arabië. Er is nauwelijks tot geen concrete informatie beschikbaar over uitgeprocedeerde asielzoekers uit Europa of andere westerse landen die terugkeren naar Jemen. Om die reden konden niet alle vragen uit de Terms of Reference beantwoord worden.

Een aanzienlijk aantal Jemenieten keerde tijdens de verslagperiode vanuit Saoedi-Arabië terug naar Jemen. Zo registreerde de IOM tussen april 2021 en april 2022 circa vijftigduizend personen met de Jemenitische nationaliteit die terugkeerden via de Al Wadiah grensovergang. IOM maakte in de cijfers geen onderscheid tussen gedwongen en vrijwillige terugkeer.⁴⁸⁹ Volgens een geraadpleegde bron waren de mogelijkheden voor Jemenieten om in Saoedi-Arabië internationale bescherming aan te vragen zeer beperkt, waardoor de kans gering is dat zich onder de terugkeerders geregistreerde vluchtelingen of asielzoekers bevonden.⁴⁹⁰

Uit de bronnen komt het beeld naar voren dat vrijwel alle Jemenitische migranten in Saoedi-Arabië arbeidsmigranten zijn. Sinds 2013 voert dat land een migratiebeleid dat mede gericht is op het verbeteren van de kansen van Saoedische burgers op de arbeidsmarkt. Dit heeft ertoe geleid dat de kansen van arbeidsmigranten, onder wie veel Jemenieten, op de arbeidsmarkt verslechterden. Met enige regelmaat verlengden de Saoedische autoriteiten de tewerkstellingsvergunningen van deze migranten niet, en zetten ze hen uit naar Jemen. Zo leidde een beleidsbeslissing van juli 2021 om het aantal Jemenitische arbeidsmigranten terug te brengen tot een golf van terugkeerders, met name uit de aan Jemen grenzende zuidelijke provincies van Saoedi-Arabië. Er is niet bekend hoevelen van hen gedwongen werden uitgezet. Omdat de sociaal-economische mogelijkheden in Jemen tijdens de verslagperiode beperkt waren, vertrokken sommige terugkeerders op een later tijdstip opnieuw naar Saoedi-Arabië of migreerden naar andere landen in de regio.⁴⁹¹

In Jordanië registreert de VN-Vluchtelingenorganisatie UNHCR op aandringen van de Jordaanse autoriteiten sinds 2019 geen Jemenitische asielzoekers meer.⁴⁹² In maart 2021 rapporteerde HRW dat Jordanië tenminste vier Jemenitische asielzoekers die voor 2019 waren geregistreerd bij de UNHCR, had uitgezet naar Jemen.⁴⁹³ Of deze personen daadwerkelijk werden uitgezet, kon niet onafhankelijk worden vastgesteld. In reactie op de publicatie verklaarde de UNHCR op de hoogte te zijn van tegen Jemenieten uitgevaardigde uitzettingsbevelen, maar niet van daadwerkelijke uitzettingen.⁴⁹⁴ In zijn recentste rapport over de situatie in Jemen, raadde de UNHCR gedwongen uitzettingen naar Jemen af.⁴⁹⁵

⁴⁸⁹ IOM-Yemen, *Flow Monitoring Registry Dashboard: non-Yemeni migrant arrivals and Yemeni returnees in January 2022*; IOM-Yemen, *Flow Monitoring Registry Dashboard: non-Yemeni migrant arrivals and Yemeni returnees in April 2022*.

⁴⁹⁰ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022.

⁴⁹¹ IOM, *New evidence on Yemeni return migrants from the Kingdom of Saudi Arabia*, 2018; Sana'a Center for Strategic Studies, *The essential role of remittances in mitigating economic collapse*, pagina's 16-25, mei 2019; Middle East Eye, *Yemenis forced out of Saudi Arabia find a new refuge in Djibouti*, 4 juli 2021; Euro-Med, *13 rights groups complain to UN over Saudi Arabia's laying off 1000s of Yemeni workers*, 27 augustus 2021; HRW, *Saudi Arabia: Yemeni workers at risk of mass forced returns*, 31 augustus 2021; Carnegie Endowment for International Peace, *Layoffs of Yemenis in Saudi Arabia: implications for peace and stability*, 30 november 2021.

⁴⁹² HRW, *Jordan: Yemeni asylum seekers deported*, 30 maart 2021; Sana'a Center for Strategic Studies, *A precarious refuge: Yemeni asylum-seekers in Jordan*, pagina 5, 10 februari 2022; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022.

⁴⁹³ HRW, *Jordan: Yemeni asylum seekers deported*, 30 maart 2021.

⁴⁹⁴ UNHCR, *UNHCR Jordan Statement*, 31 maart 2021.

⁴⁹⁵ UNHCR, *Position on returns to Yemen – update I*, oktober 2021.

Een vertrouwelijke bron gaf aan geen gevallen te kennen van de vrijwillige terugkeer naar Jemen van Jemenitische vluchtelingen of asielzoekers.⁴⁹⁶

⁴⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2022.

6 Bijlagen

6.1 Lijst van gebruikte afkortingen

ACAPS	Assessment Capacities Project
ACLED	Armed Conflict Location & Event Data Project
AQAS	Al-Qaida op het Arabische Schiereiland
CIMP	Civilian Impact Monitoring Project
CPJ	Committee to Protect Journalists
CRC4D	Civil Registration Centre for Development
CRS	Congressional Research Service
ECDHR	European Centre for Democracy and Human Rights
FGM	Female genital mutilation
GCC	Gulf Cooperation Council
GCHR	Gulf Centre for Human Rights
GEE	Group of Independent Eminent International and Regional Experts on Yemen
GPC	General People's Congress
HiiL	The Hague Institute for Innovation of Law
HRW	Human Rights Watch
ICRC	International Committee of the Red Cross
ILGA	International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association
IOM	International Organization for Migration
IPU	Inter-Parlementaire Unie
IRBC	Immigration and Refugee Board of Canada
ISY	Islamic State in Yemen
ISS	European Union Institute for Security Studies
JRF	Joint Resistance Forces
LHBTI	Lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en intersekse personen
ngo	non-gouvernementele organisatie
OFPRA	Office français de protection des réfugiés et apatrides
OSESGY	Office of the Special Envoy of the Secretary-General for Yemen
RCC	Redeployment Coordination Committee
SBF	Security Belt Forces
STC	Southern Transitional Council
ToR	Terms of Reference
UNDP	United Nations Development Programme
UNFPA	United Nations Population Fund
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNMHA	United Nations Mission to support the Hudaydah Agreement
UNOCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
UNVIM	UN Verification and Inspection Mechanism for Yemen
USCIRF	United States Commission on International Religious Freedom
USDoS	United States Department of State
VAE	Verenigde Arabische Emiraten
VN	Verenigde Naties
WEF	World Economic Forum
WHO	World Health Organization
YWU	Yemen Women's Union

6.2 Geraadpleegde bronnen

Rapporten en publicaties

28 Too Many

- *28 Too Many, FGM in Yemen: short report*, september 2020

Acacia Water

- *Water availability in Yemen*, 1 oktober 2021

Advocates for Human Rights

- *Yemen's compliance with the convention on the elimination of all forms of discrimination against women: the death penalty*, 20 september 2021

All Survivors Project (ASP)

- *Yemen: Submission to the United Nations Human Rights Committee 130th session, 12 October – 6 November 2020*, augustus 2020

Amnesty International

- *Yemen's dark side: discrimination and violence against women and girls*, november 2009
- *Death sentences and executions 2019*, 21 april 2020
- *Death sentences and executions 2020*, 21 april 2021
- *Released and exiled: Torture, unfair trials and forcible exile of Yemenis under Huthi rule*, 2021
- *Report 2021/22: The state of the world's human rights*, 2022
- *Death sentences and executions 2021*, 24 mei 2022

The Arab Gulf States Institute in Washington (AGSIW)

- *Yemen soldiers and the battle for pay*, 30 april 2021
- *Economic crisis, political divisions spark protests in Yemen's South*, 8 oktober 2021

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED)

- *Who are the UAE-backed forces fighting on the western front in Yemen?*, 20 juli 2018
- *The wartime transformation of AQAP in Yemen*, 14 december 2020
- *Aden security*, 11 maart 2021
- *The UN-mediated truce in Yemen: impacts of the first two months*, 14 juni 2022

Article 19

- *Yemen: security authorities must immediately release journalist Hala Badawi*, 14 februari 2022

Assessment Capacities Project (ACAPS)

- *Yemen; Aden: collapse of ceasefire; anticipatory briefing note*, 16 augustus 2019
- *Tribes in Yemen: an introduction to the tribal system*, augustus 2020
- *Yemen – Food supply chain*, 16 december 2020
- *Yemen: increased civil unrest and worsening humanitarian situation in southern governates*, 29 november 2021

Assim & Sloth-Nielsen

- *'Islamic kafalah as an alternative care option for children deprived of a family environment', in: African Human Rights Law Journal, 14 (2014)*

Bellingcat

- *Rockets over Yemen: inside the Houthis' botched attack on Aden airport, 9 februari 2021*

Bertelsmann Stiftung

- *Bertelsmann Stiftung's Transformation Index (BTI) 2022 Country report: Yemen, 23 februari 2022*

Brandt, M.

- *'Some remarks on blood revenge (tha'r) in contemporary Yemen', in: Marieke Brandt (red.), Tribes in modern Yemen: An anthology, Wenen: Verlag der ÖAW, 2018*

Carnegie Endowment for International Peace

- *Oman's boiling Yemeni border, 22 maart 2019*
- *Divided, Yemen is falling, 10 februari 2020*
- *Shuyyukh, policemen and supervisors: Yemen's competing security providers, 27 maart 2020*
- *The battle for Ma'rib: insights and outlook, 21 mei 2021*
- *Yemen border markets: from economic incubator to military frontline, juni 2021*
- *Layoffs of Yemenis in Saudi Arabia: implications for peace and stability, 30 november 2021*

Center for Strategic and International Studies

- *The challenges of building a national army in Yemen, 14 juli 2016*

Chatham House

- *Risk perception and appetite in UAE foreign and national security policy, juli 2020*

Civilian Impact Monitoring Project (CIMP)

- *Thematic report: the Al Hudaydah ceasefire, one year on, januari 2020*
- *2019 Annual report, februari 2020*
- *2020 Annual report, februari 2021*
- *2021 Annual report, februari 2022*

Civil Registration Centre for Development (CRC4D)

- *Towards universal birth registration in Yemen, mei 2013*

Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS)

- *Jemen veiligheidssituatie, 19 oktober 2021*

Congressional Research Service (CRS)

- *Yemen: Civil war and regional intervention, updated 8 december 2020*

DeepRoot Consulting

- *The judiciary in Yemen: the status quo, current challenges and post-conflict considerations, november 2019*

Deng, T.

- *'Assesing the impact of Yemen legal system on economic agreements and foreign investments', in: International Journal of Economics, Commerce and Management, Vol.V, Issue 12, december 2017*

Equal Rights Trust

- *From night to darker night; addressing discrimination and inequality in Yemen, juni 2018*

Euro-Mediterranean Human Rights Monitor (Euro-Med)

- *Saudi Arabia's increasing penalties on migrant workers causing humanitarian crisis among Yemeni refugees, 3 juli 2020*
- *Militarized childhood, a report on the Houthis' recruitment of Yemeni children during war, februari 2021*

European Asylum Support Office (EASO)

- *COI Query Yemen (Q23-2019), 15 oktober 2019*

European Centre for Democracy and Human Rights (ECDHR)

- *The United Arab Emirates: human rights violations in the Yemen conflict, 15 oktober 2020*

European Council on Foreign Relations

- *Talking to the Houthis: how Europeans can promote peace in Yemen, 14 oktober 2020*

European Union External Action

- *Yemen: EU's support to avert an environmental disaster in the Red Sea, 18 mei 2022*

European Union Institute for Security Studies (ISS)

- *Beyond Yemen's miliadoms; Restarting from local legacy, april 2020*

Famine Early Warning Systems Network

- *Yemen key message update: escalating fuel crisis further harms economy and worsens already poor livelihoods and living conditions, februari 2022*

Foreign Policy

- *Why the United Arab Emirates is abandoning Saudi Arabia in Yemen, 1 augustus 2019*

Freedom House

- *Women's rights in the Middle East and North Africa 2010 – Yemen, 3 maart 2010*

Garber, K., Fox, C., Abdalla, M. et al

- *'Estimating access to health care in Yemen, a complex humanitarian emergency setting: a descriptive applied geospatial analysis', in: Lancet Global Health 2020; 8*

Gulf Centre for Human Rights (GCHR)

- *Yemen: All parties to the conflict continue repressive policies which curtail civil rights, 7 december 2020*
- *Torture in Yemen: oppression and impunity continue, februari 2021*

- *Yemen: civil society activists and journalists face human rights violations including killing*, 24 augustus 2021

Human Rights Watch

- *Report on human rights in Yemen; submitted by Human Rights Watch to the UN Human Rights Committee on the occasion of its review of Yemen in March 2012*, 1 februari 2012.
- *Obligating obedience: violations of women's rights in Yemen*, januari 2015
- *Human Rights Watch submission to the CEDAW Committee on Yemen's periodic report, 62th session*, februari 2015
- *Audacity in diversity: LGBT activism in the Middle East and North Africa*, 16 april 2018
- *Human Rights Watch submission to the Committee on the elimination of discrimination against women on Yemen*, 7 februari 2020
- *Human Rights Watch submission to the committee on economic, social and cultural rights on Yemen; Review of Yemen's periodic report for the 67th pre-session*, september 2020
- *UN rights body should stand with Yemeni people*, 5 oktober 2021
- *World report 2022 – Yemen*, 13 januari 2022

Immigration and Refugee Board of Canada

- *Yemen: information on the "Muwalladin", and their treatment by the authorities*, 1 september 1995
- *Whether an Ethiopian-born citizen, whose father is a citizen of Yemen, is entitled to Yemen citizenship; if so, what procedures must be followed to obtain Yemeni citizenship*, 1 april 2010
- *Yemen: military service; reported cases of forced recruitment and conscription by government authorities and armed groups, including Al-Qaeda, in regions other than those under Houthi control (2015-December 2017)*, 8 december 2017

INSAF Center for Defending Freedoms & Minorities

- *Minorities in Yemen*, 2019
- *The charge: being Jewish; a report on the Yemeni detainee Libby Salem Marhabi*, maart 2021

International Committee of the Red Cross (ICRC)

- *Yemen: 290 detainees released with facilitation of the ICRC*, 30 september 2019

International Crisis Group

- *Crisis Group Middle East Briefing no 74: Preventing a deadly showdown in northern Yemen*, 17 maart 2020
- *Rethinking peace in Yemen*, 2 juli 2020
- *Crisis Group Middle East Briefing no 84: After al-Bayda, the beginning of the endgame for Northern Yemen?*, 14 oktober 2021
- *Brokering a ceasefire in Yemen's economic conflict*, 20 januari 2022
- *Toward open roads in Yemen's Taiz*, 19 mei 2022

International Federation for Human Rights (FIDH)

- *Yemen: In the name of national security... human rights violations in Yemen*, januari 2010

International Legal Assistance Consortium (ILAC)

- *The impact of the war on Yemen's justice system*, november 2021

International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA)

- *State-sponsored homophobia 2020: Global legislation overview update*, 15 december 2020

International Maritime Organization

- *FSO Safer oil spill risk*, 21 januari 2022

International Organization for Migration (IOM)

- *Pilot study: Ethiopian migrant labourers on qat farms in Rada', Yemen*, 2014
- *Annual report 2019*, 17 augustus 2020
- *Annual report 2020*, 8 april 2021

International Press Institute

- *Yemen: freelance photojournalist killed*, 25 maart 2022

Italian Institute for International Political Studies

- *Patchwork security: the new face of Yemen's hybridity*, 30 oktober 2018
- *The Houthi-Saudi border battle: an obstacle to peace in Yemen*, 27 december 2020
- *Yemen's political activists find new spaces for mobilization*, 29 maart 2021

Jamestown Foundation

- *Hot issue - The Houthi art of war: why they keep winning in Yemen*, 29 juni 2020
- *Yemen's fate hinges on the battle for Marib; Terrorism Monitor Volume 19 Issue: 4*, 26 februari 2021

Kendall, E.

- *'Twenty years after 9/11: The jihadi threat in the Arabian peninsula', in: CTC Sentinel*, september 2021

Law Library of Congress

- *Laws criminalizing apostasy in selected jurisdictions*, mei 2014

Marsadak - Media Freedom Observatory

- *Yemeni media: bleeding lives and facts*, 31 mei 2022

Medecins Sans Frontières (MSF)

- *Thousands desperate for food, water and shelter in conflict-hit Marib*, 27 januari 2022

MedGlobal / Project Hope

- *A tipping point for Yemen's health system: the impact of Covid-19 in a fragile state*, juli 2020

Middle East Institute

- *After Aramco: will halting Houthi attacks on Saudi Arabia end Yemen's war?*, 1 oktober 2019
- *Yemen's Stockholm Agreement one year on: imaginary progress?*, 22 januari 2020
- *The UAE may have withdrawn from Yemen, but its influence remains strong*, 25 februari 2020

- *The Houthis' retaliation for Shabwa*, 19 januari 2022

Ministerie van Buitenlandse Zaken

- *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, 7 juli 2016
- *Ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen*, 11 juli 2019

Minority Right Groups International

- *'Even war discriminates': Yemen's minorities, exiled at home*, 16 januari 2016

Musawah

- *Thematic report on Muslim family law and Muslim women's rights in Yemen*, 18 oktober 2021

Mwatana for human rights

- *In the darkness: Abusive detention, disappearance and torture in Yemen's unofficial prisons, May 2016 – April 2020*, juni 2020
- *Without accountability: human rights situation in Yemen 2019*, 5 oktober 2020
- *Research paper; Right to peaceful assembly in the context of Yemen's armed conflict*, juni 2021
- *Starvation makers; the use of starvation by warring parties in Yemen*, september 2021
- *A tragedy without justice; human rights in Yemen in 2020*, 29 september 2021
- *Persistent suffering: Seven years since the conflict escalated and the coalition began its military operations in Yemen*, 26 maart 2022

Norwegian Refugee Council

- *One year since Stockholm Agreement, Hodeidah still most dangerous place in Yemen for civilians*, 12 december 2019
- *Five reasons why Yemen's Sana'a airport must reopen*, 5 augustus 2021
- *Yemen: Marib's civilians are under attack and cut off from life-saving aid*, 2 november 2021
- *Yemen: keep Sana'a airport out of the crossfire*, 21 december 2021

Office français de protection des réfugiés et apatrides (OFPRA)

- *Yémen: la désertion de l'armée régulière*, 17 februari 2021
- *Yémen: recrutement par les milices houthistes*, 24 maart 2021

Office of the Special Envoy of the Secretary-General for Yemen (OSESGY)

- *A year after the Stockholm agreement: where are we now?*, december 2019
- *Briefing to the UN Security Council UN Special Envoy for Yemen – Mr. Martin Griffiths*, 16 april 2020
- *Briefing to UN Security Council by the Special Envoy for Yemen, Hans Grundberg*, 14 december 2021
- *Briefing to United Nations Security Council by the Special envoy for Yemen Hans Grundberg, March 15 2022*, 15 maart 2022

Open Democracy

- *I'm a Yemeni trans man and my family want to kill me*, 29 maart 2021

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

- *Social Institutions & Gender Index (SIGI): Yemen*, 2019

Peace Track Initiative

- *Joint submission to the UN Committee on the elimination of discrimination against women*, september 2021

Penal Reform International

- *Toward the abolition of the death penalty and its alternative sanctions in the Middle East and North Africa: (...) and Yemen*, maart 2012

Project on Middle East Political Science

- *Black and Yemeni: myths, genealogies and race*, februari 2020

Republic of Yemen, Ministry of Public Health & Population, Central Statistical Organization

- *National Health and Demographic Survey 2013*, juli 2015

SAM Rights & Liberties

- *The long absence: A human rights report documenting cases of enforced disappearance in Yemen during the period from 2015 to 2021*, augustus 2021

Sana'a Center for Strategic Studies

- *The essential role of remittances in mitigating economic collapse*, mei 2019
- *A gendered crisis: understanding the experiences of Yemen's war*, 15 december 2019
- *The Yemen Review: War's elusive end*, 30 januari 2020
- *The Yemen Review: War and pandemic*, april 2020
- *Analysis: Sana'a from March 2015 to today: a study in authoritarian repression*, 3 april 2020
- *The Yemen Review: A grave road ahead*, mei 2020
- *The Yemen Review: Battle for Marib*, 10 oktober 2020
- *The Riyadh agreement one year on*, 13 november 2020
- *Shabwa: Progress despite turmoil in a governate of competing identities*, 19 november 2020
- *The struggle far from home: Yemeni refugees in Cairo*, 18 december 2020
- *Foreign actors in Yemen: the history, the politics and the future*, 31 januari 2021
- *The Yemen Review: Houthis at the gate of Marib*, maart 2021
- *The life phases of a Yemeni woman*, 10 maart 2021
- *A decade after the uprising*, april 2021
- *The Baha'is in Yemen: from obscurity to persecution and exile*, 18 juni 2021
- *Bringing forth the voices of Muhammashen*, 28 juni 2021
- *Shabwa's journey to the center of a regional proxy conflict*, 5 juli 2021
- *Eye on the East*, 14 juli 2021
- *The urgency to protect Yemen's minorities*, 16 juli 2021
- *The impact of the COVID-19 pandemic on Yemeni women*, 20 juli 2021
- *Al-Qaeda's decline in Yemen: an abandonment of ideology amid a crisis of leadership*, 25 september 2021
- *The Yemen Review: Southerners protest economic collapse as the Houthis advance*, september 2021
- *Where is AQAP now?*, 21 oktober 2021
- *Houthi forces close in on Marib city*, 4 november 2021
- *The other side of Aden*, 12 december 2021
- *Tribes and the State in Yemen*, 21 januari 2022
- *The Yemen Review: When Giants strike*, 15 maart 2022
- *The Yemen Review: Ramadan truce faces uphill struggle*, 7 april 2022
- *The Yemen Review: Changing of the guard*, 3 mei 2022

- *Muwalladeen in Yemen: Racialization, stigmatization and discrimination in times of war*, 20 juni 2022
- *The Yemen Review: Government instability overshadows truce*, 12 augustus 2022

Sisters Arab Forum for Human Rights

- *The implementation of CEDAW in Yemen*, 4 oktober 2020

Speak Act Change

- *Female genital mutilation (FGM) in Yemen – A study of FGM determinants and approaches to address the issue in Yemen*, 13 april 2018

Studies & Economic Media Center (SEMC)

- *Yemeni MFO releases 2020 media freedom violation report*, januari 2021

The Hague Institute for Innovation of Law (HiiL)

- *The rule of law in Yemen; Prospects and challenges*, september 2012
- *Justice needs of Yemenis: from problems to fairness*, 2014

The Washington Institute

- *Riyadh Agreement redux: political gains still dogged by implementation concerns*, 30 juli 2020
- *The battle for Marib: the challenge of ending a stalemate war*, 9 juli 2021

UNICEF

- *Female genital mutilation in the Middle East and North Africa*, 2020

United Kingdom Home Office

- *Country policy and information note: security and humanitarian situation, Yemen, December 2021*, 5 januari 2022

United Nations Committee on the Rights of the Child

- *Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention: Yemen (CRC/C/129.Add.2)*, 3 december 2004
- *Consideration of reports submitted by States parties under article 12(1) of the optional protocol (...): Yemen*, 19 februari 2009

United Nations Development Programme (UNDP)

- *Annual progress report; Project title: Enhanced security and protection at the local level in Yemen*, 30 juni 2020
- *Damage & capacity assessment – Port of Aden and port of Mukalla*, 26 april 2021
- *The faces of Yemen's seaports*, 7 juni 2021
- *Assessing the impact of war in Yemen: Pathways for recovery*, 23 november 2021

United Nations Economic and Social Council

- *Implementation of the International Covenant of Economic, Social and Cultural Rights: Yemen (E/C.12/YEM/2)*, 24 november 2009

United Nations Habitat

- *Aden City profile*, 2020
- *Al Hodeidah City profile*, 2020
- *Marib Urban profile*, 2020
- *Sana'a City profile*, 2020

- *Ta'iz City profile, 2020*

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)

- *Operational Update – Yemen; Covering the period 19-26 August 2021, 26 augustus 2021*
- *Position on returns to Yemen – update I, oktober 2021*
- *Operational Update covering the period from 12 to 19 April 2022, 21 april 2022*

United Nations Human Rights Council (UNHRC)

- *International covenant on civil and political rights, Yemen, Fourth periodic report (CCPR/C/YEM/2004/4), 23 februari 2004*
- *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014; Report of the Group of Eminent International and Regional Experts as submitted to the United Nations High Commissioner for Human Rights (A/HRC/42/17), 9 augustus 2019*
- *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014 (A/HRC/42/CRP.1), 3 september 2019*
- *Resolution adopted by the Human Rights Council on 26 September 2019 (A/HRC/RES/42/2), 2 oktober 2019*
- *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014; Report of the Group of Eminent International and Regional Experts on Yemen (A/HRC/45/6), 28 september 2020*
- *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014; Report of the detailed findings of the Group of Eminent and Regional Experts on Yemen (A/HRC/45/CRP.7), 28 september 2020*
- *Resolution adopted by the Human Rights Council on 6 October 2020 (A/HRC/RES/45/15), 12 oktober 2020*
- *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014; Report of the Group of Eminent International and Regional Experts on Yemen (A/HRC/48/20), 13 september 2021*
- *Statement by Group of Experts on Yemen on HRC rejection of resolution to renew their mandate, 8 oktober 2021*
- *Report of the Special Rapporteur on freedom of religion or belief: Rights of persons belonging to religious or belief minorities in situations of conflict or insecurity (A/HRC/49/44), 2 maart 2022*

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA)

- *Attacks on Yemen hospitals deprive vulnerable Yemenis of health care, 11 februari 2020*
- *Situation update no. 2: Humanitarian impact in Al Hodeidah and Red Sea coast, 22 november 2021*
- *Global humanitarian overview 2022, 2 december 2021*

United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR)

- *Experts on the Committee on the elimination of discrimination against women ask Yemen about discrimination against women and the lack of representation of women in the political sphere, 27 oktober 2021*

United Nations Population Fund (UNFPA)

- *Violence against women escalates under Yemen's brutal conflict, 31 oktober 2016*
- *Yemen: Gender justice & the law, 2018*
- *Humanitarian response in Yemen 2019, februari 2019*

- *Global programme to end child marriage, Yemen: country profile, 2020*

United Nations Secretary-General

- *Note to correspondents: Redeployment Coordination Committee (RCC) joint press statement – The sixth joint RCC meeting, 9 september 2019*
- *Note to correspondents: Statement by the Chair of the Redeployment Coordination Committee, Lt. Gen. (Ret.) Abhijit Guha, 22 oktober 2019*
- *Appointments: Secretary-General appoints Hans Grundberg of Sweden Special Envoy for Yemen, 6 augustus 2021*

United Nations Security Council

- *Resolution 2140, 26 februari 2014*
- *Resolution 2216, 14 april 2015*
- *Resolution 2481, 15 juli 2019*
- *8619th meeting; The situation in the middle east (S/PV.8619), 16 september 2019*
- *Resolution 2505, 13 januari 2020*
- *Letter dated 27 January 2020 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2020/70), 27 januari 2020*
- *Resolution 2511, 25 februari 2020*
- *8745th meeting; The situation in the middle east (S/PV.8745), 12 maart 2020*
- *Resolution 2534, 14 juli 2020*
- *Letter dated 16 July 2020 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (Da'esh), Al Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities addressed to the President of the Security Council, 23 juli 2020*
- *Letter dated 3 February 2021 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (Da'esh), Al Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities addressed to the President of the Security Council, 3 februari 2021*
- *Letter dated 22 January 2021 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2021/79), 25 januari 2021*
- *Resolution 2564, 25 februari 2021*
- *Seventy-fifth session; Children and armed conflict (A/75/873-S/2021/437), 6 mei 2021*
- *United Nations officials call for access to decaying FSO 'Safer' off Yemen's coast, warn Security Council of potential environmental, humanitarian crisis, 3 juni 2021*
- *8797th meeting; The situation in the middle east (S/PV.8797), 15 juni 2021*
- *Resolution 2586, 14 juli 2021*
- *Letter dated 25 June 2021 from the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team in accordance with paragraph (a) of annex I to resolution 2368 (2017) addressed to the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (Da'esh), Al Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities, 21 juli 2021*
- *8840th meeting; The situation in the middle east (S/PV.8840), 23 augustus 2021*
- *Children and armed conflict; report of the Secretary-General (S/2021/761), 27 augustus 2021*
- *Letter dated 25 January 2022 from the Panel of Experts on Yemen addressed to the President of the Security Council (S/2022/50), 25 januari 2022*
- *Resolution 2624, 28 februari 2022*

- *Yemen briefing and consultations*, 19 augustus 2019, 11 maart 2020, 14 september 2020, 13 oktober 2021, 13 april 2022
- *Monthly Forecast*, 27 november 2019, 28 februari 2020, 31 maart 2020, 30 april 2020, 30 juni 2020, 31 augustus 2020, 30 oktober 2020, 30 november 2020, 30 december 2020, 29 januari 2021, 26 februari 2021, 31 maart 2021, 30 juni 2021, 30 juli 2021, 30 november 2021, 28 december 2021, 21 januari 2022, 31 maart 2022, 29 april 2022

United Nations Women

- *Research Paper: Women in conflict: resolution and peacebuilding in Yemen*, januari 2019

United States Commission on international religious freedom

- *Country update: Yemen*, september 2021

United States Department of State

- *Yemen: report on female genital mutilation (FGM) or female genital cutting (FGC)*, 1 juni 2001
- *2020 Country reports on human rights practices: Yemen*, 30 maart 2021
- *2020 Report on international religious freedom: Yemen*, 12 mei 2021
- *Country report on terrorism – Yemen*, 16 december 2021
- *2021 Country report on human rights practices: Yemen*, 12 april 2022
- *2021 Report on international religious freedom: Yemen*, 2 juni 2022

United States Institute for Peace

- *Prisons in Yemen*, maart 2015

University of Birmingham

- *Challenges religious minorities face in accessing humanitarian assistance*, 14 oktober 2019

Waas, L. van,

- *'A comparative analysis of nationality laws in the MENA region'*, Tilburg University, september 2014

Wilson Center

- *COVID-19 exacerbates the effects of water shortages on women in Yemen*, 20 augustus 2020

World Bank

- *The status of Yemeni women: from aspiration to opportunity*, april 2014
- *Republic of Yemen; the status of Yemeni women: from aspiration to opportunity*, juni 2014
- *Compendium of international and national legal frameworks on female genital mutilation*, februari 2021
- *Health sector in Yemen – Policy note*, september 2021

World Economic Forum

- *Global Gender Gap Report 2021*, maart 2021

Yemen Organization for Defending Rights and Democratic Freedoms

- *Women's rights in Yemen: joint NGO stakeholder report for the universal periodic review of Yemen*, juni 2013

Yemen Peace Forum

- *Neither Yemeni nor foreign: life as a Muwalladin of Hadramawt*, 7 januari 2021

Yemen Policy Center

- *The state of the police in western Yemen*, januari 2020
- *Gendered security: gender-based violence and women's access to State and no-State security provision in al-Dhali*, april 2020
- *Corruption and instability in Hadhramaut are fueling protest and fragmentation*, november 2021
- *Yemen's underground feminist movement forms shadow protection network*, februari 2022
- *Policing in a fragmented State: resilience of local State institutions in Taiz*, maart 2022

Yemeni Media Freedom Observatory

- *Annual report on freedom of expression in Yemen: 2020*, januari 2021

Websites

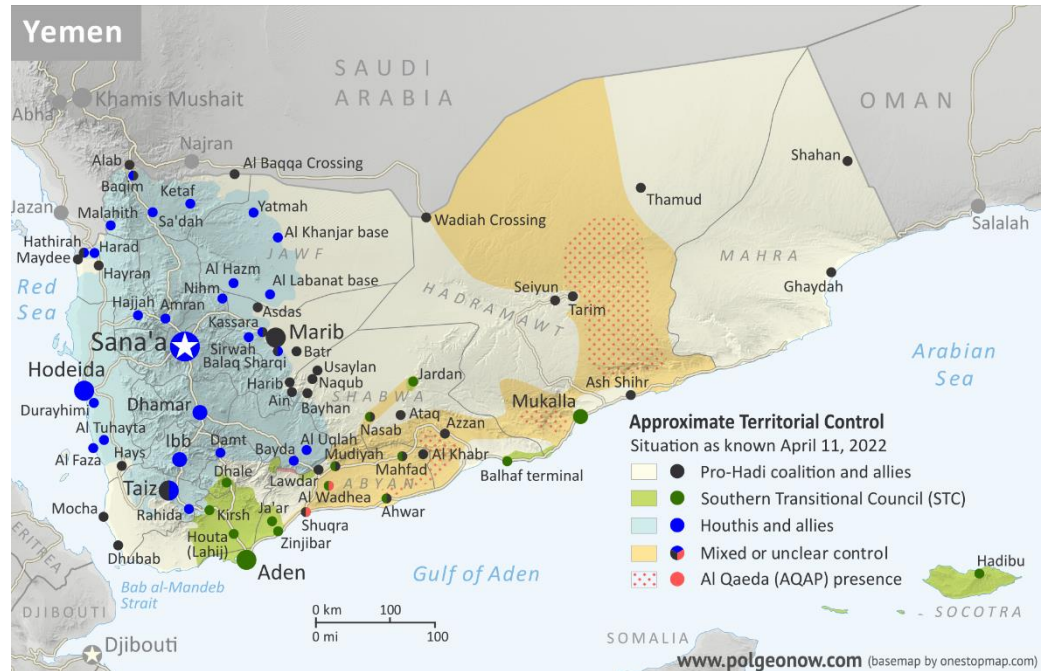
- ACAPS, www.acaps.org
- Allgemeiner, www.algemeiner.com
- Amnesty International, www.amnesty.org
- Arab Reporters for Investigative Journalism, en.arij.net
- ACLED, acleddata.com
- Borgen Project, borgenproject.org
- CIA World Factbook, www.cia.gov
- CIMP, civilianimpactmonitoring.org
- Committee to Protect Journalists, cpj.org/data
- Cornell Law School Center on the Death penalty worldwide, deathpenaltyworldwide.org
- Council of the European Union, www.consilium.europa.eu
- Council on Foreign Relations, www.cfr.org
- Embassy of the Republic of Yemen, The Hague, www.yemenembassy.nl.org
- End corporal punishment, www.endcorporalpunishment.org
- Euro-Med, www.euromedmonitor.org/en
- European Country of Origin Information Network, www.ecoi.net
- Eurostat, ec.europa.eu/eurostat
- Equality Now, www.equalitynow.org
- Equaldex, www.equaldex.com
- Freedom House, freedomhouse.org
- Human Dignity Trust, www.humandignitytrust.org
- Human Rights Watch, www.hrw.org
- Humanists International, fot.humanists.international
- INSAF, insaf-ye.org
- International Crisis Group, www.crisisgroup.org/crisiswatch
- International Organization for Migration, www.iom.int
- Laws on the right of peaceful assembly worldwide, www.rightofassembly.info
- Musawah, www.musawah.org
- Mwatana, mwatana.org/en/
- National Public Radio, www.npr.org
- Open Doors, www.opendoorsusa.org

- Office of the Special Envoy of the Secretary-General for Yemen (OSESgy), osesgy.unmissions.org
- Reporters Without Borders, rsf.org/en/
- Sana'a Center for Strategic Studies, sanaacenter.org
- Save the Children, www.savethechildren.net
- South24 Center for News and Studies, south24.net/news
- Southern Transitional Council, en.stcaden.com
- State University, www.education.stateuniversity.com
- Transparency International, www.transparency.org
- UNHCR, www.unhcr.org, www.refworld.org, reach-info.org/yem/cccm_sites/data.unhcr.org
- UNICEF, www.unicef.org, data.unicef.org
- UNOCHA, www.unocha.org, data.humdata.org
- UN Office of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict, childrenandarmedconflict.un.org
- UN Yemen, yemen.un.org
- USDoS, travel.state.gov
- University of Edinburgh, Peace agreements database, www.peaceagreements.org
- World Directory of Minorities and Indigenous Peoples, minorityrights.org
- WHO, www.who.int
- Yemen Data Project, yemendataproject.org
- Yemen National Information Center, yemen-nic.info
- Yemen Ministry of Interior, Civil registration Authority, www.cra.gov.ye
- Yemen Policy Center, www.yemenpolicy.org
- Youth Policy, www.youthpolicy.org

Nieuwsbronnen

Al Arabiya	Middle East Eye
Albawaba	NOS Nieuws
Al Jazeera	Reuters
Al-Mashareq	Saudi Press Agency
Al-Monitor	Swissinfo
Al Sahwah	The Arab Weekly
Arab News	The Defense Post
Asharq Al-Awsat	The Guardian
Associated Press News	The Independent
BBC News	The Jerusalem Post
BBC Monitoring	The National News
CNN	The New York Times
Deutsche Welle	The Times of Israel
Haaretz	The Washington Post
France24	United Nations News
Gulf News	Volkskrant
Het Parool	

6.3 Kaart van Jemen

Bron: Evan Centanni and Djordje Djukic / Political Geography Now (www.polgeonow.com)